

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม
จังหวัดอุดรธานี

THE PARTICIPATION OF COMMUNITY IN
SOLVING DRUG PROBLEM :
A CASE STUDY OF DRUG ADDICT
REHABILITATION CENTER OF
WAT SRISONGTHAM, UDON THANI PROVINCE

พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม
จังหวัดอุดรธานี

พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย)

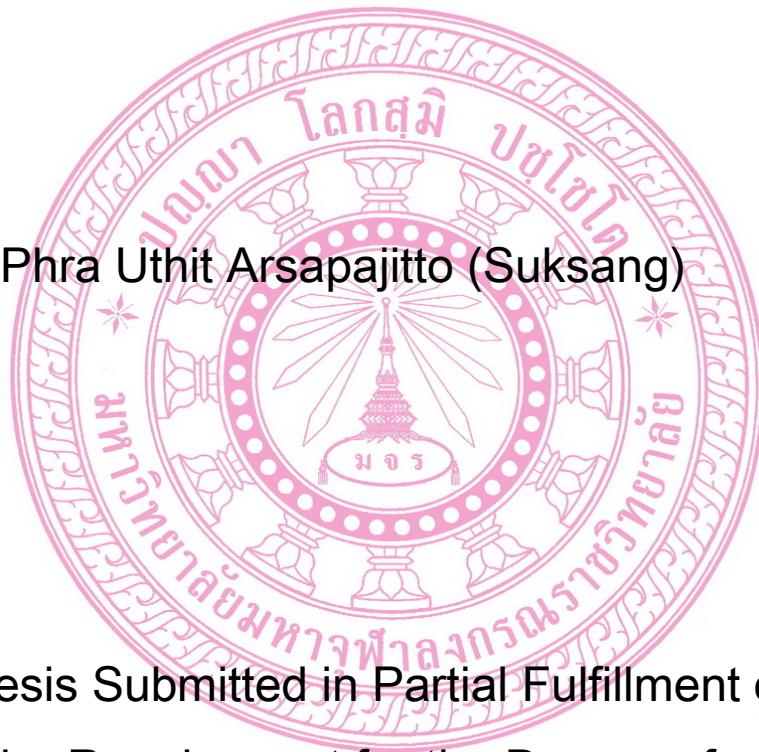
THE PARTICIPATION OF COMMUNITY IN
SOLVING DRUG PROBLEM :
A CASE STUDY OF DRUG ADDICT
REHABILITATION CENTER OF

WAT
UDON THANI

SRISONGTHAM,
PROVINCE

Phra Uthit Arsapajitto (Suksang)

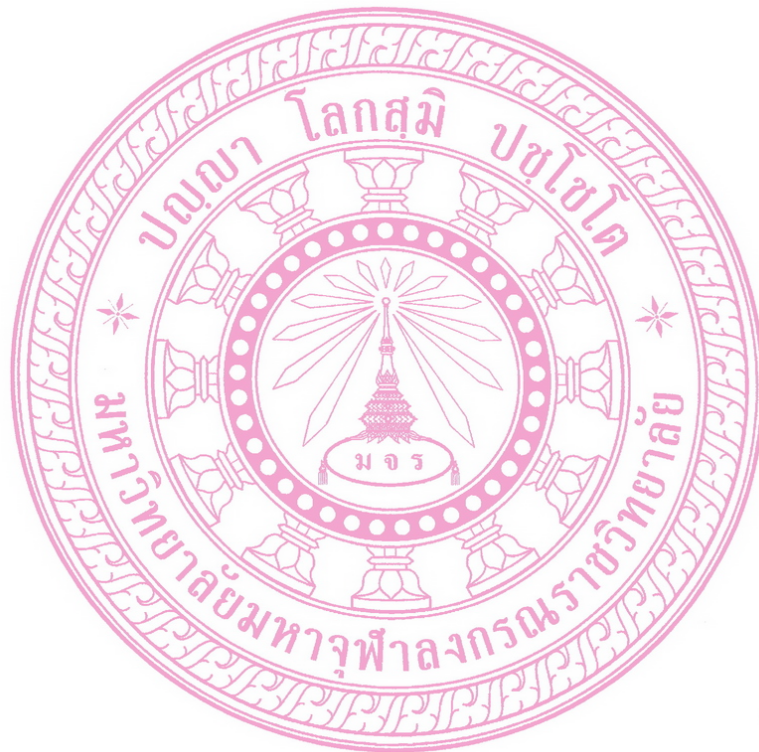
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Social development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2013

(Copyright by

Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย : พระอุทิศ อาสภจิตฺโต (สุขแสง)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูปริมาณรักษ์, รศ.ดร., B.A., M.A., Ph.D. (Econ.)

: ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น, พธ.บ., M.A. (Econ.), M.A. (Pol. Sc.), Ph.D. (Econ.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๙/มีนาคม/๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี และ ๓) เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ต่อ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodolgy Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูล

โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ประชากร ได้แก่ ประชาชนในชุมชนของ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๒๑๗ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามและแบบสอบถามการมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้สถิติร้อยละสำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้สถิติค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับระดับการมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการบันทึกภาคสนามใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ ๓.๗๑ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ ๐.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน และการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ วุฒิการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีรายได้ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายา

เสพติด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปัญหา อุปสรรค และแนวทางการ มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยา เสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ประชาชนส่วน ใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อย อยู่ในช่วงสุงวัย ขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข ปัญหายาเสพติดของชุมชน เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของ คณะกรรมการศูนย์บำบัดยาเสพติด และขาดการประชาสัมพันธ์ อย่างทั่วถึง ขาดการสนับสนุนจากองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น

Thesis Title : THE PARTICIPATION OF COMMUNITY
IN SOLVING DRUG PROBLEM : A CASE
STUDY OF DRUG ADDICT
REHABILITATION CENTER OF WAT
SRISONGTHAM, UDONTHANI
PROVINCE

Researcher : Phra Uthit Arsaphajitto (Suksang)

Degree : Master of Arts (Social
Development)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Dr. Phrakrupurimanurak, B.A.,
M.A., Ph.D. (Econ.)

: Asst. Prof. Dr. Phatarapo Ijaiyen, พธ.บ.,
M.A. (Econ.), M.A. (Pol. Sc.), Ph.D.(Econ.)

Date of Graduation : ๒๙/March/๒๕๕๗

Abstract

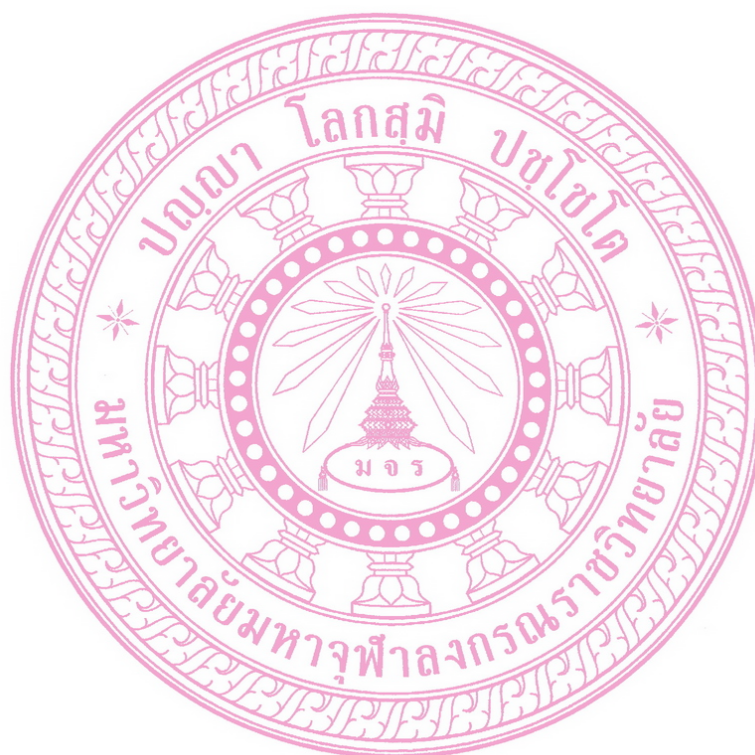
The objectives of this study were: 1) to study the participation in the community to solve the drug problem at Drug Addict Rehabilitation Center of WatSrisongtham in UdonThani, 2) to compare the factors impacting people's participation in the community, 3) to realize the problems,

obstacles and suggestions of the participation in community to solve the drug problem at Drug Rehabilitation Center of WatSrisongtham, UdonThani. This study was a mixed methodology research, which contains both quantitative and qualitative data. The quantitative data gained from a survey and questionnaire. Meanwhile, the qualitative data gained from an in-depth interview. There were 500 populations this research. The researcher selected 217 people as a sample group at Drug Rehabilitation Center of WatSrisongtham, UdonThani. The instruments for collecting data were an interview, a journal, and a questionnaire. The data gained from the questionnaire was processed by a computer program and presented as a statistical description. The sample group's participation was statistically analyzed by calculating the means ($\bar{x}$) and the standard deviation (S.D.) to find out the difference. The journal of this research was presented by a content analysis.

The Findings of this study as follow :

The sample group's participation in solving the drug problem in this community reached a high level. Its means ($\bar{x}$) was 3.71 and the standard deviation (S.D.) was 0.40 statistically. From the analysis of whole factors, this research found that the populations' participation in solving drug problem in the community in terms of assessment, support, and taking an action were highly acceptable. However, the sample group's participation in terms of planning and getting benefit was at a medium level. In comparison, the sample group in different gender, age, role, relationship, education, and occupation had no difference in taking participation in solving the drug problem program but the populations in different incomes play a different role in taking participation at the statistic level of 0.05, in accordance with the hypothesis of the research. Interestingly, this research showed that the problems and obstacles of the sample group's participation were: 1) most of the people had a low income, 2) most of them were seniors, 3) they lacked the information and understanding, 4) they did not realize the importance of the participation in solving the drug problem program because they thought that it was just a responsibility of the committee at Drug Addict

Rehabilitation Center. Finally, there was no any support from the local administration in the area and lack of the information and communication.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย พระครูปริมาณุรักษ์,รศ.ดร. ประธานกรรมการ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดีตลอดมา

ขอเจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธ- ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่างๆ และได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จนทำให้งานวิจัยดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

ขอขอบพระคุณ พระมหาสม กลยาโณ,ดร. พระมหาอำนวยการ อัสการี, ดร. อาจารย์ ดร.บัว พลรัมย์ อาจารย์เดช ชูจันทร์ และอาจารย์ผดุง วรรณทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธีโร, ดร. ประธานศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรง-ธรรม ตำบลโพรงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และสมาชิกทุกรูปทุกท่าน ที่ได้เมตตาให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลของศูนย์บำบัดยาเสพติด พร้อมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อนๆ สหธรรมิกทุกรูป/คน ที่ศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ พระมหาดำรงศักดิ์ ธมมาภินนโท และพระอาจารย์อนันต์ภักดิ์ วัณณโมธรรม รวมไปถึงครอบครัวสุขแสง และครอบครัวสุขนิพิฐพงษ์ ที่ได้ให้กำลังใจ พร้อมทั้งสนับสนุนในเรื่อง

ขอขอบคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์
พระมหาเฉลิมชัย ฐานสิริ และ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ ที่ให้
ความช่วยเหลือและแนะนำในเรื่องของสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้พร้อมทั้งให้กำลังใจ

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพอพึงมีจาก
วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆ
บูชา และมอญบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่บิดา มารดา คุณพ่อแม่ครูบา
อาจารย์ และพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ตลอดถึงผู้มีอุปการคุณทุก
ท่าน ซึ่งไม่สามารถจะเอ่ยนามได้ทั้งหมด ผู้ที่ให้กำลังทรัพย์ ผู้ให้
กำลังใจ ผู้ให้กำลังสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จน
สำเร็จลุล่วงตามประสงค์ สิ่งใดล้ำ ธรรมใดเลิศ พรใดประเสริฐ ของ
ให้บังเกิดแก่ทุกท่านที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ด้วยเทอญ.

๒๒ (สุมแสง)

၆၇/၀၈/

எனவே

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๖
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย	๙
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๐
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน	๒๕
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด	๓๔
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๐
๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	๕๐
๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	๕๙
๒.๔.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	๖๗
๒.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย	๗๓

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินวิจัย	๗๔
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๔
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๔
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๕
๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	๗๖
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๗
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๗๙
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๗๙
๔.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด :	
กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี	๘๑
๔.๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด :	
กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี	
โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๘๘
๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ	
ชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด	
วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี	๑๐๓
๔.๕ บทสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด :	
กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี	๑๐๖
๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย	๑๑๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๒
๕.๑ สรุปการวิจัย	๑๑๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๒๖

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บรรณานุกรม	๑๒๙
ภาคผนวก	๑๔๑
ภาคผนวก ก. เครื่องมือการวิจัย	๑๔๒
ภาคผนวก ข. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๕๑
ภาคผนวก ค. ผลของการหาค่าอัลฟา	๑๖๒
ภาคผนวก ง. ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan	๑๖๖
ภาคผนวก จ. หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๖๗
ประวัติผู้วิจัย	๑๗๙

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ จำนวนร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๗๙
๔.๒ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมทุกด้าน	๘๒
๔.๓ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการตัดสินใจ	๘๓
๔.๔ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการปฏิบัติการ	๘๔
๔.๕ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการสนับสนุน	๘๕
๔.๖ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	๘๖
๔.๗ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการประเมินผล	๘๗
๔.๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ	๘๘
๔.๙ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ	๙๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุด จำแนกตามอาชีพ ด้านการวางแผน (LSD)	๙๑
๔.๑๑ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสถานภาพ	๙๒
๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุด จำแนกตามอาชีพ ด้านการวางแผน (LSD)	๙๓
๔.๑๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัด	๙๔
๔.๑๔ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา	๙๕
๔.๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการรับผลประโยชน์ (LSD)	๙๗
๔.๑๖ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานีจำแนกตามรายได้	๙๘
๔.๑๗ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านภาพรวม (LSD)	๙๙
๔.๑๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอาชีพ	๑๐๐
๔.๑๙ สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายา เสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสมมติฐานที่ ๑ - ๗	๑๐๒
๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	๑๑๔

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

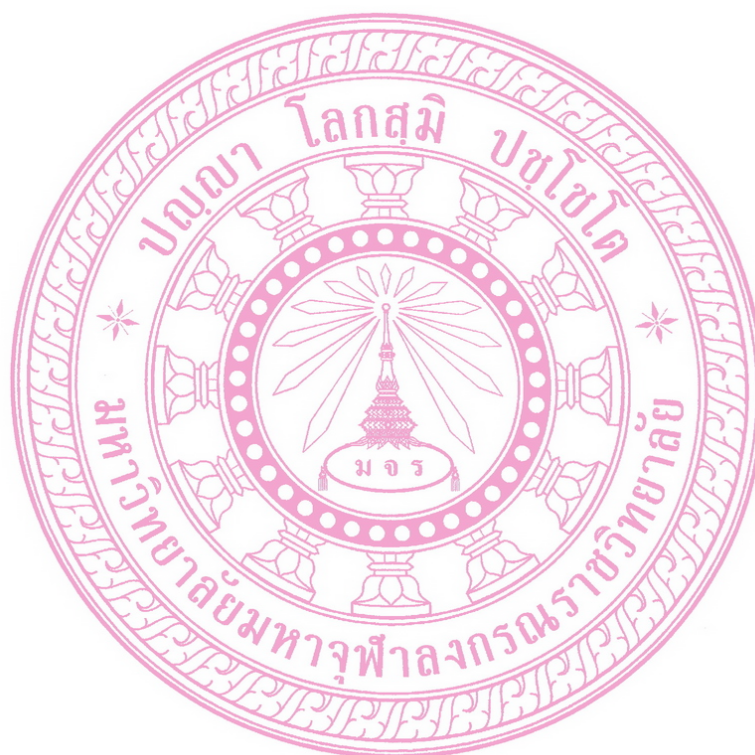
๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๒ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

หน้า

๗๓

๑๑๐

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑. สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธีโร,ดร.	๑๗๖
๒. สัมภาษณ์ พระจรรยา ชิตวฑฒโน	๑๗๖
๓. สัมภาษณ์ นายเกียรติศักดิ์ ดวงพรม	๑๗๗
๔. สัมภาษณ์ นายสุนันท์ บุญใบ	๑๗๗
๕. สัมภาษณ์ นายปรีชา เครือเจริญ	๑๗๘
๖. สัมภาษณ์ นางคำมุง สุวรรณชมพู	๑๗๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมมีการอยู่ร่วมกัน อยู่กันเป็นกลุ่มก้อน อย่างเหนียวแน่น ไม่ชอบอยู่อย่างโดดเดี่ยว ในระบบสายเครือญาติ พี่พาค้ำชูซึ่งกันและกัน การพัฒนาทางสังคมสภาพความเป็นอยู่ของคนก็ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม ของแต่ละท้องถิ่น ขณะเดียวกันถ้าเราคิดย้อนกลับไปการพัฒนาสังคมของประเทศไทยจากอดีตที่ผ่านมา พบว่ามีการพัฒนาคนเป็นสำคัญ โดยที่พยายามจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจ ตลอดทั้งควบคุมการเพิ่มจำนวนประชากรให้อยู่ในระดับแล้วยังมีการพัฒนาคน ก็มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นยุคไอทีหรือยุคโลกาภิวัตน์ (โลกไร้พรมแดน)

เป็นปัจจัยสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคมแวดล้อม คือ สื่อต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ซีดี ภาพยนตร์ และนักร้องนักแสดง ซึ่งเป็นต้นแบบให้กับเด็กและเยาวชน ตลอดทั้งปัญญาชน ถ้าหากได้เรียนแบบพฤติกรรมแสดงออกในรูปแบบต่างๆ ทั้งคำพูด ภาษา การแต่งตัว การเดิน ยืน เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นแม่แบบของเด็กและเยาวชนมากที่สุด

ความอยากรู้อยากกรวยอยากเด่นอยากดัง อยากมีอยากมีให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่น เพราะการมีโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ทันสมัย มีรถเก๋งคันงาม มีบ้านหลังใหญ่สวยงาม มีเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวมใส่ราคาแพงใครๆ ก็อยากมีเพราะเป็นตัวบ่งชี้ว่า เราแน่แหละคือผู้ทันสมัยและผู้ที่มีฐานะทางสังคมดี ไปไหนมีคนยอมรับนับถือ

ซึ่งแตกต่างจากคนที่ไม่มีอะไรเลยขาดการยอมรับ นี่คือสภาพสังคมปัจจุบัน ชัดเจนเห็นชัดเจนในสังคมไทย^๑

ยิ่งในสภาวะปัจจุบันนี้ประเทศไทย เป็นเทศเปิดเสรีในการทำกิจกรรมทางสังคมทุกรูปแบบ ประเทศไทยเป็นจุดพักสินค้า และมีการลดกรอบการค้าของปลอดภาษี และการฟอกเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการลักลอบค้ายาเสพติดประเภทต่างๆ ที่มุ่งหวังที่จะนำมาจำหน่ายในประเทศไทยและส่งต่อไปต่างประเทศ ปัจจุบันเหล่านี้มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ในปีหนึ่งๆ ประเทศไทยต้องเสียงบประมาณในการปราบปรามและบำบัดให้กับผู้เสพยามากมายมหาศาล

พื้นฐานทางจิตใจของคนแต่ละคนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บางคนหันไปพึ่งพายาเสพติดผู้ที่ติดยาเสพติดมักมีพื้นฐานทางจิตใจที่อ่อนแอขาดความมั่นคงในบุคลิกภาพมีความต้องการพึ่งพิงผู้อื่น^๒สูงมีวุฒิภาวะต่ำขาดความรับผิดชอบสาเหตุของความบกพร่องทางจิตใจของผู้ติดยาเสพติดเกี่ยวข้องกับพื้นฐานครอบครัวและการเลี้ยงดูในวัยเด็กเช่นมีครอบครัวที่แตกแยกขาดความรักความเข้าใจสัมพันธ์ภาพในครอบครัวไม่ดีมีชีวิตที่อ้างว้างว่าเหงาขาดที่พึ่งทางใจหรือถูกกดดันคาดหวังมากเกินไปจนไม่สามารถทนได้งานวิจัยของ กิตติฉาย คีตกุล และ วณิดา พุ่มไพศาลชัย พบว่า ผู้เสพติดมีในทุกกลุ่มอายุแต่พบมากที่สุดคือในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นช่วงอายุ ๑๖-๒๕ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากตัวเลขและสถิติของผู้ติดยาเสพติดพบว่าการขยายช่วงอายุไปยังกลุ่มที่มีอายุน้อยลงเรื่อยๆมีการแพร่ระบาดเข้าไปยัง

^๑ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคมประชาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๓), หน้า ๓๕.

^๒นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, “กลวิธีแนวทางวิธีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา”, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล), หน้า ๑๘๖-๑๘๘.

โรงเรียนและชุมชนต่างๆ อย่างกว้างขวางตลอดจนมีรูปแบบการแพร่ระบาดที่หลากหลายจึงทำให้กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดเป็นอย่างมากยิ่งจากรายงานสถิติของสำนักงานป.ป.ส. พบว่ากลุ่มวัยรุ่นในช่วงอายุ ๑๕-๒๔ ปี ที่เข้ารับการบำบัดรักษามีจำนวนและเปอร์เซ็นต์สูงกว่ากลุ่มในช่วงอายุอื่นมากอย่างเห็นได้ชัดนอกจากนี้กลุ่มวัยรุ่นในช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี ที่เริ่มหันมาใช้ยาเสพติดครั้งแรกมีจำนวนและเปอร์เซ็นต์สูงกว่ากลุ่มในช่วงอายุอื่นมากเช่นกันในขณะที่วัยรุ่นในช่วงอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี เริ่มหันมาใช้ยาเสพติดครั้งแรกมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศชาตินอกจากสิ่งเสพติดที่ได้กล่าวมานี้ ยังมีปัจจัยหนึ่งที่เป็นมะเร็งร้ายนับวันที่จะทวีคูณมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นกระดูกชิ้นโต ขวางกั้นและนับวันจะขยายไปวงกว้างของทุกภาคส่วนของสังคมไทย และแทรกซึมเข้าตามหมู่บ้าน ชุมชน เมือง จนถึงระดับประเทศชาติ พวกมันเสพติดมกกันทั่วหัวมุมเมือง จนเป็นจารีตประเพณี การจัดงาน กินเลี้ยง งานกิจกรรมต่างๆ ถ้าเราขาดเครื่องดื่มประเภทที่มีดีกรี หรือที่เรารู้จักกันดี ชาวบ้านทั่วไปเรียกกันว่า “เหล้า” ภาษาราชการเรียกว่า “สุรา” เหมือนกับว่าเราไม่ได้จัดงาน พร้อมทั้งขาดการยอมรับจากญาติพี่น้อง^๓

เหล้าหรือสุรา ถึงแม้ว่าเป็นเครื่องดื่มที่ถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลอนุญาตให้จำหน่ายกันอย่างเสรี หาซื้อได้สะดวกสบายตามท้องตลาด ร้านค้า หมู่บ้าน แม้แต่อยู่กลางป่ากลางเขาก็กินหาซื้อได้ และดื่มกินกันได้ทุกเพศทุกวัย จนเป็นอาหารหมู่มากที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ในช่วงแรกๆ รัฐบาลหรือหน่วยงานที่

^๓พิบูลย์ แพนพา, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพรจังหวัดร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์ คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๘).

รับผิดชอบพยายามยามประชาสัมพันธ์ สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนดื่มกินกันลิ้มตัว เพื่อต้องการรายได้ของประเทศเท่านั้น ไม่ได้คิดถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนผลเสียและโทษของการดื่มสุรา หรือของมีนเมารัฐไม่ให้ความสำคัญมากนัก^๔

ต่อมาระยะหลังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมแวดล้อม ในบ้านเมืองเราแต่ละวันที่เป็นข่าวลงในหนังสือพิมพ์ ทวีโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อต่างๆ อาทิเช่น การเกิดอุบัติเหตุ รถชนกัน ลักเล็กขโมยน้อย ฆ่าข่มขืน ปล้นจี้ สังคมแตกแยก ครอบครัวแตกสลาย การย่ำร้าง พ่อข่มขืนลูก ลูกฆ่าพ่อแม่ พ่อฆ่าลูก สารพัดปัญหาที่เกิดขึ้น จนทำให้รัฐบาลต้องมาทบทวนแนวนโยบายเสียใหม่ จึงได้ตราพระราชบัญญัติ การจำหน่าย ผลิต การดื่ม และควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขึ้น

ในปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มากกว่า ๖๐ โรค นอกจากอันตรายที่เกิดขึ้นเฉพาะกับบุคคลที่ดื่มแล้ว ผลกระทบของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังก่อให้เกิดอุบัติเหตุต่างๆ การบาดเจ็บ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การทำร้ายร่างกายและเสียทรัพย์สินทั้งของตนเอง ครอบครัวและของประเทศชาติ เป็นอย่างมาก ในปัจจุบันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้รับความนิยมในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นรัฐบาลจึงเห็นความสำคัญของปัญหา และได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เข้าสู่การพิจารณาของสภาแห่งชาติ ผ่านการพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ฉบับแรกของประเทศไทยที่มีเจตนารมณ์ในการป้องกันเยาวชน และประชาชนทั่วไป ให้ลด หรือ

^๔มนต์ชัย เหลืองอุทัย, “การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชนอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาลังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑).

มิให้เสพลึงอบายมุข โดยเฉพาะเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์^๕

ซึ่งการดื่มสุราเป็นปัญหาสำคัญของประเทศอีกอย่างหนึ่ง และเป็นสาเหตุ/ปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและก่อให้เกิดโรคติดต่อหรือโรคเรื้อรังต่างๆทำให้เสียชีวิตก่อนวัยอันควรหรือเกิดความพิการอย่างถาวรในประชากรทั้งดื่มและไม่ดื่มก่อให้เกิดปัญหาสังคมการทะเลาะวิวาทอาชญากรรมปัญหาครอบครัวและอุบัติเหตุด้วยข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเรื่องการสำรวจพฤติกรรมการดื่มสุราของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไปประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะกลุ่มเด็กหญิงวัย ๑๕-๑๙ ปีดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มจำนวนขึ้นร้อยละ ๙๐ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีประชากรไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ๕๑.๒ ล้านคนเป็นผู้ที่ดื่มสุรา ๑๔.๙ ล้านคนหรือร้อยละ ๒๙.๓ โดยผู้ชายยังคงดื่มสุรามากกว่าผู้หญิงประมาณเท่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลคือร้อยละ ๓๑.๐ และ ๒๕.๔ ตามลำดับส่วนเยาวชนมีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็นอันดับสองคิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙ รองจากกลุ่มวัยทำงานคือร้อยละ ๓๔.๔^๖

ปรีชา พิมพ์า, “ปัญหาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีชุมชนบำบัดศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลธัญญารักษ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๓๗).

^๖อศิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๘๒.

ประเทศไทยมีการพัฒนามาตรการของนโยบาย แอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และโครงสร้างกลไกการจัดการปัญหาภายใต้ พ.ร.บ. ดังกล่าวใช้ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาแอลกอฮอล์ระดับพื้นที่ เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติโดยพัฒนาความเข้มแข็งของกลไกการจัดการปัญหาแอลกอฮอล์ในพื้นที่ชุมชนสำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงได้รวบรวมองค์ความรู้ที่มีการพัฒนาส่งเสริมเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็งประชาชนลดละเลิกการดื่มแอลกอฮอล์ได้ด้วยตนเองซึ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่ผ่านมามีการถอดบทเรียนชุมชนลดเหล้า ภายใต้โครงการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้และถอดบทเรียนการ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด ๔ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้าน เนินไทรพัฒนาจังหวัดเชียงราย ชุมชนบ้านน้ำเกียนจังหวัดน่าน ชุมชนบ้านหนองน้ำขาวจังหวัดชลบุรี และชุมชนบ้านดัวจังหวัด เพชรบูรณ์การดำเนินงานประสบความสำเร็จในการควบคุมและ ป้องกันการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเกิดกระบวนการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานแกนนำและประชาชนใน พื้นที่

ดังนั้นในปี ๒๕๕๓ สำนักงานคณะกรรมการควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบใน การควบคุมเพื่อลดละเลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดย คัดเลือก ๑ ชุมชนจาก ๔ ชุมชนที่มีการถอดบทเรียนชุมชนลด เหล้าของปี ๒๕๕๒ พัฒนารูปแบบกระบวนการดำเนินงานต่อเนื่อง ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ระดับชุมชนให้เกิดกระแส การเรียนรู้ในวงกว้างถ่ายทอดองค์ความรู้จากการดำเนินงาน พัฒนาชุมชนเพื่อเฝ้าระวังควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ ๕ ขั้นตอนได้แก่การจัดทำ

แผนการปฏิบัติงานการประสานงาน^๓ประชาสัมพันธ์ผู้เกี่ยวข้อง การประชุมพิจารณารูปแบบแนวทางการดำเนินงานตามแผนที่ กำหนดและสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความรู้เพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบขยายผลในการควบคุม เพื่อลดละเลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืนต่อไป

จากหลักการและปัญหาที่ได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงต้องการ ศึกษาการทำโครงการ ดูว่าผู้ต้องการลด ละ เลิกดื่มสุรา เบียร์ และสิ่ง เสพติดให้โทษ ได้ทราบเห็นปัญหาและความสำคัญที่เกิดขึ้นใน สังคมไทยปัจจุบัน จึงมีแนวความคิดที่จะศึกษาบทบาทของชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการนี้ขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของ ชุมชนที่มีต่อโครงการนี้ว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อย อย่างไร เป็นไปตามตามเจตนารมณ์ของท่านที่ได้ดำเนินโครงการ เอาไว้ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบำบัดผู้ต้องการเลิกดื่มสุรา เบียร์ สิ่ง เสพติดและของมีนเมาทุกชนิด ตลอดทั้งการลดจำนวนผู้ดื่มทั้งที่ ติดเรื้อรัง และผู้ริเริ่มดื่มรายใหม่ให้ลดน้อยลง นอกจากนั้นยังตั้ง ศูนย์บำบัดสุรา และการเรียนรู้สมุนไพรไทย ให้ผู้ต้องการเลิกดื่ม สุรา ยาเสพติดทุกชนิด และผู้สนใจศึกษาเรียนรู้ หวังว่าโครงการ จัดทำขึ้นในครั้ง นี้ คงจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับสังคมไทย ปราศจาก สิ่งเสพติดทั้งปวง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นฐานกำลัง สำคัญที่สุดของประเทศชาติ ให้มีร่างกายสมบูรณ์ ปราศจาก สิ่ง

^๓ไพบุลย์ เบ้าเงิน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: ศึกษากรณีอำเภอวัง สามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๙).

เสพติดทั้งปวงและผู้วิจัยต้องการทราบว่าชุมชนมีบทบาทกับโครงการนี้มากน้อยอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑.๒.๓ เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ต่อ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ด้านเนื้อหา

ศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ต่อศูนย์บำบัด ยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๕ ด้านได้แก่ ๑) ด้านการตัดสินใจวางแผน ๒) การดำเนินการปฏิบัติการ ๓) ด้านการสนับสนุนส่งเสริม ๔) ด้านการรับผลประโยชน์ ๕) ด้านการประเมินผล

๑.๓.๒ ด้านสถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๓.๓ ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนทั่วไปที่เข้ามามีส่วนร่วมที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด ๕๐๐ คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๗ คน

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๓.๔.๑ ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่เพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

๑.๓.๔.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ตามกรอบแนวคิดของ สมบัติ เสี่ยงทอง มีจำนวน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการตัดสินใจวางแผน ๒) การด้านการปฏิบัติการ ๓) ด้านการสนับสนุนส่งเสริม ๔) ด้านการรับผลประโยชน์ และ ๕) ด้านการประเมินผล

๑.๓.๕ ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๖ ถึง เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ รวมระยะเวลา ๗ เดือน

๑.๔. ปัญหาที่ต้องการทราบของวิจัย

๑.๔.๑ ความคิดเห็นของประชาชนต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จ.อุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จ.อุดรธานี เป็นอย่างไร

๑.๔.๓ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จ.อุดรธานี มีอะไรบ้าง

๑.๕. สมมุติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ชุมชนมีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ชุมชนมีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ชุมชนมีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ชุมชนมีความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัดต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ชุมชนมีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๖ ชุมชนมีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๕.๗ ชุมชนมีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ได้ให้คำนิยามศัพท์เฉพาะเพื่ออธิบายความหมายและจำกัดขอบเขตการดำเนินการไว้ดังนี้

๑.๖.๑ การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตระหนักรู้ รับรู้ มีโอกาสเข้ามาแสดงบทบาท ทักษะ และความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาชุมชนของตนเอง เป็นการเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และความชำนาญ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและมีทักษะของประชาชนในการแก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการภูมิปัญญาที่เหมาะสม ชัดเจน โปร่งใส ต่อเนื่อง และเป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนใน ๕ ด้าน คือ

๑) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน หมายถึง กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงานเนื่องจากทรัพยากรที่จะดำเนินงานค่อนข้างจำกัด ทั้งงบประมาณ และบุคลากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายดำเนินงานให้ชัดเจน

๒) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ หมายถึง การปฏิบัติการต่างๆ ของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือรับทราบเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการด้านการบำบัดรักษาเรียนรู้ถึงเป้าหมายของศูนย์เกิดใหม่ว่ามีแนวทางอย่างไรมีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่จะดูแลเด็กพร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับทางศูนย์เกิดใหม่ในการประชุมผู้ประกอบการด้วยเป็นต้น

๓) การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน หมายถึง การให้การสนับสนุนส่งเสริมในสิ่งต่างๆ กับทางศูนย์เกิดใหม่ซึ่งการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมนั้นมีแนวทางทั้งทางด้านให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมตามโอกาสพิเศษต่างๆ ที่ทางศูนย์เกิดใหม่ได้จัดขึ้นการช่วยเหลือโดยการบริจาคเงินให้ความร่วมมือกับทางศูนย์เกิดใหม่ในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อช่วยให้การบำบัดรักษาประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

๔) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การให้ความร่วมมือของผู้ประกอบการในการเข้ามามีบทบาททราบปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันแก้ไขปัญหากับทางศูนย์เกิดใหม่โดยมีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหารวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขปัญหาเพื่อแก้ไขปรับปรุงแนวทางในการบำบัดรักษาให้ดียิ่งขึ้น

๕) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการประเมินผลในกิจกรรมและขั้นตอนการบำบัดรักษาเพื่อรับทราบถึงผลการบำบัดรักษาว่าสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

๑.๖.๒ ชุมชน ในที่นี้ หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน และสมาชิกทุกคน ได้ให้ความสนใจในเรื่องราวต่างๆ ในศูนย์บำบัด ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกันในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้ว ชุมชน นั้นอาจ หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างง่ายๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่ง ชนเผ่าหนึ่ง หรือการอยู่ร่วมกันขนาดใหญ่ เช่นเมืองหนึ่ง หรือประเทศหนึ่ง

๑.๖.๓ ยาเสพติด หมายถึง ยาเสพติดให้โทษ หรือสิ่งเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายแล้วไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใดก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ได้แก่สิ่งเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พุทธศักราช ๒๕๒๒

๑.๖.๔ ปัญหาเสพติด หมายถึง ผลเสียหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพยาเสพติด โดยตรงทั้งต่อร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพและสุขภาพอนามัย ความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๖.๕ ศูนย์บำบัดยาเสพติด หมายถึง สถานที่ดำเนินงานเพื่อแก้ไขสภาพร่างกาย และจิตใจของผู้ติดยาเสพติด ให้เลิกจากการเสพ และสามารถกลับไปดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ในงานวิจัยนี้ได้แก่ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

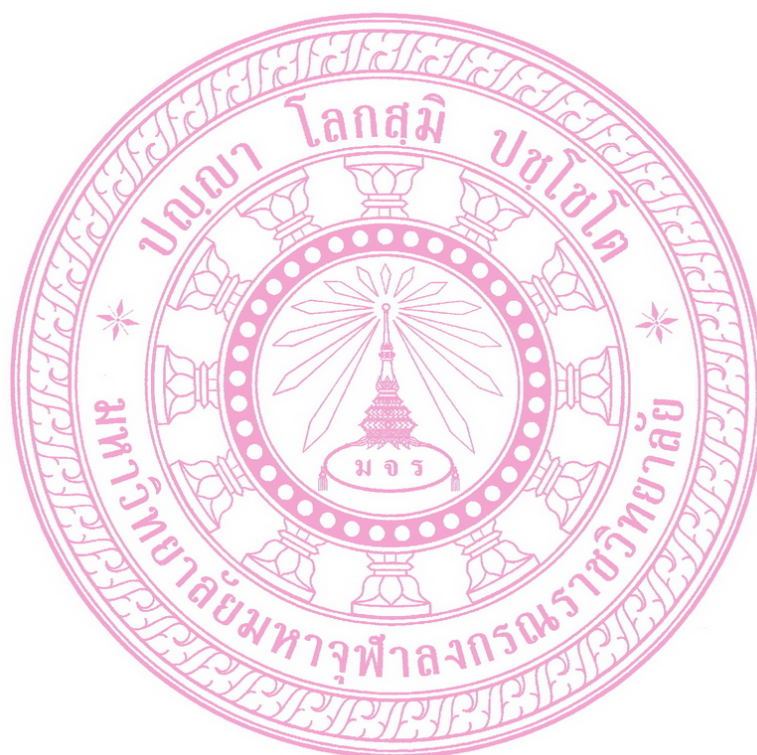
๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑.๗.๒ ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑.๗.๓ ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑.๗.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไป ประยุกต์ ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของ

ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ให้มี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยมีแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน
- ๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
 - ๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
 - ๒.๔.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- ๒.๕ กรอบแนวความคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายการมีส่วนร่วม ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและความหมายการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

พจนี เทียมศักดิ์ กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมมีความสำคัญเพราะเป็นการทำให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในลักษณะของกิจกรรมและการดำเนินชีวิตในชุมชน อย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมกันในสิทธิอำนาจตามแนวทางประชาธิปไตยและ

รวมถึงเป็นการลดการพึ่งพารัฐ อันเป็นความสัมพันธ์ตามแนวราบ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง^๑

ธวัช สติทิกโยธิน^๒ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงานโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของด้วย

และ **ธวัช สติทิกโยธิน** ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงานโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอกและเป็นไปเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา

^๑พจน์ เทียมศักดิ์, “ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน”, **วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต**, (สาขาวิชาพัฒนาศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓).

^๒ธวัช สติทิกโยธิน, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาพัฒนาสังคม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓).

ให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจและผู้เข้ามามีส่วนร่วม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย^๓

ปาริชาติ วลัยเสถียร ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ๒ ลักษณะคือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๑ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา^๔

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจ

^๓รวัช สิทธิกิจโยธิน, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำโครงการ”, รายงานวิจัย, (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๖.

“ปาริชาติ วลัยเสถียร, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

ต่อการจัดการทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน โดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

การมีส่วนร่วมเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนหรือคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้พัฒนาปัญญาความรู้ความสามารถ โดยแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและสังคมนั้นจะต้องเกิดจากแนวความคิดในหลาย ๆ ด้าน เพื่อความเข้าใจในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้เข้าใจถ่องแท้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน นักการศึกษาใช้คำนี้ในการอ้างอิงถึงการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้คำนี้ในความหมายของการเข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชน เช่น การไปออกเสียงเลือกตั้ง นักสังคมวิทยาใช้ในความหมายของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ^๕

๒.๑.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วม

เจียบ ไทยยิ่ง ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

๒.๑ การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน

^๕ชูชาติ พ่วงสมจิตร, “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่า เป็นต้น

๒.๒ การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่ต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

๒.๓ การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ปัญหาและความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย^๖

๒.๑.๓ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

เจียบ ไทยยิ่ง ได้แสดงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

๓.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตน ผ่านกิจกรรม กระบวนการทำงานตามโครงการ

๓.๒ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน

๓.๓ เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้องตรงประเด็น

๓.๔ เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจเนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม

^๖เจียบ ไทยยิ่ง, องค์การและการจัดการกรุงเทพมหานคร, (สถาบันราชภัฏพระนคร, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑.

๓.๕ เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก

๓.๖ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น

๓.๗ ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้าน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา^๓

๒.๑.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม

ภพธร จิตมั่น ลักษณะที่สำคัญของการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ครบถ้วนตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินการ จึงมีผู้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็นหลายขั้นตอนแล้วแต่จะทำให้รายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละขั้นตอนมากน้อยเพียงใด กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมมี ๔ ขั้นตอนหลักคือ^๔

๔.๑ การร่วมคิด ศึกษา ค้นหาหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนความต้องการของชุมชน

^๓เจียบ ไทยยั้ง, องค์การและการจัดการกรุงเทพมหานคร, หน้า ๒๓.

^๔ภพธร จิตมั่น, “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓).

๔.๒ การร่วมวางนโยบาย หรือแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหา

๔.๓ การร่วมตัดสินใจในการจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

๔.๔ การร่วมควบคุม ติดตามและประเมินผลการทำงานทั้ง
๔ ขั้นตอนดังกล่าวจึงถือเป็นหลักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

การมีส่วนร่วมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจมีส่วนร่วมขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนก็ได้ โดยแบ่งขั้นตอนต่าง ๆ ตามประเภทกิจกรรมไว้แตกต่างกัน ตามความคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้

ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๕ ประเภท คือ^๙

๑. เป็นสมาชิก
๒. เป็นสมาชิกผู้เข้าร่วม
๓. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน
๔. เป็นกรรมการ
๕. เป็นผู้นำ หรือประธาน

นอกจากนี้ ยังได้แบ่งแบบของผู้มีส่วนร่วมออกเป็น ๓ แบบ คือ ผู้กระทำการ ผู้รับผลการกระทำ และสาธารณชนทั่วไป^{๑๐}

^๙ภพธร จิตมั่น, “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓).

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมไว้ว่า อย่างน้อยต้องประกอบด้วยเงื่อนไข ๓ ประการ คือ

๑. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
๒. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
๓. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้อีก คือ

๑. ประชาชนต้องมีเวลา
๒. ประชาชนต้องไม่เสียเงินมากเกินไปกว่าที่คาดว่าจะได้รับผลตอบแทน
๓. ประชาชนต้องมีความสนใจ

๔. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย

๕. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทกกระทึกตื่นต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพของสังคม

สรุปได้ว่า เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ความพร้อม อันประกอบด้วยความสามารถ ความเต็มใจและอิสรภาพ ซึ่งเป็นความพร้อมทางด้านศักยภาพของตน นอกจากนั้นแล้วเงื่อนไของค์ประกอบอื่น ๆ และประโยชน์ที่จะได้รับก็มีส่วนในการมีส่วนร่วม เช่น เวลาความสนใจ ความสามารถในการสื่อสารและไม่เกิดผลเสียหายต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพในสังคม

๒.๑.๕ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

๑๑นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, “กลวิธี แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา”, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗). หน้า ๒๔.

ชูชาติ พวงสมจิตร ได้เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมได้ ๓ ประการคือ

๑. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไป และประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ^{๑๑}

๒. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วมและมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังการมีส่วนร่วม ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้คือ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอนเพื่อผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนได้ และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

๓. ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชน สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้ การที่จะให้มนุษย์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ นั้นจะต้องมีปัจจัยดังกล่าวข้างต้นประกอบด้วย เป็นแนวทางในการกระตุ้นเพื่อให้กิจกรรมนั้น ๆ ดำเนินไปด้วยดีนอกจากนี้ การที่ประชาชนจะตัดสินใจมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระบบนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในด้านบุคคลและกลุ่มคน และปัจจัยทางด้านการ

^{๑๑}ชูชาติ พวงสมจิตร, การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร, หน้า ๓๐.

สื่อสารซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก ดังมีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ คือ

ภพธร จิตม้น^{๑๒} ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อการมีส่วนร่วมโดยได้ศึกษาแหล่งอำนาจและการตัดสินใจในชุมชนโดยพิจารณาแหล่งอำนาจที่นำมาซึ่งการใช้อำนาจ และการตัดสินใจในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนทั้งหมด ๑๓ ตัวแปร ซึ่งผลของการศึกษาพบว่า ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีค่าแลกเปลี่ยนสูงสุดเท่ากับ ๙ เงินค่าแลกเปลี่ยนรองลงมาเท่ากับ ๗ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งก็คือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงและเงินเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ แหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้ ถ้าผู้ใดได้ครอบครองหรือมีไว้ก็จะเป็นผู้มีบทบาทสูงในชุมชน โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ฐานะทางเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแล้วคุณลักษณะทางสังคมไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในบุคคลหรือกลุ่มคนก็อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมเช่นกันจึงสรุปได้ว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม นิสัย ประเพณี ตลอดจนความรู้ลึกนึกคิด รวมทั้งการได้รับการยอมรับหรือการสนับสนุนจากผู้อื่นเป็นปัจจัย ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทั้งสิ้นซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของสมมติฐานการวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้ปัจจัยด้านต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ได้มีนักวิชาการกล่าวถึง การติดต่อสื่อสารว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

บังอร ชินกุลกิจนิวัต กล่าวถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารไว้ว่า

^{๑๒}ภพธร จิตม้น, การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี , (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๔.

๑. การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการ คือ เป็นกิจกรรมที่มีการแลกเปลี่ยนและดำเนินการไปตลอดเวลา มีการโต้ตอบกลับไปกลับมา

๒. การติดต่อสื่อสารเป็นระบบ มีองค์ประกอบต่างๆ ประกอบกัน เกี่ยวพันกัน

๓. การติดต่อสื่อสารเป็นตัวกระทำ คือ กระทำให้เกิดผล นานาประการ เช่นเกิดความเข้าใจระหว่างกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และอื่น ๆ

๔. การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา^{๑๓}

รัชนิกร เศรษฐโชติ ได้กล่าวไว้ว่า สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เหตุของการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่ง คือ บุคคลในสังคมนั้น ย่อมได้รับเอาแนวความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ มาปฏิบัติแทนของเดิม ซึ่งการที่บุคคลจะยอมรับของใหม่ปฏิบัติ นั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ โดยสรุปก็คือ^{๑๔}

๑. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ซึ่งได้แก่ อายุ สถานภาพ ทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา

๒. กระบวนการติดต่อสื่อสาร บุคคลจะยอมรับของใหม่มา ปฏิบัติเมื่อได้รับข่าวสารอย่างชัดเจนถูกต้อง ซึ่งในกระบวนการ ติดต่อสื่อสารนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือกระบวนการของผู้ส่ง สารหรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร ช่องทางสื่อสาร และผู้รับสาร

^{๑๓}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๖.

^{๑๔}บังอร ชินกุลกิจนิวัฒน์, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๖.

^{๑๕}รัชนิกร เศรษฐโชติ, **สังคมวิทยาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘), หน้า ๒๗๘-๒๗๙.

สรุปได้ว่า การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการสื่อสาร แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน ทั้งที่เป็น ความคิด ความรู้สึก ทักษะคติ หรือข้อเท็จจริงจากบุคคลหรือกลุ่มคนหนึ่งไปยังอีกบุคคล หรือกลุ่มคนหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการทางสังคมที่มนุษย์ใช้ติดต่อกันเช่น การพูด การเขียนหรือการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกและความเข้าใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น และมีผลต่อเป้าหมายของการสื่อสารนั้น หรือเกิดการปฏิบัติในสิ่งที่ต้องการนั้นคือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมไปตามทิศทางที่ต้องการจากแนวคิดการสื่อสารข้างต้น นับว่าปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสารจึงเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่สำคัญที่ทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนได้รับทราบ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหรือกลุ่มคนอื่นภายนอกและมีผลต่อความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนความรู้สึกสำนึกของบุคคลหรือกลุ่มคน อันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนนั้น^{๑๕}

๒.๑.๖ หลักการของการมีส่วนร่วม

สถาบันดำรงราชานุภาพ ได้ชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องสร้างขึ้นบนรากฐานที่ยึดมั่นว่าประชาชนเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่แท้จริงไม่ใช่รัฐ จึงต้องยึดมั่นในหลักการ ดังนี้

๑. ประชาชนต้องมีความเคารพในตัวเอง
๒. ประชาชนมีเสรีภาพที่จะรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กร และทำการเคลื่อนไหว

^{๑๕}ทศพล กฤตยพิสิฐ, “การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตหนองจอก ที่มีส่วนต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บรม” และ “บวร” เพื่อสร้างสรรค์อุดมการณ์แผ่นดินทองหนองจอก”, วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาพัฒนาชุมชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘).

๓. ประชาชนต้องเป็นเจ้าของและควบคุมดูแลทรัพยากร และกิจกรรมของพวกเขา

๔. ประชาชนจะต้องมีเสรีภาพที่จะเลือกและมีสิทธิที่จะ ปฏิเสธ

๕. เครื่องมือชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม

ทศพล กฤตยพิสิฐ ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมตาม ขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็นการพัฒนาเชิงคุณภาพ ออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้^{๑๖}

ขั้นตอนที่ ๑ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและ สาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการ จัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ วัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการ ดำเนินการตลอดจนการกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ จะใช้

ขั้นตอนที่ ๓ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการ พัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ ในการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมการ บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจาก ภายนอก

^{๑๖}สถาบันดำรงราชานุภาพ, “การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน”, เอกสารวิชาการ สดร. ๑๓/ ๒๕๓๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, กรมการปกครอง, ๒๕๔๐) (อัด สำเนา).

ขั้นตอนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือการยอมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ ๕ การมีส่วนร่วมในการขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

เครื่องมือชี้วัดของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน ดังนี้

๑. การมีความสนใจและเข้าร่วมประชุม

๒. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

๓. การเป็นสมาชิกและกรรมการ

๔. การเป็นเจ้าหน้าที่

ทั้งนี้ดูจากลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง สิ่งของ เวลา แรงงาน การเป็นสมาชิกคณะกรรมการและการเป็นผู้ดำเนินงานกิจกรรมนั้น ๆ โดยตรง

๒.๑.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

สมบัติ เสียงทอง ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ๕ ขั้นตอน คือ^{๑๗}

^{๑๗}สมบัติ เสียงทอง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอโกสุมพินคร จังหวัดกาแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๓).

๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการให้รับรู้ถึงเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันเป็นต้น

๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน หมายถึง การส่งเสริมในสิ่งต่างๆกับทางศูนย์ซึ่งการสนับสนุนนั้นมีแนวทางทั้งทางด้านการให้ความร่วมมือและช่วยให้การบำบัดสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การร่วมรับผลไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านผลประโยชน์ทางวัตถุ หรือทางสังคม หรือในส่วนของบุคคลก็ดี

๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล หมายถึง การประเมินผลในกิจกรรมและขั้นตอนการบำบัดรักษาเพื่อทราบถึงผลการบำบัดรักษาว่าสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

อารยา วัฒนกิจ ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำทางสังคมเป็นการกระทำของสังคมของมนุษย์ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้กับสังคมโดยทั่วไปการกระทำใด ๆ ของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละคน ระบบสังคมและวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมนี้จะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดเพียงปัจจัยหนึ่งและการกระทำของบุคคลในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น เป้าประสงค์ ความเชื่อและค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมา รวมทั้งความคาดหวัง ความผูกพันและความสามารถของ

บุคคลที่เป็นผู้กระทำ นอกจากนี้ ได้อธิบายถึงสาเหตุของการกระทำไว้ ดังนี้^{๑๔}

๑. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแต่ละคนมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจกระทำแตกต่างกัน

๒. บุคคลหรือองค์กรจะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มบุคคล ซึ่งตัดสินใจว่าสอดคล้องหรือตรงกับปัญหาของสถานการณ์นั้น ๆ

๓. เหตุผลบางประการอาจจะสนับสนุนการตัดสินใจ และเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

๔. เหตุผลนั้น ตัดสินใจได้ให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

๕. เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น ไม่ใช่มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือทั้งหมด แต่เป็นกลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะนั้น ๆ

๖. ในการตัดสินใจ กลุ่มของเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาสจากทฤษฎีดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่าการเร้าให้เกิดกิจกรรมทางสังคมเพื่อให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิต ค่านิยม จารีตประเพณีทัศนคติของบุคคล การพัฒนาโดยใช้สิ่งเร้าที่เหมาะสม นำไปสู่การที่สมาชิก ในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบของการมีส่วนร่วมและความสมัครใจ

^{๑๔}อารยา วัฒนกิจ, "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๖).

๒.๑.๘ ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Persuasion Theory)

อานาจ อนันตชัย ได้กล่าวว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือองค์กรประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ จะต้องทำให้เกิดความเชื่อว่าการกิจกรรมนั้น ๆ มีประโยชน์และประสงค์ที่จะเข้ามา มีส่วนร่วม ซึ่งการเกลี้ยกล่อมเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความเชื่อ และประสงค์ที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อให้ผู้ถูกเกลี้ยกล่อมกระทำในสิ่งที่พึงประสงค์ และผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการเกลี้ยกล่อม เพื่อให้เกิดความเชื่อ โดยจะต้องคำนึงถึงระดับความรู้ของผู้ถูกเกลี้ยกล่อม เวลาและสถานที่ด้วย ซึ่งหลักการเกลี้ยกล่อมว่า จะต้องอาศัยพฤติกรรมของมนุษย์ สัญชาตญาณ การศึกษาอบรม และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนเราและการเกลี้ยกล่อมจะได้ผลดีต้องสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้เกิดศรัทธาตรงกับความต้องการของผู้ถูกเกลี้ยกล่อมซึ่งความต้องการของคนนั้นต้องเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง เรียกว่า ลำดับขั้นของความ ต้องการโดยจะต้องได้รับการตอบสนองในขั้นแรกแล้วความต้องการขั้นต่อไปจึงจะพัฒนาได้ตามลำดับไว้ดังนี้^{๑๙}

๑. ความต้องการขั้นต้นทางสรีระ ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า อากาศ น้ำอุณหภูมิที่เหมาะสมและที่อยู่อาศัย

๒. ความต้องการความปลอดภัย คือ ความต้องการความปลอดภัยในการทำงาน

^{๑๙}อานาจ อนันตชัย, การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิศิตอริเพาเวร์พอยท์, ๒๕๒๗), หน้า ๓๒.

๓. ความต้องการเข้าสังคมและมีพวกพ้อง คือ การมีเพื่อนฝูง และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

๔. ความต้องการมีศักดิ์ศรีและมีสถานภาพ คือ ให้อื่นยอมรับและยกย่อง

๕. ความต้องการชีวิตที่สมบูรณ์ คือ ความต้องการความสำเร็จแห่งตน

จากทฤษฎีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยเฉพาะถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการพื้นฐาน ที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์แล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด^{๒๐}

๒.๑.๙ ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democratic Theory)

פרופ. פרומ גרינו ได้กล่าวว่า ทฤษฎีประชาธิปไตยนี้ต้องการให้ประชาชนทุกคนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองที่มีผลต่อพวกเขา ความเชื่อเบื้องต้นของทฤษฎีนี้ก็คือนั่นประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันทั้งในด้านการแสดงออก ความคิดเห็นในเรื่องของรัฐ และการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นในที่สุดประชาชนทุกคนควรที่จะมีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจในเรื่องสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน และควรที่จะมีการใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้นอย่างเท่าเทียมกัน ในระบบการเมืองการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองนั้น ประชาชนแต่ละคนจะต้องได้รับโอกาสที่จะได้รับข้อมูล และความสามารถที่จำเป็นที่จะแสดงบทบาทของประชาชน ถ้าปราศจากโอกาสอันนี้แล้ว ประชาชนก็จะเพิกเฉยในเรื่องของรัฐบาลและระบบทางการเมือง ซึ่งทำให้พวกเขาไม่สนใจในเรื่องของรัฐและไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพทางการเมืองใน

^{๒๐}อ้างแล้ว.

ช่วงแรกนักทฤษฎีทางประชาธิปไตยได้ตระหนักถึงว่า ถ้าแต่ละคนได้เรียนรู้การมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกิจกรรมของรัฐและได้รับการจูงใจให้แสดงแล้ว พวกเขาต้องได้รับโอกาสที่เหมาะสมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จากแนวความคิดที่สำคัญนี้เป็นความเชื่อที่สำคัญของความคิดร่วมสมัยของการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยว่า การทำงานในระบอบประชาธิปไตยระดับการเมืองในประเทศ ซึ่งคุณภาพของประชาชนสามารถที่จะได้รับพัฒนาโดยผ่านกระบวนการทั้งหลายและได้รับการกระตุ้นด้วย ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน โบสถ์ โครงการอาสาสมัคร ที่ทำงาน และชุมชนท้องถิ่น โครงการมีส่วนร่วมของประชาชน คือองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เพราะว่าระบบนี้ได้ให้โอกาสแก่ประชาชนทุกคนที่จะมีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์ในขบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาล^{๒๑}

๒.๑.๑๐ ทฤษฎีศาสตร์เคลื่อนย้ายทางสังคม (Social Mobilization Theory)

ประไพ พรหมเจริญ ที่ว่าประชาชนสามารถ ได้รับการชักจูงให้มีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางกิจกรรมทั้งหลายของชุมชนหรือสมาคมพิเศษต่าง ๆ สหภาพแรงงาน องค์การการกุศล กลุ่มนักศึกษา สมาคมเพื่อนบ้าน และสโมสรออกกำลังกาย ถึงแม้ว่าสมาคมพิเศษต่าง ๆ อาจจะมีรูปแบบทางการเมือง ซึ่งสมาคมดังกล่าวไม่มีความจำเป็นที่จะทำให้ประชาชนแต่ละคนเข้าไปมีส่วนร่วมทางกิจกรรมทางการเมือง ในฐานะที่ประชาชนได้เข้าร่วมและสมัครสมาชิกในองค์การท้องถิ่น พวกเขาจะได้รับข้อมูล

^{๒๑}ประไพ พรหมเจริญ, การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี, สาขาพัฒนาสังคม, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖.

เกี่ยวกับเรื่องของรัฐโดยปริยาย พวกเขาจะพัฒนาทักษะในการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและการตัดสินใจ และวิธีที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นให้เคลื่อนตามความคิดของพวกเขา แสดงว่าระบบศาสตร์เคลื่อนย้ายที่จะมีประสิทธิผลที่จะนำไปสู่ประชาชนในทุกระดับทุกอายุ ทุกเพศ^{๒๒} ซึ่งจะไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของแต่ละคนเลย เมื่อทฤษฎีศาสตร์เคลื่อนย้ายได้รับการประยุกต์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแล้ว ทฤษฎียังแนะนำว่าโครงการนี้จะมีประสิทธิผลมากที่สุด ถ้ามันได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนท้องถิ่น ทั้งของรัฐบาลหรือของเอกชน และถ้าทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปติดกับกิจกรรมทั้งหลายในชุมชน การเชื่อมโยงดังกล่าวอาจจะได้รับการผลักดันจากการวางแผนร่วมกับโครงการ และความคิดร่วมกัน ถ้ากลุ่มกิจกรรมเฉพาะเรื่องได้มีการประชุมกันในหัวข้อของโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชน และกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการนี้จะได้รับสิทธิทางกฎหมายและได้รับการโฆษณาถึงชุมชนที่ใหญ่กว่าที่จะดึงดูดประชาชนให้มีส่วนร่วมเพื่อที่จะได้ผลสัมฤทธิ์ รูปแบบโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะย่ำในการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชนและผู้นำขององค์กร

สรุปได้ว่า พวกเขาได้ใช้การเคลื่อนย้ายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้พวกเขาสนใจในกิจกรรมของรัฐบาล และจะเข้าร่วมในเรื่องต่าง ๆ

๒.๑.๑๑ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory)

ประไพ พรหมเจริญ ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานเบื้องต้นอยู่ที่ความเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนต่างมีความต้องการอะไรต่ออะไรหลายอย่างในชีวิต หากลำพังตนเองอาจไม่สามารถสนองความต้องการของตนได้มากนัก จึงต้องอาศัยบุคคลอื่นมามีส่วนช่วยสนอง ความ

^{๒๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

ต้องการเหล่านั้นด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงจำต้องสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้น โดยทุกคนต่างแสวงหาผลตอบแทนที่พวกเขาพอใจ ทั้งที่รู้ตัวและโดยไม่รู้สีกตัวจากความสัมพันธ์นั้นๆ การที่บุคคลยังคงดำรงรักษาความสัมพันธ์หนึ่ง ๆ ไว้ต่อไปก็เพราะทั้งสองฝ่ายต่างได้รับผลตอบแทนที่แต่ละฝ่ายพอใจ การเข้าสู่ห้วงของความสัมพันธ์ทางสังคม จึงเป็นการสร้างห้วงแห่งพันธะสำหรับการตอบสนองความต้องการแก่กันและกัน ดังนั้น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Interaction Process) ทั่วๆ ไปแท้จริง ก็คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนนั่นเอง ในกระบวนการนี้บุคคลย่อมต้องมีสิ่งสูญเสียไปเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนขึ้น เปรียบเสมือนเป็นการลงทุนซึ่งการตัดสินใจกระทำ การอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น บุคคลมักจะคำนวณระหว่างต้นทุนและผลตอบแทนของการกระทำนั้น ๆ แล้วว่าผลตอบแทนนั้นเป็นที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นผลตอบแทนที่มากที่สุด (Optimum) แต่เป็นผลตอบแทน ที่ตนพึงพอใจ (Satisfaction) แล้ว^{๒๓}

ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์ กิจกรรมพวกนี้ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายหลายชนิด รวมทั้งเวลาและการเสียสละที่จะทำกิจกรรมอย่างอื่นด้วย ในที่สุดบุคคลแต่ละคนก็ปฏิบัติต่อการติดต่อทางสังคม เช่นเดียวกับการแลกเปลี่ยนถ้ากิจกรรมทางสังคมนี้ไม่ได้รับการพิจารณาว่าได้รับประโยชน์ บุคคลแต่ละคนก็จะไม่มีที่ท่าจะยุ่งเกี่ยวกับมัน ถ้ามิได้ถูกบังคับหรือถูกกระตุ้นโดยความซื่อสัตย์หรือความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งได้แย้งว่าการแลกเปลี่ยนทางสังคมจะเป็นการแลกเปลี่ยนประโยชน์ไม่มีการระบุค่าของสื่อ ที่แลกเปลี่ยนอย่างชัดเจนตายตัว แต่มีพันธะตอบแทนในรูปของพันธะผูกพันทางสังคม (Social Obligation) ซึ่งมีลักษณะไม่กำหนดค่าและเงื่อนไขอย่างตายตัว (Unspecified Obligation) แต่การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ

^{๒๓}อ้างแล้ว, หน้า ๑๘.

(Economic Exchange) จะมีการระบุค่าของประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนอย่างชัดเจนเพื่อตอบแทนพันธะตอบแทน จึงอยู่ในรูปของพันธะผูกพันทางสัญญา (Contractual Obligation) ถึงแม้ว่าการแลกเปลี่ยนทางสังคม จะเป็นผลตอบแทน การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจโดยตรง แต่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์อาจไม่เที่ยงตรงแน่นอนในระยะเวลาอันสั้น การแลกเปลี่ยนทางสังคมอาจจะไม่สมดุล มีผลให้บุคคลที่ให้ประโยชน์หรือคืนประโยชน์ที่สำคัญให้อีกฝ่ายหนึ่งได้มากกว่า จะสามารถอ้างสถานะที่เหนือกว่าอีกฝ่ายได้ความเหนือกว่านี้ย่อมหมายถึงอำนาจที่จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยินยอมกระทำตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งหากบุคคลที่ยอมอยู่ใต้อำนาจได้รับประโยชน์อันพึงพอใจแล้ว จึงนับว่าเป็นการแลกเปลี่ยนอย่างไม่สมดุลที่บุคคลเห็นดีด้วยการประยุกต์ทฤษฎีแลกเปลี่ยนทางสังคมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการตัดสินใจทางรัฐนี้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนจะกลายมามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังนี้ ก็ต่อเมื่อพวกเขาได้รับรู้ว่ารางวัลของการมีส่วนร่วมนั้นจะมีค่าเท่ากับหรือมากกว่าค่าใช้จ่ายและถ้าพวกเขารู้สึกมั่นใจว่ารางวัลเหล่านั้น จะได้รับการรับรู้ ดังนั้น การกระทำ ๓ อย่างที่ต้องได้รับการกระทำเพื่อที่จะได้กระตุ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการเน้นย้ำในสถานการณ์ ที่ค่าใช้จ่ายของการมีส่วนร่วมได้ถูกลดลงแต่จะเพิ่มรางวัลให้ใกล้เคียงกับการมีส่วนร่วมและสร้างสภาวะการณ์ของความเชื่อระหว่างประชาชนที่เชื่อว่าจะมีการให้รางวัล เพราะว่าความสำคัญของข้ออธิบายอย่างสั้น ๆ ถึงวิธีที่จะสามารถบรรลุผล^{๒๔}

๒.๑.๑๒ แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม

^{๒๔}อ้างแล้ว, หน้า ๑๙.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดว่า รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นหลักการพื้นฐาน และองค์ประกอบสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยที่ไม่ต้องรอรับนโยบายหรือคำสั่งจากรัฐฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีทรัพยากร สภาพแวดล้อม^{๒๔} การสะสมทางภูมิปัญญาตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกันอันมีผลให้ความต้องการ และแนวทางการจัดการประโยชน์สุขของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปด้วย การส่งเสริมให้แต่ละท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้ตามสมควร จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับความเป็นจริง ภายในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของท้องถิ่นเอง อันน่าจะเกิดผลดี ต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าที่รัฐเป็นผู้กำหนดหรือควบคุม เพราะการดำเนินการของรัฐโดยทั่วไปย่อมผ่านทางเจ้าหน้าที่ของ ส่วนกลางซึ่งจะมีบทบาทหรือทัศนคติที่มุ่งรักษาประโยชน์ของรัฐ จนอาจละเลยความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่หมายความว่าเพียงการ ดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิดหรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ มีกิจกรรมและวิธี ดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้าน ของตนได้แต่ผู้บริหาร การพัฒนามักไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดย

^{๒๔} กระทรวงศึกษาธิการ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑), หน้า ๒๒-๒๓.

พยายามสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิดหรือโครงการของตน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตนนอกจากนั้น หลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริหาร รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผล โครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปโดยทางอ้อม คือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของหมู่บ้านหรือเป็นไปโดยตรง คือ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและกำลังใจของพนักงาน อันเป็นผลให้เกิดการยอมรับและมีความผูกพันระหว่างบุคลากรด้วยกัน และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้องค์กรตอบสนองต่อความต้องการของสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น ทำให้พฤติกรรมของบุคคลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การ

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชน

Community มีความหมายในภาษาไทยว่า “ชุมชน” ซึ่งบางครั้งช่วยให้เข้าใจในเรื่อง เกี่ยวกับ “การรวมตัวของชุมชน” เท่านั้น ถ้าพิจารณาในภาษาอังกฤษคำว่า “Com” มีความหมายที่ลึกซึ้งที่หมายถึง Together คือ การเดินทางร่วมกันและจะเห็นว่ามีคำที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงอีกหลายคำ

“ชุมชน” เป็นคำที่มีการนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางและให้ในลักษณะแตกต่างกันออกไป จึงมีอาจกล่าวได้ว่า “ชุมชน” เป็นคำที่มีความหมายแน่นอนตายตัวเพียงประการเดียว ดังนั้น ถ้าเราปฏิเสธที่จะยึดติดกับความหมายแคบๆ ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วก็จะช่วยให้เกิดทัศนะอันกว้างใน การพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้หลายแง่มุมมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาแนวคิดและความหมายของราชบัณฑิตยสถาน^{๒๖} ได้อธิบายสังคมกับชุมชนว่า สังคม (Society) คือ คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ ร่วมกัน ส่วนคำว่า “ชุมชน” (Community) พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้ ๓ แนว ดังนี้คือ ๑. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกับลักษณะสังคมแต่มีขนาดเล็กกว่าและมี ความสนใจร่วมที่ประสานกันในวงแคบ ๒. เขตพื้นที่ ระดับความคุ้นเคย การติดต่อระหว่างบุคคลตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยว เฉพาะอย่างที่ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตนเองที่จำกัดมากกว่าสังคมแต่ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกันกว่าและมี ความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิด เดิมของชาติหรือศาสนา ๓. ความรู้สึกและทัศนคติทั้งมวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่มจากความหมาย ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ Poplin ที่กล่าวว่า “ชุมชน” เป็นคำที่ใช้เกี่ยวกับการรวมตัว กันของหน่วยสังคมและการอยู่อาศัยที่ขึ้นอยู่กับขนาดของ

^{๒๖}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (กรุงเทพมหานคร : นานมี บุ๊คพับลิเคชันส์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖๘.

กลุ่มโดยใช้คำเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น ละแวก บ้าน หมู่บ้าน เมือง นคร และมหานคร เป็นต้น^{๒๗}

ยวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง พื้นที่อันเป็นที่อยู่อาศัยของคนและมีความรวมถึงกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น โดยมีความสนใจวัตถุประสงค์เป้าหมาย และจุดหมายในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^{๒๘}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง และมวลสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้ และสามารถแก้ไขปัญหาล้วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้^{๒๙}

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา ได้สรุปว่าชุมชนประกอบด้วย กลุ่มชนที่มีบางสิ่งบางอย่างคล้ายคลึงกัน รวมกันขึ้นเป็นชุมชนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สถาบัน และกลุ่มคนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน อยู่ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน^{๓๐}

ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ ได้สรุปว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในที่ใดที่หนึ่ง โดยมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่ง

^{๒๗}ยวัฒน์ วุฒิเมธี, “การพัฒนาชนบท”, เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕) (อัดสำเนา).

^{๒๘}สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, ไทยวัฒนาพานิช, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๒๖), หน้า ๖.

^{๒๙}จิรพรรณ กาญจนะจิตรา, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๓๐}ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๔.

อันเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิดและสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งคล้ายกัน มีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรู้สึกว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น^{๓๑}

ประดิษฐ์ มัชฌิมา ให้ความหมาย“ชุมชน” คือ กลุ่มชนที่มีความรู้สึกนึกคิดและผลประโยชน์ร่วมกัน อาศัยอยู่ในบริเวณหรือที่เดียวกัน มีการใช้ประโยชน์และบริการทางสังคมร่วมกัน

กรมการพัฒนาชุมชน ให้ความหมายว่า “ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีความคิดไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถรวมกำลังดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้

ชยันต์ วรรณะภูมิ กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การอยู่รวมกันของกลุ่มคนจำนวน หนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่งเพื่ออาศัยทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิตโดยเหตุที่คนกลุ่ม ดังกล่าวอาศัยอยู่ร่วมกัน ใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตจึงมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีองค์กรหรือสถาบันของชุมชนและกฎเกณฑ์ต่างๆ^{๓๒}

Homan ให้ความหมายของชุมชนว่าหมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่แห่งหนึ่ง มีความเชื่อ ผลประโยชน์กิจกรรม และมีคุณสมบัติอื่นที่คล้ายคลึงกัน คุณลักษณะ เหล่านี้มีลักษณะเด่นเพียงพอที่จะทำให้สมาชิกนั้นตระหนักและเกื้อกูลกัน^{๓๓}

^{๓๑}ประดิษฐ์ มัชฌิมา, สังคมวิทยาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๑.

^{๓๒}ชยันต์ วรรณะภูมิ, หลักการและทฤษฎีการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ๒๕๓๖), หน้า ๗.

^{๓๓}Mark S. Homan. Promoting Community Change. Books / Cole Publishing Company Pacific Gove California, USA. 1994.82

กาญจนนา แก้วเทพ อธิบายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขต บริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีฐานะและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิต ร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ระดับครอบครัวไปสู่ระดับเครือญาติจนถึงระดับ หมู่บ้านและใหญ่กว่าระดับหมู่บ้าน และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นคนชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปยังลูกหลาน อีกด้วย^{๓๔}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายของชุมชนดังนี้ ชุมชนอาจมี ความหมายเหมือนคำว่า สังฆะ คือ ชุมชนเป็นการรวมกันของบุคคลเพื่อประกอบกิจกรรมในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เพื่อให้มีชีวิตและหมู่คณะที่ดีงาม เป็นชุมชนแห่งกัลยาณมิตรเริ่มตั้งแต่ผู้นำ (พระศาสดา) เป็นกัลยาณมิตรที่จะช่วยเกื้อหนุนพัฒนาชีวิตให้เจริญงอกงามและคุ้มครองชีวิตที่ดี ร่วมกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาหรือความเปลี่ยนแปลงที่ดี^{๓๕}

ประเวศ วะสี กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนเราจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ ร่วมกัน มีความเชื่ออาทรต่อกัน มีความ

^{๓๔}กาญจนนา แก้วเทพ, การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, ๒๕๓๘), หน้า ๘.

^{๓๕}พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), นิติศาสตร์แนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๙), หน้า ๗๒.

พยายามทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกันด้วย ชุมชนควรมีลักษณะ ๔ ประการ^{๓๖}

๑. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน
๒. มีความเอื้ออาทรต่อกัน
๓. มีการกระทำร่วมกัน
๔. มีการเรียนรู้ในการกระทำร่วมกัน

และสิ่งที่จะเกิดตามมาจากองค์ประกอบดังกล่าว ๒ ประการ คือ ความมีจิตวิญญาณ ความเป็นผู้นำตามธรรมชาติและจัดการซึ่งเป็นผลพวงจากกระบวนการร่วมคิดร่วมทำ

ปรีชาติ วลัยเสถียร กล่าวถึงความสำคัญของความเป็นชุมชนว่า การที่กลุ่มคน ได้สร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่างขึ้นด้วยตนเอง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างกัน คุณลักษณะหรือ อัตลักษณ์ และการทำงานร่วมกัน ความเป็นชุมชนไม่ใช่สิ่งคงที่ที่อยู่ตลอดเวลา อาจเกิดขึ้นและสลาย ไปได้ บางขณะก็มีความเข้มแข็งเพื่อเผชิญสถานการณ์ที่ยุ้งยาก บางขณะอาจจะไม่มีพลังและสูญ สลายไป หรืออาจฟื้นตัวขึ้นมาใหม่อีกก็ได้ มีการปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไข และสภาวะแวดล้อม ต่างๆ^{๓๗}

^{๓๖}ประเวศ วะสี, ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

^{๓๗}ปรีชาติ วลัยเสถียรและคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงาน ของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : อุษากการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

จิตถวัลย์ สุนทรขจิต อธิบายความหมายของชุมชน (Community) ว่า หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในอาณาบริเวณหนึ่งโดยคนเหล่านั้นเชื่อว่าตนเองมีความผูกพันกับ อาณาบริเวณ มีความยึดเหนี่ยวกัน มีการกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการ ของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นทางด้าน เศรษฐกิจหรือสังคม จากความหมายดังกล่าวสามารถจำแนก องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนได้ ๔ องค์ประกอบ คือ^{๓๘}

๑. กลุ่มคน
๒. การอยู่ร่วมกันในบริเวณเดียวกัน
๓. ต้องมีความผูกพันกัน
๔. มีความรู้สึกร่วมในความเป็นเจ้าของชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของชุมชนในมิติทางสังคมศาสตร์

ชุมชน หมายถึง หน่วยทางสังคมและทางกายภาพอัน ได้แก่ ละแวกบ้าน หมู่บ้าน เมือง มหานคร Poplin ได้พยายามหา ความหมายร่วมจากคำจำกัดความของชุมชนที่มีผู้ให้ ความหมาย ไว้มากมายโดยสรุปหาลักษณะร่วมในความหมายต่างๆ ไว้ ๓ ประการดังนี้

๑. ชุมชนในฐานะหน่วยทางภูมิศาสตร์ (Community as a Territorial Unit) การพิจารณา ชุมชนในมิตินี้มีความสำคัญ คือ ทำให้ชุมชนมีลักษณะเป็นรูปธรรม มีหลักแหล่งที่ตั้งแน่นอน และ สมาชิกสามารถระบุที่อยู่ของตนเองได้

^{๓๘} จิตถวัลย์ สุนทรขจิต, **ชุมชนกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด, ๒๕๔๗), หน้า ๖๙-๗๕.

๑.๑ อาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์มีอิทธิพลต่อชุมชน จะเห็นว่าในหลายกรณี สภาพทางภูมิศาสตร์จะเป็นตัวกำหนดสถานที่ตั้งและศักยภาพในการเจริญเติบโตของชุมชน กล่าวคือ ชุมชนมักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์หรือที่ซึ่งมีการคมนาคมสะดวก เหมาะแก่ การตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร

๑.๒ ชุมชนมีอิทธิพลต่ออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ แม้ว่าตัวแปรเกี่ยวกับอาณาบริเวณ ทางภูมิศาสตร์จะมีอิทธิพลต่อสถานที่ตั้งและพลวัตการเจริญเติบโตของชุมชน (Growth Dynamics of Community) แต่การปรับตัวของคนต่ออาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ของชุมชนก็ขึ้นอยู่กับ วัฒนธรรม และ Know-How ด้วย ดังนั้นมนุษย์เองมีส่วนในการกระทำต่อสภาพแวดล้อมของตน ไม่ว่าจะโดยทางบวกหรือทางลบ เช่น

๑.๒.๑ การปรับให้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สอดคล้องกับความต้องการและ ความจำเป็นของมนุษย์ เช่น การทำนาแบบขั้นบันได การสร้างเหมืองฝาย ชลประทาน การปรับปรุง แก้ม และ การสร้างที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์

๑.๒.๒ ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การศึกษาชุมชนตามแนวคิด ทางสังคมวิทยาถือว่าตัวแปรด้านภูมิศาสตร์จะเป็นสิ่งที่ละเลยเสียมิได้ แนวคิดนี้จัดว่ามีอิทธิพลต่อทฤษฎีนิเวศวิทยาของมนุษย์

๒. ชุมชนในฐานะหน่วยทางสังคม (Community as a Social System Unit) การวิเคราะห์ แบบ Social System Approach จะให้ภาพของลำดับชั้น (Hierarchy) เริ่มจากระดับล่างที่ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล ๒ คนขึ้นไปจนถึงระดับชาติหรือระดับโลก ชุมชนเป็นระดับย่อยอันแรกที่มี ศักยภาพในการจัดให้มีสิ่งต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนทั้งทางกายภาพจิตใจ

และสังคม ซึ่งในระบบครอบครัว กลุ่มเครือญาติก็เล็กเกินไปไม่มีสถาบันทางสังคมที่สมบูรณ์เพื่อตอบสนอง ความต้องการของมนุษย์ ส่วนระบบที่ใหญ่กว่านี้ เช่น กลไกของรัฐก็ใหญ่โตและซับซ้อนเกินไปจน เข้าไม่ถึงอารมณ์ความรู้สึกของคนจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการทั้งทางกายและทางใจได้ บางทีคนวิเคราะห์ชุมชนที่เป็นระบบทางสังคมว่าเป็นเครือข่ายการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ (Network of Interaction) ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพ บทบาท กลุ่มคนหรือสถาบัน ดังนั้นชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กันเหมือนลูกโซ่ที่ระบบย่อยระบบหนึ่งจะได้รับปัจจัยนำเข้าที่ต้องการจากระบบย่อย อื่นๆ และในทางกลับกันก็จะส่งผลผลิตที่รับให้แก่กันในระหว่างชุมชนหรือระบบย่อยนี้อาจจะเป็น ในรูปของการเงิน แรงงาน ความกดดันทางสังคมทรัพยากรต่างๆ

๓. ชุมชนในฐานะหน่วยทางจิตวิทยาวัฒนธรรม (Community as a Psycho Cultural Unit)

ในมิตินี้เน้นที่ชุมชนจะต้องมีความผูกพันในระหว่างสมาชิกด้วยกัน ความผูกพันนี้จะตีความว่า เป็น ทั้งทางด้านจิตวิทยาและวัฒนธรรมโดยในทางจิตวิทยานั้น คนจะมีความมั่นคงเพราะสามารถระบุ ได้ว่าตนเป็นสมาชิกของกลุ่ม หมู่ หรือที่ใด มีความรู้สึกว่ามีสังกัด อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ในมิติ นี้ ในแนวคิดทางสังคมวิทยาก็ถือว่าเป็นเพียงมิติหนึ่งของความเป็นจริงที่ซับซ้อนอยู่ในความหมาย ของชุมชน มิได้เป็นการวิเคราะห์ที่ลึกซึ้ง

ทิตยา สุวรรณชญ กล่าววว่า โดยทั่วไปชุมชนจะต้องมีลักษณะ ๓ ประการคือ^{๓๙}

๑ ชุมชนในฐานะเป็นอาณาบริเวณ การพิจารณาชุมชนในข้อนี้มีไว้เฉพาะเป็น บริเวณที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของกลุ่มคน

^{๔๐}ทิตยา สุวรรณชญ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๒๗-๒๘.

เท่านั้น ยังต้องพิจารณาถึงมิติต่างๆ ในฐานะที่อยู่อาศัย ในฐานะของการใช้พื้นที่และในฐานะที่เป็นบริเวณของชุมชน

๒ ชุมชนในฐานะที่เป็นที่รวมประชากรโดยจะเน้นที่ลักษณะของประชากรที่อยู่ใน บริเวณชุมชนในด้านที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โครงสร้างประชากร เช่น สัดส่วน เพศชาย เพศหญิง อายุประชากร อาชีพ และการศึกษา สุขลักษณะ เป็นต้น

๓ ชุมชนในฐานะที่เป็นระบบความสัมพันธ์ของชุมชน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ กับชุมชนโดยพิจารณาถึงระบบความสัมพันธ์ของชุมชนประกอบด้วยความสัมพันธ์ย่อย เช่น ความสัมพันธ์ทางครอบครัว เครือญาติ มิตรสหาย ระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระบบ ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

จากการศึกษาของ อับราฮัม มาสโลว์ กล่าวถึงงานวิจัยของ ซึ่งได้สร้างทฤษฎีที่ได้จากการรวบรวมความคิดของ นักจิตวิทยาเกสตัลท์และนักจิต วิเคราะห์ที่เรียกว่า Holistic Dynamic Theory ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ผสมผสานทฤษฎีเชิงพฤติกรรม ทฤษฎี จิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์และทฤษฎีมนุษยนิยม ดังนี้ ^{๔๐}

มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการพื้นฐาน (Basic Need) ออกเป็น ๕ ประเภทคือ ความต้องการ ทางสรีระหรือความต้องการทางร่างกาย (Physiological) หรือ (Physical Needs) ความต้องการ ความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของ หมู่ (Love & Belonging Needs) ความต้องการที่จะรู้สึกว่ามีค่า

^{๔๐}Dr. Abraham H. Maslow, ทฤษฎีความต้องการ, หน้า ๔๒.

(Esteem Needs) และ ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาดนเต็มตามศักยภาพของตน (Self-Actualization)

ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ และการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้ เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอจะขาด เสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมขวนขวายที่จะสนองความต้องการ

ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึงความต้องการ มั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญ บังคับจากผู้อื่น และ สิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มกัน ความต้องการประเภทนี้เริ่มตั้งแต่วัย ทารกจนกระทั่งวัยชรา ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่งก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพ ของผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง

ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่นและความต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ทราบว่าทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกเหงา ไม่มีเพื่อน มีชีวิต ที่ไม่สมบูรณ์ เป็นผู้ที่จะต้องซ่อม ความต้องการประเภทนี้ คนที่รู้สึกว่าตนเป็นที่รักและยอมรับของหมู่จะเป็นผู้ที่สมปรารถนาในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

ความต้องการที่จะรู้สึกว่าตนเองมีค่า (Esteem Needs) ความต้องการนี้ประกอบด้วย ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ความสามารถต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ และมีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนาใน ความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจ

ตนเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่า ตรงข้ามกับผู้ที่ขาด ความต้องการประเภทนี้จะรู้สึกว่าคุณไม่มีความสามารถและมีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย

๒.๒.๒ ชุมชนทางมานุษยวิทยา

แนวคิดของชุมชนใน Humanistic Perspective นี้บางคน เรียกว่า เป็นแนวคิดของกลุ่ม Utopia นักสังคมวิทยาที่มีอิทธิพล สำคัญต่อแนวคิดนี้ ๒ คน คือ Robert Nisbet และ Baker Brownell ซึ่งมีความคิดว่าชุมชนต้องก่อเกิดมิตรภาพ ความเอื้อ ออาทร ความมั่นคงและความผูกพัน^{๔๑}

Nisbet เห็นว่าสังคมสมัยใหม่ทำให้เกิดความสูญเสีย ความรู้สึกผูกพันของชุมชน (Sense of Community) ในข้อเขียน ของ Nisbet เรื่อง The Quest for Community นั้นเกิดจาก เจื่อนไขของสังคม สมัยใหม่ที่ไม่สามารถตอบสนองให้ปัจเจก บุคคลเกิดความมั่นคงของตนได้ ไม่มีองค์กรขนาดใหญ่ ใดที่สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของคนได้เพราะ โดยธรรมชาติแล้วองค์กร เหล่านี้มีขนาดใหญ่และซับซ้อน เป็น ทางการเกินไป รัฐอาจจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในนาม ของ รัฐ เช่น สงคราม แต่การตอบสนองอย่างปกติธรรมดาต่อความ ต้องการของคนในเชิงการยอมรับ มิตรภาพ ความมั่นคง ความเป็น สมาชิก รัฐจะทำในสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ ทางเลือกที่นักคิดในแนวนี เสนอ ก็คือ การเรียกร้องให้ชุมชนมีขนาดเล็ก แต่มีโครงสร้างแน่น เหนียวเพราะในชุมชนขนาดเล็กเท่านั้น จะช่วยฟื้นฟูสภาพ

^{๔๑}Robert Nisbet by Brad Lowell Stone, ISI Books, Wilmington, DE, 2002. (A wonderful biography in honor of this great thinker). 1993 : 9

ความสัมพันธ์ทางสังคมให้ดีขึ้นเพราะจะรับผิดชอบต่อหน่วยที่เล็กที่สุดและ กล่าวถึงชุมชนขนาดเล็กที่เน้นการกระทำที่เต็มไปด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสังคมที่ตนรู้จักอย่างใกล้ชิดและสนิทสนม

แนวคิดทั้งสองคนนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเรียกร้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สมัยใหม่ การขยายตัวของเมือง ประชากร ฯลฯ ที่ก่อให้เกิดสภาวะความแปลกแยก ความวิตกกังวล ความโดดเดี่ยวไม่สนใจใยดีหรือรู้สึกรับผิดชอบต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง ไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ ตัดสินใจหรือรับผลประโยชน์นั้นๆ

ส่วน Hirsch กล่าวถึงการสร้างชุมชนว่า เป็นการแสดงออกถึงอำนาจและเป็น วาทกรรมของคนกลุ่มต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ความหมายเกี่ยวกับชุมชนจึงมีทั้งความหมายที่หลากหลายและ ความหมายที่ขัดแย้ง มิได้มีเพียงความหมายเดียวหรือความหมายที่เป็นกลางและไม่ได้ยึดติดกับพื้นที่ นโยบายของการนิยามหมู่บ้านที่ติดกับพื้นที่ที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐพยายามรวมศูนย์อำนาจด้วย การทำให้พื้นที่แตกออกเป็นหน่วยเล็กๆ เพื่อง่ายต่อการปกครอง สะท้อนให้เห็นกระบวนการ ที่หมู่บ้านถูกผนวกเข้าสู่ระบบทุนและตลาด

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนมานุษยวิทยานี้มีลักษณะที่น่าสนใจคือ

๑. ไม่ได้ให้ความสนใจหรือความสำคัญกับอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่
๒. เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์
๓. เป็นลักษณะความรู้สึกเชิงอัตวิสัยของความเป็นชุมชนหรือแบบแผนในอุดมคติ

กล่าวคือ นำเสนอลักษณะชุมชนที่ควรจะเป็นชุมชนที่ดี หรือชุมชนในอุดมคตินั้นเองแม้ว่า จะมีทัศนะอันหลากหลาย เกี่ยวกับชุมชนแต่ก็ยังสามารถสรุปหาจุดร่วมได้ ๒ ประการ คือ

๑. เป็นการกล่าวถึงวิวัฒนาการของการสมาคมของมนุษย์ (Human Association)

๒. มีการยอมรับอย่างกว้างขวางว่า การเปลี่ยนแปลงใน ลักษณะของความเกาะเกี่ยว ในสังคมมนุษย์เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ เทคโนโลยี ลักษณะหนึ่งของ Human Association จะหายไป และจะมีลักษณะใหม่มาแทนที่

๒.๒.๓ ชุมชนในรูปแบบใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นพร้อมกับการ พัฒนาเทคโนโลยีและปัญหา สังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อน และรุนแรงขึ้น การพิจารณาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ไม่ อาจจำกัดอยู่ในปริบทของชุมชนที่มีอาณาเขตภูมิศาสตร์เล็กๆ ได้เพียงลำพังเพราะบางปัญหา ก็เกิดจากอิทธิพลภายนอกซึ่ง บางครั้งการแก้ไขต้องการรวมกำลังความร่วมมือและทรัพยากร จาก ภายนอกชุมชน คุณลักษณะที่สำคัญของชุมชนในรูปแบบ ใหม่ คือ

๑. จิตสำนึก (Consciousness)

๒. หลักการ (Principle)

๓. จุดมุ่งหมาย (Purpose)

ดังนั้น ชุมชนในรูปแบบใหม่จึงอาจมีลักษณะเป็น “ชุมชน ทางอากาศ” หรือผู้สนใจมี ส่วนร่วมในรายการวิทยุ ชุมชน เครือข่ายบน Internet ฯ ลฯ อาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนที่ไม่ จำเป็นต้อง มีพื้นที่ทางกายภาพ ไม่จำเป็นว่าสมาชิกต้องพบปะ

หน้าตากันโดยตรงแต่เป็นชุมชนที่อาศัย เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องสร้างความสัมพันธ์และจิตสำนึกร่วม ของสมาชิก

การศึกษาชุมชนในมิตินี้จะช่วยให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและเข้าใจสภาพที่เกิดขึ้น ในสังคมสมัยใหม่และช่วยให้เห็นรูปแบบของชุมชนที่มีความหลากหลายโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงเครือข่ายให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน โดยความร่วมมือทางเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับภูมิภาคจนถึงระดับโลก แต่ในขณะเดียวกันความเป็นศูนย์การสื่อสาร หรือเครือข่ายชุมชนในรูปแบบนี้ สมาชิกในเครือข่ายมี ข้ออ่อน คือ ไม่มีข้อภาระผูกพัน ข้อต่อรอง หรือมีความพร้อมในเรื่องของข้อเท็จจริงร่วมกันแต่ถ้ามีวัตถุประสงค์และการสนใจร่วมกันมากขึ้น ความพร้อมในเรื่องของข้อเท็จจริงจะมีปรากฏเพิ่มขึ้น จากนั้นจะนำไปสู่การประสานงานและการทำกิจกรรมร่วมกัน ลักษณะของชุมชนในรูปแบบใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศนี้ถ้ามองในด้านของพื้นที่แล้วจะเห็นว่าเป็นชุมชนที่ไร้พรมแดน จะอาศัยเพียงความสัมพันธ์อย่างง่าย ผู้ที่เข้ามาหรือผ่านมาได้มีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมีหลักการ และเป้าหมายซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนในรูปแบบใหม่ได้หรือไม่ ดังนั้นนักวิชาการและ นักพัฒนา หรือผู้ที่ทำงานร่วมกับชุมชนจึงควรแสวงหาคำตอบเพื่อรู้เท่าทันกับสภาพของชุมชนที่ไร้พรมแดนทั้งนี้เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ถ้าย้อนถึงการสร้างความเป็นชุมชนของ นักพัฒนาเริ่มจากการเน้น “ชุมชน” ขนาดเล็ก ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบส่วนตัว รู้จักกัน ช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเล็กๆ มาสู่การขยายเป็น “เครือข่าย” การช่วยเหลือที่เป็นความสัมพันธ์ที่ กว้างขึ้นและมาสู่ชุมชนในรูปแบบใหม่ เป็นความสัมพันธ์แบบ ปังเจก มีการแข่งขัน มีการคิดคำนวณบนฐานของประโยชน์และอยู่บนพันธะทางกฎหมายซึ่งพบได้ในสังคมเมืองหรืออุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีความสัมพันธ์แบบนี้อาจสูญเสีย ความเป็นธรรมชาติ สัมผัสความ

เป็นมนุษย์และการเกื้อหนุนของสมาชิกแต่การสร้างความเป็นชุมชนใหม่จึงไม่ใช่การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชุมชนแบบดั้งเดิมหากเป็นการผสมผสานความเชื่อแบบเก่า ที่มีคุณค่าและการพัฒนาระบบใหม่ที่กำลังต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

กล่าวโดยสรุป ความเป็นชุมชนไม่ได้มีความหมายที่ตายตัวแต่มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง การให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชนจึงเป็นสื่อที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคม หรือการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทั้งกับภายในและภายนอกชุมชน ฉะนั้นความเป็นชุมชนจึงมิได้ ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันภายใต้พื้นที่ที่มีขอบเขตชัดเจน มีวัฒนธรรม มีค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันมีความสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์ มีความเอื้ออาทรและเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาการสืบเนื่องสืบต่อกันมา

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติด

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและความหมายไว้ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน สูบ ดมควัน การฉีด หรือวิธีใดก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ มีความต้องการที่จะเสพยาอยู่นั้นอยู่ตลอดเวลา โดยแสดงออกทั้งร่างกายและจิตใจคือ ต้องเพิ่มขนาดของยาที่เสพมากขึ้น มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา และผู้ใช้อย่าเป็นเวลานานจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ

ปราโมช สุนิษฐ์ และ มาโนช หล่อตระกูล ให้ความหมายไว้ว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึงสารเคมี หรือวัตถุชนิดใดๆ รวมถึงพืช

หรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ แต่ไม่ได้หมายความว่าความรวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่^{๔๒}

๒.๓.๒ ประเภทของยาเสพติด

ยาเสพติดสามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

๑. แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง

ยาเสพติดมีคุณสมบัติสำคัญคือ สามารถออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางสามารถแบ่งยาเสพติดออกเป็น ๔ ประเภท

สมยศ พันธ์วิวัฒนาชัย ให้ความหมายไว้ว่า คือ

๑.๑ ประเภทกดประสาท เช่น กลุ่มฝิ่น (ฝิ่นยา มอร์ฟีน โคเคอิน ฯลฯ) ยาระงับประสาทและยานอนหลับ (เซโคบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล ฯลฯ) สารระเหย (ทินเนอร์ แล็กเกอร์ กาวน้ำมัน เบนซิน ฯลฯ) เครื่องดื่มมึนเมา (เหล้า เบียร์ วิสกี้)^{๔๓}

๑.๒ ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน อีฟดรีนกระท่อม โคเคอิน (โคเคน) กาแฟ ฯลฯ

๑.๓ ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย ฯลฯ

๑.๔ ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน อาจกด กระตุ้นหรือหลอนประสาทผสมร่วมกัน เช่น กัญชาเป็นต้น

๒. แบ่งตามองค์การอนามัยโลกองค์การอนามัยโลกได้จัดแบ่งยาเสพติดออกเป็น ๙ ประเภท คือ

^{๔๒}ปราโมทย์ สุคนิชย์ และ มาโนช หล่อตระกูล, เกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวช, (DSM-IV, ๒๕๔๑), หน้า ๓.

^{๔๓}สมยศ พันธ์วิวัฒนาชัย, จิตวิทยาการปรึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติงานยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : สหมิตรปริ้นติงจำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒.

๒.๑ ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น ฝิ่น มอร์ฟินเฮโรอิน เพธิดีน

๒.๒ ประเภทบาบิทูเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัลอะโมบาร์บิทัล พาราลดีไฮด์ เมโปรบาเมท ไดอาซีแพม คลอไดอะซีพอกไซด์

๒.๓ ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

๒.๔ ประเภทโคเคน เช่น โคเคน โบโคคา

๒.๕ ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน

๒.๖ ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

๒.๗ ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม

๒.๘ ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคาลิน เมล็ดมอร์นิ่งโกลลี

๒.๙ ประเภทอื่นๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่เห็นได้ว่ายาเสพติดสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลางและตามองค์การอนามัยโลก ซึ่งในที่ศึกษาครั้งนี้หมายถึง ยาบ้า ฝิ่น กัญชาเฮโรอิน สารระเหย^{๔๔}

๓.๒.๓ ลักษณะของผู้ติดยาเสพติด

พิษัย แสงชาญชัย คือ ยาเสพติด เมื่อผู้เสพ เสพเข้าไปแล้วจะมีลักษณะและความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรมลง สภาพร่างกายทรุดโทรม ผอม ชubbชืด ไม่มีแรง สกปรก ทางด้านพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพและจิตใจ พฤติกรรมหย่อนความรับผิดชอบ หย่อนระเบียบวินัยอภัยให้กับ

^{๔๔}พิษัย แสงชาญชัย, *คู่มือจิตเวชศาสตร์สำหรับแพทย์ทั่วไป*, (สงขลา : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๔๑.

ความผิดพลาดของตนเอง มีข้ออ้างเข้าข้างตนเองเสมอโทษว่าเป็นความผิดของผู้อื่นพูดไม่จริงเพื่อเอาตัวรอด และมีลักษณะเหลื่อมจัด จำต้องทำผิดกฎหมายเพื่อให้ตนเองได้ยาเสพติดมาใช้ความคิด มีความคิดวนเวียนในขอบเขตจำกัด เมื่อมีปัญหาไม่กล้าเผชิญความจริง คิดต่อต้านสังคมและคิดว่าสังคมไม่ยอมรับรังเกียจตนเอง ไม่สามารถจัดการกับความรู้สึกของตนเอง หุนหันพลันแล่น รู้สึกไร้คุณค่า บุคลิกภาพ จิตใจอ่อนไหวไม่มั่นใจตนเอง ติดเพื่อน จิตใจอ่อนไหวง่าย(Malcolm Bruce, Bruce Ritson, ๒๐๐๔) ดังนั้นการเสพยาเสพติดเข้าไปแล้ว จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านพฤติกรรมความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพและจิตใจ ซึ่งมีสาเหตุที่ทำให้ผู้เสพติดหลงในยาเสพติด และเมื่อทราบถึงสาเหตุจะทำให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ตรงเป้าหมาย^{๔๔}

๒.๓.๔ สาเหตุการติดยาเสพติด

จากลักษณะพฤติกรรมของผู้เสพยาเสพติด มีความเกี่ยวข้องกับตัวผู้เสพติดเองและอิทธิพลจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วอน เบอเทอเลนฟี ที่กล่าวว่าบุคคลมีการดำรงชีวิตโดยทั่วไปตามทฤษฎีระบบ ว่าด้วยระบบเปิด จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา โดยระบบบุคคลจะประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ มิติ

จำลอง ดิษยวณิช คือ กายภาพ จิตใจ และสังคม หรือที่เรียกว่า ชีวจิตสังคม (Bio Psycho Social) เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้าเข้ามากระทบทางกายหรือทางจิตใจหรือทางสังคม สิ่งเร้าแต่ละอย่างส่งผลกระทบได้ทั้งระบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดย

^{๔๔}Bertalanffy. LV. (1979). General System theory : Foundation development, application, revised edition. New York : George Braziller

สาเหตุของการติดยา อธิบายได้ด้วยแนวคิดชีวจิตสังคมของบุคคล ดังนี้^{๔๖}

๑. ด้านชีว (Biological) สาเหตุทางสารเคมีชีวะในสมอง คือโครงสร้างในระบบประสาทที่ผลิตสารความสุข(Dopamine) ไม่สมบูรณ์ ทำให้สารความสุขมีน้อยส่งผลให้บุคคลมีความเสี่ยงสูงในการลองใช้ยาที่ช่วยให้รู้สึกมีความสุข หรือมีโอกาสติดยาได้ง่าย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของสมองที่ได้รับยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ จะเปลี่ยนสภาพจากผู้เสพยาเป็นติดยาและเลิกได้ยาก นับเป็นสาเหตุทางชีวะที่สำคัญที่เรียกว่า สมองติดยา กล่าวคือในสมองมีวงจรความสุข (Pleasure Circuit) เริ่มจากศูนย์สมองส่วนความสุขซึ่งอยู่ใน Ventral Tegmental area [VTA] บริเวณบนสุดของก้านสมองถูกกระตุ้นด้วยสารเสพติดทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็น ฝิ่น กัญชา ยาบ้า หรือเหล้า บุหรี่ ศูนย์สมองนี้จะส่งสารความสุขออกมา

จรรยา จิตติวุฒิการ ความสุขที่ได้รับจากการกระตุ้นจากยาเสพติดจะถูกจดจำไว้ที่บริเวณเก็บความจำเกี่ยวกับอารมณ์^{๔๗} (Amygdala) ซึ่งอยู่ในลิมบิก (Limbic Reward System) ความสุขที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นจากยาเสพติดทำให้บุคคลพึงพอใจ จึงใช้ยาถี่ขึ้นเพื่อให้เกิดความสุขนานๆ จึงเกิดภาวะติดยา

๒. ด้านจิตตะ (Psychology) สภาวะทางจิตใจเป็นปัจจัยเสี่ยงหรือสาเหตุสำคัญที่มีการติดยาของบุคคล ได้แก่ ลักษณะอารมณ์ นิสัย บุคลิกภาพ การปรับตัว วิธีการคิดและการจัดการกับปัญหา การเผชิญปัญหาวิธีแสวงหาความสุข ลักษณะทางจิตวิทยา

^{๔๖}พิชัย แสงชาญชัย, คู่มือจิตเวชศาสตร์สำหรับแพทย์ทั่วไป, หน้า ๑๖.

^{๔๗}จรรยา จิตติวุฒิการ, กลไกทางสมองของการติดยาและสารเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : วัชรอินเตอร์ ปริ้นติงจำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๓๘.

ของผู้ที่ใช้ยาเสพติด พบว่าทั้งกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานมีสภาวะจิต และบุคลิกที่ทำให้ใช้และติดยาเสพติด

Malcolm Bruce, Bruce Ritson ให้ความหมายไว้ดังนี้

๒.๑ มีความเบี่ยงเบนทางความคิด ควบคุมตัวเองได้น้อย ชอบเสี่ยงโดยไม่มีเหตุผล คนกลุ่มนี้ชอบลอง ชอบความท้าทาย ในทางที่ผิด จึงทำให้ใช้และติดยาได้ง่าย

๒.๒ มีความภูมิใจในตนเองต่ำ พบว่าวัยรุ่นที่เป็นเด็กมีผลการเรียนต่ำ ทำให้ไม่สนใจหนีเรียนไปคบกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดได้ง่าย ในวัยทำงานพบในคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตรู้สึกตนเองล้มเหลวไม่สู้ชีวิต

๒.๓ ขาดความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน พุดคุยหรือปรึกษาใครไม่เป็น ชอบเก็บปัญหาไว้ตามลำพังและแก้ด้วยตนเอง

๒.๔ มีความวิตกกังวลง่าย หรือวิตกกังวลสูงพบกับภาวะวิตกกังวลบ่อยๆจำเป็นต้องใช้ยาเสพติด เพื่อทำให้รู้สึกดี ผ่อนคลายหรือมีความกล้า เช่น คนที่ต้องทำงานหนักทำงานเสี่ยงต่างๆ

๒.๕ บุคคลที่มีภาวะซึมเศร้า เป็นสภาวะทางอารมณ์ที่พบได้บ่อยในผู้ที่ใช้ยาเสพติด เพราะบุคคลเหล่านี้ต้องการความสุขสดชื่นในชีวิต ต้องการหนีจากความทุกข์ในใจ

๒.๖ ผู้ป่วยทางจิต ต้องจำแนกให้ได้ว่าใช้ยาเสพติดบางตัวจนทำให้เกิดอาการทางจิตหรือเป็นโรคจิตอยู่ก่อนแล้วไปใช้ยาเสพติด เพื่อจะได้บำบัดรักษาได้ถูกต้อง

๒.๗ ความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติของบุคคลต่อยาเสพติด และการควบคุมการใช้ ผู้ติดยาจำนวนมาก คิดว่าจะใช้ได้ อย่างฉลาดโดยเลือกใช้ยาแก้ปัญหาชั่วคราว และคิดว่าจะควบคุม

การใช้ได้แต่พบว่าทำได้ยาก ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางชีวะ ดังที่กล่าวได้ข้างต้น^{๔๘}

๓. ด้านสังคม (Social) สิ่งแวดล้อมตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ชุมชน ในกลุ่มวัยรุ่น สังคมมีอิทธิพลมาก คือ การกำหนดพฤติกรรม มีรายงานวิจัยกล่าวถึงการเริ่มใช้ยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมายแต่เป็นยาเสพติดด่านหน้า วัยรุ่นส่วนใหญ่เริ่มจากการเห็นตัวแบบ หรืออิทธิพลของครอบครัว เช่นเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เด็กก็มีแนวโน้มใช้ตาม แต่การใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย เช่น กัญชาพบว่ากลุ่มเพื่อนเป็นผู้ชักชวน หรือทดลองใช้จากกลุ่มเพื่อนซึ่งปัจจัยทางด้านสังคมที่สำคัญที่ทำให้ไปใช้และติดยา ดังนี้^{๔๙}

๓.๑ ความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคุยกันการปรึกษาหารือร่วมกันในสิ่งเป็นปัญหา หรือการหาทางป้องกัน พ่อแม่บางคนคิดว่าลูกของตนเองไม่ใช่กลุ่มเสี่ยงหรือไม่ทราบว่าเคยลองใช้หรือไม่ ตลอดจนไม่มีการให้ความรู้หรือพูดคุยถึงกลุ่มเพื่อนของลูกที่อาจจะใช้ยาเสพติด

๓.๒ รูปแบบการเลี้ยงดู การรู้สึกตัวเองไร้คุณค่าของเด็กขาดความสำคัญเมื่ออยู่ในบ้านไม่ได้แสดงออก ชอบการทำทนายเด็กพยายามหาจุดเด่นให้ตนเอง จึงไปแสดงออกนอกบ้านในทางที่ผิดโดยการใช้ยาเสพติด

๓.๓ ขาดการฝึกทักษะการปฏิเสธกับกลุ่มเพื่อน ขาดทักษะการปฏิเสธ ต้องการการยอมรับและเป็นหนึ่งเดียวกับกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะค่านิยมของกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องการแสดงออกร่วมกัน

^{๔๘}Malcolm Bruce, Bruce Ritson. (2004). Companion to psychiatric studies. 7 th ed. Elsevier Limited.

^{๔๙}ศูนย์บำบัดรักษาเสพติดเชียงใหม่, คู่มือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด, (เชียงใหม่, ๒๕๔๗), หน้า ๔๕.

๓.๔ ทักษะคติของพ่อแม่ต่อการใช้จ่ายเสพติดของลูกที่ไม่เหมาะสม หรือพ่อแม่มีทัศนคติต่างกัน โดยเฉพาะเหล่า บุหรี่ โดยการให้ลองเพื่อได้รู้จักและคิดว่าเด็กไม่ติด

๓.๕ วัยรุ่นมีปัญหาเรื่องการเรียน ทำให้เบื่อ หนีเรียน คบเพื่อน กลุ่มเกรไ้ใช้จ่ายเสพติดหรือมีเพื่อนสนิทที่ไ้ใช้จ่ายเสพติด

๓.๖ การมีตัวแบบทางสังคมที่ไ้ใช้จ่ายเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น กลุ่มดารานักร้องที่เป็นที่ชื่นชอบของวัยรุ่น หรือการโฆษณาที่แฝงค่านิยมผิดๆ ภาพยนตร์ที่มีตัวเอกไ้ใช้จ่ายเสพติดในการเผชิญปัญหา หรือการแก้ไข้ปัญหา

๓.๗ ครอบครัวหรือชุมชนที่มีการไ้ใช้จ่ายเสพติด หรือค้าขายยาเสพติดอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ชุมชนที่เน้นวัตถุนิยมที่ทำให้เกิดการเลียนแบบการใช้ชีวิต

๓.๘ ชุมชนที่มีความอ่อนแอ ต่างคนต่างอยู่ ไม่ร่วมมือกัน แก้ปัญหาในชุมชนเป็นจุดอ่อนทำให้เกิดการแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติดในแต่ละครอบครัวได้ง่ายดังนั้นเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติด ได้แก่ ตัวยาและฤทธิ์ยาทำให้เป็นที่พอใจของผู้เสพ ตัวผู้เสพ เช่น การเจ็บป่วย อยากทดลอง จิตใจอ่อนไหว ถูกชักจูงจากเพื่อน ความอ่อนเปลี้ยต้องการทำงานให้มากขึ้น และสิ่งแวดล้อม เช่น การอยู่ใกล้กับผู้เสพและแหล่งค้ายาเสพติด ปัญหาในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งเมื่อเสพติดแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เสพ ครอบครัวสังคมและประเทศชาติ

๓.๓.๕ ผลกระทบจากการเสพติดยาเสพติด

ทิพาวดี เอมะวรรณ ระบุปัญหาการเสพติดยาเสพติด เป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างมาก โดยลุกลามเข้าสู่ชุมชนสถานประกอบการ โรงเรียนและสถานศึกษาในระดับต่างๆ โดยตัวยาสเสพติดทุกประเภทมีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาทและสมอง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นศูนย์บัญชาการของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การติดยาสเสพติดจะเกิดโทษและพิษภัยต่างๆ ขึ้นได้ร่างกายจะเสื่อมโทรมและไร้คุณค่าลง ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อผู้เสพติด ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ กล่าวคือ^{๔๐}

ผลกระทบต่อผู้เสพติด คือ ผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งจากฤทธิ์ของยาเสพติดต่อระบบประสาท และต่อระบบอื่นของร่างกาย ทำให้สุขภาพของผู้เสพติดเสื่อมโทรม ร่างกายผอมซีดผิวคล้ำ สมองเสื่อม ป่วยเป็นโรคระบบต่างๆ ที่ยาเสพติดสามารถไปออกฤทธิ์ เช่น โรคทางเดินอาหาร โรคปอด โรคหัวใจ โรคตับ โรคไต เป็นต้น ส่งผลให้ภูมิคุ้มกันต้านทานในร่างกายลดลง รวมทั้งป่วยเป็นโรคติดเชื้อง่าย จากการใช้เข็มฉีดยาที่ไม่สะอาดพอร่วมกันโดยวิธีการฉีดเข้าเส้นทางด้านจิตใจ ผู้ใช้ยาเสพติดจะเกิดการติดทางด้านจิตใจ ทำให้มีความรู้สึกว่าต้องพึ่งพิงยาเสพติดเหล่านี้ตลอดเวลา ทำให้เกิดความสูญเสียคุณค่าในตนเอง มองชีวิตอย่างหมดหวัง มองตนเองในทางลบขาดแรงจูงใจที่จะดำเนินชีวิตในทางที่ดี^{๔๑}

อรรวรรณ หุ่นดี มักพบว่าผู้เสพติดมีอารมณ์ไม่ปกติ เช่น อ่อนไหวง่าย ซึม หรือเกรี้ยวกราด ด้วยผลกระทบดังกล่าวจึงมีส่วนผลักดันให้ผู้เสพติดกลายเป็นบุคคลไร้สมรรถภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ บุคลิกภาพเสีย เกียจคร้าน เฉื่อยชาไม่สนใจตนเอง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ไม่สามารถทำงานหรือเรียนหนังสือได้ มีความผิดปกติจากสารสื่อประสาทในสมอง มีภาวะซึมเศร้า หูแว่ว

^{๔๐}ทิพาวดี เอมะวรรณ, จิตวิทยาการปรึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติงานยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : สหมิตรปริ้นติงจำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖.

^{๔๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕.

หรือประสาทหลอน อาจทำร้ายตนเองและผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังทำให้ เสียวทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสาเหตุการก่ออาชญากรรม ปล้น จี้หรือฆ่า เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติด ผู้เสพยาชนิดที่ผิดกฎหมายถือเป็น พวกที่ทำผิดกฎหมายได้หากมีสิ่งเสพติดในครอบครอง^{๔๒}

บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ ผลกระทบต่อครอบครัว ทำให้ เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัวแล้ว และผู้เสพยาอาจขาดความ รับผิดชอบ หรือไม่เอาใจใส่ดูแลครอบครัวอย่างที่เคยเป็น เพราะ เหตุที่ไม่สามารถทำงานและต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้น เพื่อการซื้อยาเสพติด บางคนจึงต้องกลายเป็นภาระของครอบครัวหรือก่อให้เกิด ปัญหาภายในครอบครัว เช่น ทำให้ครอบครัวไม่สงบสุข มีปัญหา ความแตกแยกเกิดการทะเลาะวิวาท^{๔๓}

สมิต วัฒนธัญญกรรม ผลกระทบต่อสังคม ที่เป็นปัญหา มาก คือ การก่ออาชญากรรม เช่น ชิงทรัพย์ ทำร้ายผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นต้นเหตุความเสียหายแห่งชีวิตและทรัพย์สินของ ผู้อื่น เช่น การเกิดอุบัติเหตุรถชนบนท้องถนน การเกิดเพลิงไหม้ ลุกลามถึงบ้านอื่น เป็นต้น ผู้เสพยาส่วนใหญ่ยังเป็นที่รังเกียจของ สังคมหรือเข้าสังคมไม่ได้

สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์ ผลกระทบต่อประเทศชาติ ผู้ เสพติดยาจัดได้ว่าเป็นผู้บ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคงของ ชาติ ทั้งนี้เพราะทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาและที่สำคัญคือ การขาดทรัพยากร บุคคลที่มีคุณภาพ เพราะเมื่อประชาชนหลงมัวเมายาเสพติดทำให้ ประเทศชาติต้องสูญเสียกำลังส่วนหนึ่งของชาติไป โดยเฉพาะ

^{๔๒}อรรณพ หุ่นดี, ยาเสพติดให้โทษ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ทิพย์พิสุทธิ์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๓.

^{๔๓}บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์, สถานการณ์ปัญหายาเสพติดของ ประเทศและแนวทางการแก้ไขปัญหายา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวัชรอินเต อ์ปริ้นติ้งจำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๕๑.

อย่างยิ่งหากผู้เสพติดเป็นเยาวชน ย่อมเป็นการสูญเสียกำลังที่เป็นอนาคตของชาติ ทำให้กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติได้^{๕๔}

สรุป ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ควรเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อขาดจะเกิดอาการผิดปกติขึ้น ทั้งด้านพฤติกรรมความคิด ความรู้สึก บุคลิกภาพและจิตใจซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการเสพและติดยาเสพติด ได้แก่ ตัวยา ตัวผู้เสพ และสิ่งแวดล้อม เกิดผลกระทบทั้งต่อตัวผู้เสพ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยมีมาตรการในการลดความต้องการยาเสพติด ในขณะเดียวกัน ก็ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของตัวยา รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และจัดพื้นที่ให้มีส่วนพลักดันให้คนไปใช้ยาเสพติดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กำหนดระดับความรุนแรงของพื้นที่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหายา และกำหนดยุทธศาสตร์แนวทางมาตรการและแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีหลักเกณฑ์พิจารณา ดังนี้^{๕๕}

๑. พื้นที่บริเวณชายแดน ได้แก่ พื้นที่ที่ใกล้แหล่งผลิตหรือเป็นแหล่งลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าประเทศ เป็นที่พักยาและค้ายาเสพติด และพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง เช่นเขตอิทธิพล

^{๕๔} สมิต วัฒนธัญญกรรม, ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมต่อการติดยาและสารเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวัชรอินเตอร์ปริ้นต์จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑.

^{๕๕} สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์, คู่มือวิทยาการคลินิกใกล้ใจในชุมชน, กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุข(กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ, ๒๕๔๖), หน้า ๓๕.

ของชนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติด รวมทั้งพื้นที่ที่คาบเกี่ยวกันหลายจังหวัด เป็นต้น

๒. พื้นที่ระบาดรุนแรง ได้แก่ พื้นที่ตอนในที่เป็นแหล่งพัก ยาเสพติดและมีนักค้ารายสำคัญ มีโครงสร้างเครือข่ายผู้มีอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์และเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องรวมทั้งเป็น แหล่งการค้าและแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่พื้นที่อื่นๆ หรือเป็น พื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงโดยพิจารณาจากจำนวนผู้เสพยาเสพติดมากกว่า ๑๐ รายต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

๓. พื้นที่ระบาดปานกลาง ได้แก่ พื้นที่ที่มีการเสพ การค้า รายย่อยอยู่ไม่มาก ไม่มีกลุ่มนักค้ารายสำคัญและเครือข่ายอิทธิพล หนุนหลังหรือเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดปานกลางโดยพิจารณาจาก จำนวนผู้เสพยาเสพติดระหว่าง ๖-๑๐ รายต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

๔. พื้นที่ระบาดเบาบาง ได้แก่พื้นที่ที่มีผู้เสพเพียงเล็กน้อย และไม่มีผู้ค้ารายย่อย หรือเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดเบาบางโดย พิจารณาจากจำนวนผู้ติดยาเสพติดระหว่าง ๑-๕ รายต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน

๕. พื้นที่เฝ้าระวัง ได้แก่ พื้นที่ที่ยังไม่มีการแพร่ระบาดหรือ เริ่มจะมีการแพร่ระบาดเพียงเล็กน้อยหรือพื้นที่ปลอดยาเสพติดที่ ผ่านการรับรองแล้วแต่จำเป็นต้องป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้เกิด ปัญหาขึ้นอีก

ซึ่งการดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามเพื่อให้ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างต่อเนื่องรัฐบาล ได้ดำเนินการในลักษณะเฝ้าระวัง และป้องกันชุมชนให้ปลอดจาก ยาเสพติดอย่างยั่งยืนด้วยการจัดตั้งกลุ่มพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ในรูปแบบของผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด โดยผู้ประสานพลังแผ่นดินในหมู่บ้านหรือชุมชน ประกอบด้วย

สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา และผู้นำต่างๆ ในหมู่บ้านอย่างน้อย ๒๕ คน รวมทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยงานพหุภาคีในระดับอำเภอ มีหน้าที่ในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ การป้องกันกลุ่มเสี่ยงเข้าไปใช้ยาเสพติด ด้วยการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงให้ห่างไกลจากยาเสพติด การลดปัจจัยเสี่ยงและสร้างปัจจัยเสริมในชุมชน เช่น ควบคุมแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น ส่งเสริมกิจกรรมดนตรี กีฬา ติดตามดูแลผู้เสพยาเสพติดตรวจสอบดูแลปัญหายาเสพติดในพื้นที่ แจ้งข่าวยาเสพติดให้ทางราชการ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรประชาชนที่อยู่ในชุมชน เผื่อระวังติดตามไม่ให้เกิดปัญหา และเชื่อมโยงเครือข่าย ติดต่อประสานงานการทำงานภายในและภายนอกชุมชน

๓.๓.๖ แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
เสพติด (ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี) มีดังนี้

อัครบุตร อัครสุขบุตร เรื่องการมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในศูนย์บำบัดพบว่า การป้องกันในวงกว้าง เป็นการป้องกันโดยเน้นเป้าหมายที่สังคม โดยทั่วไปมุ่งหวังให้ประชาชนในกลุ่มต่างๆ ได้มีความรู้ความเข้าใจ ในปัญหายาเสพติดได้ถูกต้องการป้องกันในวงกว้างมีด้วยกันหลายประการ ได้แก่การเผยแพร่ข่าวสาร โดยให้ข่าวสารทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ในรูปแบบต่างๆ การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เรื่องการ

ประกาศชี้แจงโทษและพิษภัยของยาเสพติดผ่านหอกระจายข่าว หรือเสียงตามสายและการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยการไม่ข้องเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับมากที่สุด ยังพบว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งการป้องกันในวงกว้างต้องคำนึงถึงวิธีการและความเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนองค์ประกอบอื่นๆ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมด้วย^{๕๖}

ธีระยุทธ ไชยศิลป์ ศึกษาเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชนกรณีศึกษาชุมชนท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าการให้การศึกษ เนื่องจากปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาหนึ่งของเด็กวัยรุ่น การป้องกันจึงทำได้โดยแทรกเนื้อหาเรื่องยาเสพติดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของระดับชั้นต่างๆ เป็นการถ่ายทอดความรู้ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ทักษะ และประสบการณ์ในการสร้างคุณภาพชีวิตและการไม่พึ่งยาเสพติด โดยเน้นถึงการพัฒนาตนเอง จิตใจ และสร้างสุขนิสัยที่ดี รูปแบบของแนวทางการให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ เน้นให้อาจารย์ที่สอนในโรงเรียน ในชุมชน มีการสอดแทรกบทเรียนเกี่ยวกับยาเสพติดให้กับนักเรียนอยู่เป็นประจำจัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาบ้าในชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาบรรยายเกี่ยวกับโทษและพิษภัยยาบ้าพาประชาชนไปศึกษาดูงานสถานบำบัดยาบ้า ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดลดลง และทำให้การจับกุมคดียาบ้าลดลงชัดเจน^{๕๗}

^{๕๖} อัครบุตร อัครสุขบุตร, “การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในอำเภอเมืองขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘).

^{๕๗} ธีระยุทธ ไชยศิลป์, “แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในชุมชนกรณีศึกษาชุมชนท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์”, สารนิพนธ์, (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ๒๕๔๘).

๑. การจัดกิจกรรมทางเลือก เพื่อแก้ปัญหาบุคคล เลือกทางเลือกที่มีคุณค่ากิจกรรมทางเลือก ได้แก่ การสนทนากา การประกอบอาชีพ บริการให้คำแนะนำปรึกษา

๒. การป้องกันในวงแคบ มุ่งเน้นเฉพาะบุคคลของกลุ่มหรือชุมชนบางแห่งที่ล่อแหลมต่อปัญหาการเสพติด โดยที่ประเมินแล้วว่าการป้องกันในวงกว้างอาจได้ผลช้า และไม่ทันการ จำเป็นต้องจำกัดกลุ่มคน หรือพื้นที่เป้าหมายให้แคบลงมา เพื่อให้การดำเนินงาน ปรากฏผลอย่างทันที่ ตัวอย่างเช่น ตั้งเป้าหมายเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ว่างงาน กลุ่มชาวเขามีพื้นที่ปลูกฝิ่นหรือหมู่บ้านที่มีการระบาดของสารเสพติดต่างๆ กิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ดังนี้

๒.๑ การฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ด้านการป้องกันการเสพติดและการใช้ยาในทางที่ถูกต้อง โดยมีเป้าหมายอยู่ที่กลุ่มคน ๒ กลุ่ม คือ การฝึกอบรมกลุ่มแกนนำ หรือนำชุมชน ให้มีความรู้และนำความรู้ไปปฏิบัติในชุมชน โดยปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และการฝึกอบรมกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน นักศึกษา กลุ่มหนุ่มสาวกลุ่มเกษตรกร ฯลฯ เพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมได้รับความรู้ และมีพฤติกรรมต่อต้านยาเสพติดโดยตรง เรื่องรูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการใช้สารเสพติดในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำชุมชน กรณีตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุดรธานี โดยการจัดอบรมและฝึกอาชีพตามความต้องการของเยาวชนและผู้ว่างงานในหมู่บ้าน จัดเข้าค่ายอบรมเยาวชนมีหลักสูตรที่เกี่ยวของกับศาสนา ครอบครัว และทักษะปฏิสัยการรับรู้โทษของการใช้ยาเสพติด โดยให้เยาวชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ พบว่า สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในชุมชนลดลง^{๔๘}

^{๔๘}มานพ คณะโต, สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาลสมพันธ์ ทศนิยม และพรณี ปัญชรหัตถกิจ, “ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ

๒.๒ การรณรงค์ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารโดยการระดมสื่อต่างๆ ภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ไปด้วย ซึ่งการรณรงค์ในพื้นที่ปัญหาการเสพติดรุนแรง จะทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัว ตระหนักถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการคิดแก้ปัญหา นั้น ดังการศึกษาของมานพ คณะโต, สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาลสมพันธ์ ทศนิยม และพรณี บัญชรหัตถกิจ ศึกษาผลกาดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น กิจกรรมหลัก คือการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดจัดนิทรรศการ อบรมนักเรียนแกนนำและกลุ่มเสี่ยง การเล่นกีฬา ดนตรี โครงการโรงงานสีขาวในด้านชุมชน มีกิจกรรมให้ความรู้/ ประชาสัมพันธ์รณรงค์ โครงการกีฬา จัดค่ายเยาวชนส่งเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย และโรงพยาบาลชุมชนเข้ารับการฝึกอบรม ผลคือปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้านลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของ วีระชัย ศรีหาพล^{๔๙} ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้เรื่องยาเสพติดโดยผ่านการเทศน์ การบรรยายผ่านหอกระจายข่าว ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและสะดวก ซึ่งการบรรยายหรือการสอดแทรกข่าวสารด้านยาเสพติดบ่อยๆ ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นโทษภัยของยาเสพติด

๒.๓ การปฏิบัติการทางสังคม เป็นวิธีการที่หวังผลสูง เป็นการปลุกเร้าให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาต่อสู้กับปัญหาอย่างฉับพลัน และอาจต้องใช้วิธีการที่ค่อนข้างรุนแรง เช่น ขจัดแหล่งมั่วสุม

กรณีศึกษา อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕.

^{๔๙}วีระชัย ศรีหาพล, “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

หรือกวาดล้างแหล่งผลิต เป็นต้น ดังการศึกษาของ ลลิตา ศรีสวัสดิ์ เรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อมิให้เป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าทำให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน^{๖๐}

๓. การป้องกันกรณีพิเศษ เป็นการป้องกันที่เน้นในวงแคบที่สุด โดยเป้าหมายอยู่ที่ตัวผู้เสพติดที่ผ่านการถอนพิษยามาแล้ว แต่ยังมีได้แก่ปัญหาพื้นฐานของตนเองในการเสพยาเสพติดกลวิธีในการป้องกันวิธีพิเศษนี้มีหลายประการ ดังนี้

๓.๑ การวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ผู้ติดยาได้ทราบถึงพฤติกรรมและปัญหาของตนในการติดยาเสพติด

๓.๒ การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นการให้แนวทางปฏิบัติสำหรับเลือกปฏิบัติในกรณีที่เกิดปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด

๓.๓ การให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว เพื่อลดความกดดันในครอบครัวลง และให้แนวปฏิบัติแก่ครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด หรือผู้มีความเสี่ยงสูง เพื่อลดปัญหาของตนเอง

๓.๔ การให้สุขศึกษา เป็นการให้ความรู้เรื่องยาและสุขภาพอย่างถูกต้องเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ยาในทางที่ผิดอีก

๓.๕ การให้กำลังใจ เพื่อเพิ่มกำลังใจให้แก่ผู้ติดยาในขณะที่กำลังเผชิญปัญหาที่อาจนำไปสู่การใช้ยาเสพติดอีก

^{๖๐}ลลิตา ศรีสวัสดิ์, “ปัจจัยที่สัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ, ๒๕๔๘).

๓.๖ การฝึกอาชีพ กิจกรรมนี้สามารถดำเนินการได้ โดยเริ่มจากการสนับสนุนให้ประชาชนและเยาวชนที่สนใจกิจกรรมด้านนี้มารวมกลุ่มกันเพื่อฝึกสอน ฝึกความชำนาญ โดนแกนนำในชุมชนระดมความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักพัฒนาชุมชน ในการสนับสนุนการฝึกสอนให้แก่ชาวบ้านและเยาวชนในชุมชน ติดต่อกะทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในการจัดหางานให้กับผู้มีความชำนาญซึ่งสอดคล้องกับ ชินวัฒน์ เลือปา^{๖๑}

จากการศึกษาของมานัส ห่อเย็น เรื่องการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของชุมชน รอบพื้นที่กองทัพอากาศในแขวงคลองถนน เขตสายไหมกรุงเทพมหานคร พบว่า คนในชุมชนได้ตระหนักถึง อันตรายของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรวม และทำให้เกิดความร่วมมือกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง ตลอดจนการปูพื้นฐานความคิดให้เกิดจิตสำนึกของการให้อภัยกัน และการให้ออกาสผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่รู้สึกผิดและกลับใจ ให้กำลังใจโดยไม่พูดส่อเสียดหรือพูดถึงประวัติไม่ดีของบุคคลเหล่านั้น ตลอดจนชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานราชการองค์กรท้องถิ่น สถานีตำรวจ สถาบันศึกษา สถาบันศาสนา ทำให้เกิดกระแสการตื่นตัวในชุมชนผู้ค้าถูกจับดำเนินคดี ผู้เสพยาแสดงตัว ถูกส่งไปเข้ารับการฝึกอบรมระเบียบวินัย และวิชาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพในชุมชนต่อไป

๓.๓.๗ ระดับการป้องกันการเสพยาเสพติด

^{๖๑}ชินวัฒน์ เลือปา, “ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔).

สุขเชษ เชื้อภักดี แบ่งระดับการป้องกันออกเป็น ๓ ระดับ
ดังนี้^{๖๒}

๑. การป้องกันระดับปฐมภูมิ (primary prevention) หมายถึง การจัดการล่วงหน้าเพื่อป้องกัน การขยายตัวของการพึ่งยา โดยการจัดสิ่งแวดล้อมทางสังคม และจิตวิทยาที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาและหาทางแก้ไขอย่างเหมาะสมโดยไม่พึ่งพายาเสพติด กิจกรรมด้านการป้องกันต่างๆ มุ่งสู่กลุ่มที่ระบอบอยู่ในภาวะเสี่ยงสูง ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เยาวชน นักร้อง นักศึกษา เป็นต้นกิจกรรมต่างๆ เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติด เนื่องจากเยาวชน นักเรียน นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด และมักอยู่ในความดูแลของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ดังนั้น การให้ความรู้ แนวทางป้องกันการใช้ยาเสพติดแก่ บิดา มารดา จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงโดยตรง ดังนั้น บิดา มารดา ผู้ปกครองจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติดังนี้ ๑) ทราบถึงการเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจของเด็ก ควรอบรมส่งเสริมเด็กให้มีบุคลิกที่เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ ไม่ตามเพื่อนง่าย และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยฝึกตั้งแต่เล็กเพื่อเป็นการคุ้มกันมิให้บุตรหลานหลงไปในทางที่ผิดเมื่อเพื่อนชักชวน ๒) พิจารณาเอาใจใส่ส่งเสริมการใช้เวลาว่างของเด็กให้เป็นประโยชน์ และถูกทาง เช่น การเล่นดนตรี กีฬา อ่านหนังสือ เป็นต้น ๓) ทราบถึงสถานการณ์ โทษพิษภัยของยาเสพติด ๔) เห็นความสำคัญและตระหนักถึงหน้าที่ของพ่อแม่ คือ เลี้ยงดูลูกให้มีคุณภาพ ให้ความสนใจ ความรัก ความอบอุ่น ให้ความเป็นเพื่อน ๕) บิดามารดาต้องประกอบอาชีพสุจริต ถูกกฎหมาย ไม่เสพยาเสพติด เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับบุตรหลาน

^{๖๒} สุขเชษ เชื้อภักดี, ตำราการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวัชรอินเตอร์ปรีนติ้งจำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๓๑.

๒. การป้องกันระดับทุติยภูมิ (secondary prevention) เป็นการป้องกันอาการเจ็บป่วยไม่ให้ทรุดลงยิ่งขึ้น โดยมีจุดประสงค์ที่จะวินิจฉัยแรกเริ่ม ค้นหาสาเหตุ และแนวทางหยุดยั้งหรือเปลี่ยนแปลง แก่ไขพยาธิกรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาให้คลี่คลายลงสู่สถานการณ์ปกติโดยเร็วที่สุด ก่อนที่ผลของปัญหานั้นจะนำไปสู่การใช้ยาในทางที่ผิดมากขึ้น เช่น ครู อาจารย์ ควรสอดส่องดูแลเด็กในความดูแล หากพบว่ามีการใช้ยาเสพติดควรรีบพาไปรักษาโดยเร็ว

๓. การป้องกันระดับตติยภูมิ (tertiary prevention) คือ การกระทำที่ต่อเนื่องจากการป้องกันระดับที่ ๒ เพื่อขจัดหรือระงับการใช้ยาอย่างรุนแรง เป็นการให้บริการระยะยาว เพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้เสพยาเสพติดภายหลังการบำบัด ให้อยู่ในสังคมได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือใช้ยาในทางที่ผิด หรือเป็นการป้องกันการติดยาซ้ำ

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ด้วยกลวิธีต่างๆ ดังกล่าว สามารถนำไปปฏิบัติพร้อมๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันในระดับใด แนวทางในการป้องกันทั้งวงกว้าง วงแคบหรือในกรณีพิเศษ โดยรูปแบบการป้องกัน คือ รูปแบบทางสาธารณสุข ด้วยวิธีการทางการแพทย์รูปแบบทางกฎหมาย ด้วยมาตรการทางกฎหมายบังคับ และรูปแบบทางจิตวิทยา และสังคม โดยให้การศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้ยาในทางที่ผิด หรือเพื่อป้องกันการติดยาซ้ำข้อสำคัญคือ การนำกลวิธีใดไปใช้ให้เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และชุมชน ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยวิธีการต่างๆ ดังกล่าว ในสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ต้องคำนึงถึงทุกกลุ่มอายุที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ต้องมีการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการ

ให้มีกิจกรรมต่างๆ ด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องตาม ยุทธศาสตร์เพื่อช่วยลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด^{๖๓}

๓.๓.๘ การรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เริ่ม ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๖ ถึงปัจจุบัน เป็นโครงการเพื่อ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชนในชุมชน ด้วยการใช้ แนวคิดของการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหายา เสพติด และการระดมแนวคิดด้านการส่งเสริมป้องกันปัญหา สุขภาพจิตจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้นำชุมชน และ ประชาชนที่เกี่ยวข้องด้วยการจัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ทั่วทุกภาค ทุกจังหวัด โดยมีทูลกระหม่อม หมิงอุบลรัตน์ราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี ทรงรับเป็นองค์ ประธานโครงการ มีการดำเนินงานอยู่ในรูปแบบการบูรณาการ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งดำเนินการตามยุทธศาสตร์หลัก ๓ ยุทธศาสตร์ มีตัวชี้วัดคือ ร้อยละ ๗๕ ของเยาวชนอายุ ๑๐-๒๔ ปี เป็นสมาชิกชมรม To be number one และมีการจัดตั้งชมรม ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และร้อยละ ๗๕ ของผู้ป่วยได้รับการ บำบัดรักษาครบขั้นตอนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยมี รายละเอียดของยุทธศาสตร์ของการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายา

^{๖๓}สำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด, แนวคิดและ แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อรุณ การพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

ยาเสพติด ในระดับจังหวัด ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข,)^{๖๔}

๑. การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชนในชุมชน

๓. การพัฒนาทักษะชีวิตและเครือข่ายการป้องกันและช่วยเหลือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
วัตถุประสงค์

๑. สร้างกระแสนิยมในกลุ่มเยาวชนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๒. สนับสนุนให้เยาวชนและชุมชนได้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยการสนับสนุนทางสังคม

๓. สร้างความเข้าใจและยอมรับผู้มีปัญหายาเสพติดในกลุ่มตนเอง เพื่อให้โอกาสกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

๔. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในกลุ่ม เยาวชน และประชาชนทั่วไป

เป้าหมาย

๑. เยาวชนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

๒. ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด

๓. ประชาชนทั่วไป

วิธีดำเนินงาน

^{๖๔}กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข, คู่มือผู้ปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, (นนทบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

๑. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์

๒. จัดกิจกรรมรณรงค์

๒.๑ ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

๒.๑.๑ จัดตั้งชมรมทูบีนัมเบอร์วัน

๒.๑.๒ จัดประกวดกิจกรรม

๒.๒ ในจังหวัดภูมิภาค โดยกระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงแรงงาน

๒.๒.๑ กิจกรรมจัดตั้งชมรมทูบีนัมเบอร์วัน สำหรับเยาวชน
นอกสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป จัดประกวดชมรม ทูบีนัม
เบอร์วัน นอกสถานศึกษา

๒.๒.๒ จัดประกวดชุมชน ทูบีนัมเบอร์วัน ดีเด่น

๒.๒.๓ จัดประกวดจังหวัดทูบีนัมเบอร์วัน ดีเด่นที่มี
ศักยภาพในการรับสมัครสมาชิกโครตดยายกมือขึ้น และให้การ
บำบัดรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ
ระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวง
แรงงาน เพื่อคืนคนดีสู่สังคม (โครงการโครตดยายกมือขึ้น เป็น
ส่วนหนึ่งของโครงการ To be number one จัดขึ้นเพื่อให้บริการ
รับเข้าบำบัดรักษาในสถานบริการ/ โรงพยาบาล ในสังกัด
กระทรวงสาธารณสุขทุกแห่งทั่วประเทศ เป็นบริการสำหรับสมาชิก
ชมรม To be number one ที่เสพหรือติดยาเสพติด และมีความ
ประสงค์จะรักษาตัวเพื่อให้หายและเลิกเสพยาอย่างถาวร)

๒.๒.๔ จังหวัดที่มีสมาชิกชมรมทูบีนัมเบอร์วัน ๑๐๐,๐๐๐
คนขึ้นไป และมีชุมชน AIC ดีเด่น กราบทูลเชิญองค์ประธานเสด็จ
เยี่ยมโดยเสนอเรื่องผ่านกระทรวงสาธารณสุขยุทธศาสตร์ที่ ๒ การ
เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชนในชุมชน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้านและแกนนำครอบครัวสามารถสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน ซึ่งจะช่วยเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนในอนาคต

๒. เพื่อให้ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้านและแกนนำครอบครัวสามารถสนับสนุน การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตแก่เยาวชนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

๓. เพื่อให้ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้านและแกนนำครอบครัว ได้รับการสร้างเสริมทักษะการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้น ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนปลอดภัยจากยาเสพติด

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน/ ชุมชน และแกนนำครอบครัวในหมู่บ้าน/ชุมชน

วิธีดำเนินการ

๑. คัดเลือกผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้านและแกนนำครอบครัวจากหมู่บ้าน/ ชุมชน ที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ

๒. จัดประชุมชี้แจงการดำเนินโครงการ

๓. อบรมความรู้เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตและทักษะเบื้องต้น ในการให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้นแก่ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้านและแกนนำครอบครัว

๔. สนับสนุนให้ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้านและแกนนำครอบครัวดำเนินการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตแก่เยาวชนโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิต

๕. อบรมเพิ่มทักษะการช่วยเหลือผู้มีปัญหาสุขภาพจิต เบื้องต้น สำหรับผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน/ หมู่บ้าน แกนนำครอบครัวและวิทยากร รวมทั้งสามารถส่งต่อให้ได้รับการรักษา

๖. ติดตามผลการดำเนินโครงการ

๗. ประชุมสรุปผลการดำเนินงาน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาทักษะชีวิตและเครือข่ายการป้องกัน และช่วยเหลือ

วัตถุประสงค์

๑. สนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและ ยาเสพติดในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

๒. พัฒนาศักยภาพผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและยาเสพติดในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

๓. สถานบริการสาธารณสุขมีบริการปรึกษาที่ได้มาตรฐาน สำหรับผู้มีปัญหาสุขภาพจิตและยาเสพติดโดยเฉพาะสำหรับวัยรุ่น กลุ่มเป้าหมาย

๑. ครู แกนนำเยาวชนระบบการศึกษา

๒. หัวหน้างานในสถานประกอบการ

๓. ผู้ให้การปรึกษา

วิธีการ

๑. การพัฒนาสื่อ

๑.๑ พัฒนาและผลิตชุดคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและยาเสพติดในสถานศึกษาทุกระดับ

๑.๒ พัฒนาคู่มือองค์ความรู้และกิจกรรมในการป้องกัน และช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด

๑.๓ พัฒนาและผลิตชุดความรู้และกิจกรรมเพื่อการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและยาเสพติดในสถานประกอบการ

๑.๔ พัฒนาและผลิตชุดมาตรฐานบริการปรึกษาในสถานบริการ

๒. การอบรมวิทยากรกลาง (ระดับประเทศ) โดยอบรมเรื่องแนวทางการสนับสนุนวิชาการป้องกันและช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด

๓. การพัฒนาระบบและขีดความสามารถของบุคลากรในเครือข่าย

๓.๑ อบรมวิทยากรส่วนกลางในการช่วยเหลือของด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด

๓.๒ อบรมวิทยากรแกนนำ ระดับพื้นที่การศึกษาในการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด

๓.๓ อบรมวิทยากรแกนนำในระบบแรงงานในการช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด

๓.๔ อบรมการให้บริการปรึกษาเรียนรู้ตามมาตรฐาน
โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นโครงการที่มียุทธศาสตร์ของการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อช่วยเหลือเยาวชนในทุกพื้นที่ โดยความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนรวมตัวกันเป็นพลังแผ่นดินและเป็นแกนนำในการดำเนินการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐบาล และกระทรวงสาธารณสุข ในการเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายให้ทุกจังหวัดดำเนินการและทุกจังหวัดมอบนโยบายให้ทุกอำเภอนำไปประยุกต์ใช้

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมาย การมีส่วนร่วม ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้า และเรียบเรียงไว้ ดังนี้^{๖๕}

สุภาภรณ์ งบสูงเนิน ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของ คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับ สถานีตำรวจ (กต.ตร.สถานีตำรวจ) ในการมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจ นครบาล ๕ พบว่า ประชาชนที่ดำรงตำแหน่ง กต.ตร.สน. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง ในการดำเนินการมีส่วนร่วม ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นอย่างดี ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทักษะในทางลบของประชาชนต่อ ตำรวจมีผลต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นปัญหาสำคัญที่สุด^{๖๖}

พงษ์ธร ธัญญสิริ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารงานตำรวจ พบว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ มีรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบเป็นคณะกรรมการ คือ คณะกรรมการนโยบาย และตรวจสอบติดตามประเมินผลการ บริหารงานตำรวจ โดยมีกลไกของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ แบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับ

^{๖๕} สุภาภรณ์ งบสูงเนิน, “บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ”, (กต.ตร.สถานีตำรวจ), **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารงานยุติธรรม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗).

^{๖๖} พงษ์ธร ธัญญสิริ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ”, **ดุษฎีนิพนธ์**, สาขาอาชญาวิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม, (มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕).

จังหวัด ระดับกรุงเทพมหานคร และระดับสถานีตำรวจ มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ ๔ ประการ คือ ๑. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ (คน งบประมาณ วัสดุ วิธีการปฏิบัติงาน) ขององค์กรตำรวจ ๒. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการบริหารการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความมั่นคงภายในขององค์กรตำรวจ ๓. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบติดตามประเมินผลในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ (คน งบประมาณ วัสดุ วิธีการปฏิบัติงาน) ขององค์กรตำรวจ ๔. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบติดตามประเมินผลในการบริหารการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความมั่นคงภายในขององค์กรตำรวจ^{๖๗}

อดิเรก รุ่งเรือง ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ: ศึกษากรณีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจจังหวัดนครราชสีมา เกิดขึ้นเนื่องจากรัฐเป็นผู้ริเริ่มนโยบายที่ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจ และเครื่องมือระดับปฏิบัติในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจ คือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าประชาชนควรจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจจังหวัดนครราชสีมา แต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าการดำเนินการ

^{๖๗}อดิเรก รุ่งเรือง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตำรวจ ศึกษากรณีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัดนครราชสีมา”, เอกสารวิจัยปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชารัฐประศาสน-ศาสตร์คณะรัฐศาสตร์, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕) (อัดสำเนา).

สรรหาและคัดเลือกบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิสาชาต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนเข้าไปร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัดนครราชสีมา ส่วนการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจจังหวัดนครราชสีมา เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งไม่ปฏิบัติตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจอย่างแท้จริง และในส่วนของคณะกรรมการที่มาจากประชาชน ก็ยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจ

อดิเรก จินตรานันท์ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาลยานนาวาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานข้าราชการตำรวจ(กต.ตร.)สถานีตำรวจยานนาวา และที่ทราบก็จะทราบจากหัวหน้าชุมชน ประชาชนเห็นว่าคุณสมบัติของผู้ที่มาเป็น กต.ตร.สถานีตำรวจนครบาลยานนาวา มีความคิดเห็นว่า ต้องเป็นผู้ไม่มีความประพฤติเสื่อมเสียเป็นสิ่งสำคัญที่สุด แต่ประชาชนที่เข้ามา กต.ตร.สถานีตำรวจนครบาลยานนาวา เป็นผู้ที่ได้รับเชิญมาจากผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา ทั้งหมด^{๖๘} โดยผู้ที่ถูกคัดเลือกมีความเห็นตรงกับประชาชน ข้าราชการตำรวจที่เป็นคณะกรรมการและข้าราชการอื่น ในเรื่องการถูกเลือกมาเป็น กต.ตร. เพราะเห็นว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ไม่มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย และมีฐานะในการช่วยตั้งกองทุน ส่วนบทบาทในการดำเนินการ การให้คำปรึกษา การประสานงานของ

^{๖๘} อดิเรก จินตรานันท์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็น กต.ตร.สถานีตำรวจ ศึกษากรณีสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา” **เอกสารวิจัยปริญญามหาบัณฑิต**, ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะรัฐศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓) (อัดสำเนา).

ประชาชน และข้าราชการตำรวจที่เป็น กต.ตร. อยู่ในระดับกลาง ส่วนข้าราชการอื่น อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ส่วนประโยชน์ที่จะได้รับจากการมี กต.ตร. สถานีตำรวจนครบาลยานนาวา ทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่าจะสามารถทำให้แก้ปัญหาได้ตรงจุด ทำให้การทำงานของตำรวจโปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนเอง^{๖๙}

ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง พบว่า

๑) ข้อมูลพื้นฐานบุคคล โดยส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง ๒๖-๓๕ มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวฯ หรืออนุปริญญา มีอาชีพพนักงานเอกชนทั่วไป มีรายได้ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาทต่อเดือน ที่อยู่อาศัยเป็นอพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม แฟลต และส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นผู้เห็นเหตุการณ์

๒) ประชาชนในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมระดับปานกลาง โดยมีลักษณะการป้องกันตนเองในระดับมากแต่ลักษณะการแจ้งเตือนอยู่ในระดับน้อย และลักษณะสนับสนุนการปราบปรามอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน

๓) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุระดับการศึกษา ลักษณะประสบการณ์ในคดีอาชญากรรม ได้แก่ เป็นผู้ได้รับความเสียหาย เป็นผู้เห็นเหตุการณ์ เป็นผู้ได้รับฟังจากบุคคล

^{๖๙} ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑).

รอบข้าง รวมทั้งปัจจัยสาเหตุการเข้ามามีส่วนร่วม อันได้แก่การให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรม ความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^{๗๐}

โต สมบูรณ์ ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมด้านยาเสพติดและการพนัน ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม คือเกิดความกลัวภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองและครอบครัว

พนม เรืองฤทธิ์ ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร^{๗๑} อำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ตำแหน่งทางสังคม และความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม

^{๗๐} โต สมบูรณ์, “การมีส่วนร่วมชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมด้านยาเสพติดและการพนันในจังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ๒๕๔๔).

^{๗๑} พนม เรืองฤทธิ์, พ.ต.ท. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์พัฒน- บริหารศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔).

ภูมิใจ รักธรรม ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จำกัด กับภูมิหลัง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยาของสมาชิกสหกรณ์ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จำกัด ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย ๓๙.๐๕ ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้วและมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ๓.๙๖ คน มีการศึกษาอยู่ในระดับ ป.๔ หรือเทียบเท่า โดยสมาชิกส่วนใหญ่ไม่เคยดำรงตำแหน่งผู้นำทางสังคม และเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่ระหว่าง ๕-๑๐ ปี สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทั่วไปของสหกรณ์เป็นอย่างดี สมาชิกมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมอย่างเดียวนเฉลี่ย ๕๓,๗๔๖.๔๗ บาทต่อเดือน จำนวนโคนมในฟาร์มอยู่ระหว่าง ๕-๑๕ ตัว ซึ่งพอเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขได้ สมาชิกมีความคาดหวังต่อประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะการได้รับความรู้ในการเลี้ยงโคนมมากขึ้น^{๗๒} และสมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ โดยเฉพาะสมาชิกจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือสหกรณ์ สมาชิกมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมใหญ่สามัญประจำปีทุกๆปี เข้าร่วมถือหุ้นตามระเบียบของสหกรณ์ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ ผลการศึกษาการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบ Stepwire Method พบว่าสภาพตำแหน่งทางสังคม และความคาดหวังต่อประโยชน์ที่จะได้รับมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ กับการมีส่วนร่วมใน

^{๗๒}ภูมิใจ รักธรรม บทคัดย่อ, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จำกัด”, วิทยาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๒๕๔๒).

กิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ทักษะ รายได้จากการเลี้ยงโคนมระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และจำนวนโคนมในฟาร์มไม่มีความสัมพันธ์กันแต่อย่างใด^{๗๓}

รณน สุระวิทย์ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในประเด็น การให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในคดีอาชญากรรม ส่วนความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในประเด็นความศรัทธาของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอมือง จังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๗๔}

ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม : กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลโชคชัย พบว่า รูปแบบการระดมการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบในด้านบวก ได้แก่ การสมัครใจเข้าร่วม

^{๗๓}รณน สุระวิทย์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอมือง จังหวัดยะลา”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๒๕๔๔).

^{๗๔}ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์, “การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลโชคชัย”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัย, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔).

ในการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการที่จะร่วมกันในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของชุมชน เป้าหมายของ ผู้ระดมการมีส่วนร่วม (ตำรวจ) ร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมในการตัดสินใจ และร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายของผู้ถูกระดมการมีส่วนร่วม (ประชาชน/ชุมชน) มีเป้าหมายลำดับแรก คือ ร่วมแนวคิด เป็นแนวคิดที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหากับชุมชนของตนเอง และลำดับต่อมาร่วมในตัวบุคคล กลุ่มประชาชนที่เป็นเป้าหมายมีการรวมกันอยู่อย่างเข้มแข็งแล้ว ทำให้ขั้นตอนการระดมการมีส่วนร่วมทำได้รวดเร็วขึ้น ระดับการระดมการมีส่วนร่วมในระดับร่วมติดตามประเมินผลมีจำนวนน้อย กลุ่มแกนนำในการระดมการมีส่วนร่วมได้แก่ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับหมู่บ้าน คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ การระดมการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มในส่วนที่เป็นแกนนำของกลุ่มหรือชุมชนก่อน แล้วจึงขยายไปยังประชาชนทั่วไป บทบาทและสถานภาพของผู้ระดมระดับสูงมีผลต่อการระดมการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการยอมรับได้ง่าย เกิดความเชื่อมั่น คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ เป็นกิจกรรมมีเป้าหมายสูงในระดับกำหนดนโยบาย ระดับทางวิชาการสูง สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังสามารถสนับสนุนความพร้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการระดมการมีส่วนร่วมจากประชาชนส่วนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยที่สำคัญต่อขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และความสำเร็จของการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้รวมทั้งงบประมาณ ในการระดมการมีส่วนร่วมมีความขาดแคลน แต่ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากภาคเอกชน จัดหาเพิ่มเติมให้โดยผ่านทาง

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับ
สถานีตำรวจ^{๗๕}

สมพงษ์ อธิมีชัย ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขต
พื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร ตำบลหน้าพระลาน อำเภอ
เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ
รายได้ ความเชื่อถือของประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความรู้
ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และคาดหวังใน
การเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ไม่มี
อิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามยา
เสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ใน
พื้นที่เท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{๗๖}

มนต์ชัย เหลืองอุทัย ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกัน
และปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชนอำเภอเลิงนกทา
จังหวัดยโสธร ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

๑) ผู้นำชุมชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีส่วน
ร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอยู่ในระดับปาน
กลาง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วน
ร่วมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากที่สุดในด้านการร่วม

^{๗๕} สมพงษ์ อธิมีชัย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร
ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, วิทยานิพนธ์,
คณะพัฒนาลังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔).

^{๗๖} มนต์ชัย เหลืองอุทัย, “การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปราม
อาชญากรรมของผู้นำชุมชนอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร”, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์ คณะพัฒนาลังคม (สถาบัน
บัณฑิต-พัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑).

ปฏิบัติกิจกรรม โดยมีส่วนร่วมในการต่อต้านและป้องกันยาเสพติด ในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจและวางแผน โดยมีส่วนร่วมสำรวจหรือรับทราบปัญหา อาชญากรรมในชุมชนมากที่สุดและมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในด้านการติดตามประเมินผล ในด้านที่มีส่วนร่วมในการประชุมสรุปผล การปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากที่สุด

๒) การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมคือการเป็นสมาชิก กลุ่มทางสังคม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตำรวจการมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับตำรวจ และการได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมในท้องถิ่น

นพพร ธีระกุล ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะ กรณีอำเภอเมืองจังหวัด สุรินทร์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ อายุ ส่วน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทของสมาชิกและความรู้ ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม^{๗๗)}

ชัยพร พานิชอัตรา ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในชนบทต่อการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชน สัมพันธ์ กรณีศึกษา หมู่บ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่าในการรับรู้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ทั้ง ๕ มิติ คือ การมีส่วนร่วมคิด การมี

^{๗๗)} นพพร ธีระกุล, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาสังคมศาสตร์ คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิต พัฒน บริหารศาสตร์.๒๕๔๑).

ส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมประเมินผลในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์^{๗๘} จากเดิมที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม แต่เมื่อมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามหลักการของ J. Lofland ใน ๖ ด้าน (มีการกระทำ มีกิจกรรม มีแบบแผน มีความสัมพันธ์ในกลุ่ม มีส่วนร่วม มีสภาพทางสังคม) และนำยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงมา ๑ ลักษณะ คือ Persuasive Strategy (โดยการโน้มน้าวจิตใจ ชี้นำให้เกิดมีทัศนคติและสร้างค่านิยมที่ดีใหม่) พร้อมกับเทคนิค F.S.C. (Future Search Conference) มาดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยการฝึกอบรม โดยมีผลการประเมินหลังจากพัฒนาแล้วพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นทั้ง ๕ มิติ

ประเสริฐ สุนทร ศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล ๖ พบว่า^{๗๙} ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ

^{๗๘} ชัยพร พานิชอัตรา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทต่อการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ : กรณีศึกษา หมู่บ้านบ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต , สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท, (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๓).

^{๗๙} ประเสริฐ สุนทร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับการตำรวจนครบาล ๖”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓).

ประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ เพศ
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การตกเป็นเหยื่อและภาพลักษณ์ของตำรวจ

ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในเขตพื้นที่ความ
รับผิดชอบของสถานีตำรวจห้วยขวาง พบว่า ประชาชนในเขต
พื้นที่ความรับผิดชอบของสถานีตำรวจห้วยขวาง มีส่วนร่วมในการ
ป้องกันอาชญากรรมระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ด้านปัจจัยพื้นฐาน
ส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะประสบการณ์ใน
คดีอาชญากรรม ได้แก่ เป็นผู้ได้รับความเสียหาย เป็น
ผู้เห็นเหตุการณ์ เป็นผู้ได้รับฟังจากบุคคลรอบข้าง รวมทั้งปัจจัย
สาเหตุเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อปัญหา
อาชญากรรม ส่วนความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีผลต่อการ
มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม^{๘๐}

Raffel William E. ได้ศึกษาเรื่อง Citizen Police
Academies : A communication and sociolegal Perspective
พบว่า กระบวนการยุติธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีความ
ร่วมมือจากประชาชน เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมอย่างมี
ประสิทธิภาพ และการที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชน
กับตำรวจในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ คือ การจัดตั้ง
Citizen Police Academy ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ตำรวจ
ชุมชนมวลชนสัมพันธ์จะเป็นการให้ประชาชนทราบว่า ภารกิจ
หน้าที่ของตำรวจต้องปฏิบัติทุกวันมีอะไรบ้าง โดยเป็นการที่

^{๘๐} ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ, การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการ
ป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาล
ห้วยขวาง, หน้า ๕๕.

ประชาชนเข้าไปเรียนรู้การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจต่อ
อาชญากรรม^{๘๑}

White, Stanley Ronald. ได้ศึกษาเรื่อง The Role of Volunteer Organizations in Community Policing : A Case Study of Tempe, Arizona (Citizen Participation) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งจะเป็นการช่วยในการแก้ไขปัญหามุ่งเน้นในกิจการตำรวจทางหนึ่ง และในการปฏิบัติหน้าที่ของ Community Policing Officers ในชุมชน ประสบความสำเร็จอย่างมาก ในการที่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน^{๘๒}

Harrison Stephen J. ได้ศึกษาเรื่อง The Community-Police Advisory Boards at the Los Angeles Police Department : A Model for Citizen Participation (California) พบว่า^{๘๓} ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการทบทวนการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและบทบาทของกิจการตำรวจ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคม ซึ่งมีความพยายามที่จะกำจัดข้อจำกัดหรือสิ่งขัดขวางระหว่างตำรวจกับประชาชน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการตำรวจตามเป็นแนวปรัชญาใหม่ของ

^{๘๑}Raffel William E. (2001) Citizen Police Academies : A communication and sociolegal Perspective.

^{๘๒} White, Stanley Ronald. (1996) The Role of Volunteer Organizations in Community Policing : A Case Study of Tempe, Arizona (Citizen Participation)

^{๘๓} Harrison Stephen J. ได้ศึกษาเรื่อง The Community-Police Advisory Boards at the Los Angeles Police Department : A Model for Citizen Participation (California) ๑๙๙๕

Los Angeles Police Department (LAPD) ที่มีการใช้ Community Police Advisory Board เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้นในการแก้ไขปัญหามือเมือง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวของ LAPD ประสบผลสำเร็จอย่างมาก คือมีชุมชนที่ให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหามือชุมชนได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์หาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด จังหวัดอุดรธานีว่ามีมากน้อยเพียงใดซึ่งในการศึกษาประเด็นนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ว่ามีผลอย่างไรต่อระดับการมีส่วนร่วมในการบำบัดรักษาของศูนย์เกิดใหม่ใน ๔ ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในด้านการสนับสนุนส่งเสริม การมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในด้านการแก้ไขปัญหายาอย่างไบบ้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหามือและพัฒนาให้การบำบัดรักษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงไว้ ดังนี้

สุรพจน์ พิสุทธิวงษ์ ศึกษาเรื่องการศึกษามือการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนที่ศึกษา^{๘๔} มีความรู้ความเข้าใจ

^{๘๔} สุรพจน์ พิสุทธิวงษ์, “การศึกษามือการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชน ในเขต จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (เกษมบัณฑิต ๒๕๓๙).

เกี่ยวกับปัญหายาฆ่าในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาฆ่าในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามปัญหายาฆ่าควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการมีส่วนร่วม การร่วมมือ ร่วมใจของผู้นำชุมชน ในอันที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาฆ่าในชุมชน รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน เพราะผู้นำชุมชนเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าชาวบ้านทั่วไป ดังนั้นผู้นำชุมชนไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ครู – อาจารย์ และผู้นำไม่เป็นทางการ จึงมีหน้าที่ในการให้ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่การป้องกันปัญหายาฆ่าของคนในชุมชน ตลอดจนการกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักและตื่นตัวในการแก้ปัญหายาฆ่าร่วมกัน

สุชาติ นิลมาก ได้ศึกษาในงานวิทยานิพนธ์ เรื่องชุมชนบำบัด : การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย โดยศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องในงานชุมชนบำบัด ๓ หน่วยงาน คือ ศูนย์เกิดใหม่ จ.ราชบุรี ศูนย์ประสานงานกลางองค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด(ศอส.) สภาสังคมสงเคราะห์ฯ และสถานสงเคราะห์หญิงบ้านเกร็ดตระการ และผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในระหว่างการฟื้นฟูจิตใจที่ศูนย์เกิดใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การแก้ปัญหายาเสพติดจะต้องดำเนินการในมาตรการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษาและการปลูกพืชทดแทนพืชเสพติดไปพร้อมกัน แต่ด้านการบำบัดรักษาเป็นมาตรการที่ไม่สามารถลดปริมาณผู้ติดยาเสพติดลงได้เพราะกฎหมายไม่เอื้ออำนวยในด้านการบำบัดรักษา แม้จะบังคับให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษานครบระยะเวลาและขั้นตอนก็ตาม แต่ทางปฏิบัติยังขาดสถานบำบัดรักษาแบบบังคับ มีเพียงสถานบำบัดแบบสมัครใจและส่วนใหญ่ให้การบำบัดรักษาไม่ครบขั้นตอนเน้นเพียงขั้นตอนพืชยาส่วนการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจเป็นเรื่องสิ้นเปลืองงบประมาณสูง จึงถูกละหรือลดลงไปซึ่งขั้นตอนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดใน

ระยะยาว^{๘๕} การขาดบำบัดขั้นตอนนี้เท่ากับปล่อยให้ผู้ติดกลับไปสู่สภาพแวดล้อมเดิมเท่ากับไม่ช่วยให้เขาเลิกยาอย่างแท้จริง เพียงแค่เป็นการระงับการใช้ยาชั่วคราว ชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) เป็นวิธีการจัดตั้งชุมชนเฉพาะกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด มุ่งหลักการพัฒนาให้ผู้ติดยาเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม ไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีหลักการคือการช่วยเหลือเพื่อให้ช่วยตนเองได้ และใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อการพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เน้นการปรับสภาพแต่ละบุคคลให้ประยุกต์เข้ากับกลุ่มและชุมชนของตนเองได้ก่อนที่จะกลับไปดำรงชีวิตในสังคมจริงได้โดยปกติเหมือนบุคคลทั่วไป โดยให้คนในกลุ่มรู้จักแก้ไขปัญหาดตนเอง มีความเปิดเผย รู้จักอยู่ร่วมกับคนอื่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน และเห็นว่าชุมชนบำบัดเป็นวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ได้ผล ควรนำมาใช้อย่างแพร่หลาย แต่คนติดยายังไม่เห็นความสำคัญของการบำบัดรักษา โดยคิดว่าสังคมไม่ยอมรับแม้จะรักษาจนหายแล้ว นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคด้านงบประมาณ ขาดบุคลากรที่สนใจ และขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การทำงานคนละทิศทางไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งช่องว่างของกฎหมาย เปิดโอกาสให้ผู้ติดยาไม่เข้ารับการรักษาแบบชุมชนบำบัด^{๘๖}

ปรีชา พิมพา ได้ศึกษาในงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัญหาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีชุมชน

^{๘๕} สุชาดา นิลมาก, “ชุมชนบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย”, **ปริญญาณิพนธ์ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาสังคมสงเคราะห์ คณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓).

^{๘๖} ปรีชา พิมพา, “ปัญหาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีชุมชนบำบัดศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลธัญญารักษ์”, **ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม (มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๓๗)

บَابัด : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงพยาบาลธัญญารักษ์ซึ่งได้พบปัญหาในการดำเนินงานนี้ว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพบางส่วนยังขาดความตั้งใจจริงในการบำบัดรักษา ด้านครอบครัวนั้นงานวิจัยนี้พบอีกว่า ญาติและเพื่อนยังไยอรับผู้ติดยาซึ่งได้รับการบำบัดรักษาแล้วกลับเข้าสู่ครอบครัว และเมื่อผ่านหลักสูตรนี้แล้วสมาชิกไม่มีงานทำเนื่องจากนายจ้างและสังคมภายนอกยังไม่ยอมรับ^{๘๗}

อุบล หมดธรรม มีการอธิบายถึงพัฒนาการและสาเหตุของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ มีผู้เสพยา กัญชา ขยายไปสู่การเสพยาเฮโรอีนทำให้มีกลุ่มผู้เสพทั้งในและนอกชุมชน ศึกษาสาเหตุซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลให้ใช้ยาเสพติด คือ การคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด การเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่หรือตามใจมากเกินไป เป็นต้น^{๘๘}

ธวัชชัย ล้อมวงษ์ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันยาบ้าอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคณะประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างต่อเนื่องในการให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการให้ชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับ

^{๘๗} อุบล หมดธรรม, “กลไกทางสังคมที่มีศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕).

^{๘๘}ธวัชชัย ล้อมวงษ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาบ้า : กรณีศึกษาชุมชนที่อยู่ในเขตควบคุมดูแลของสถานีตำรวจนครบาลสุทธีสาร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, พัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕).

การดำเนินการประชุม การตัดสินใจแก้ไขปัญหายาบ้าในชุมชน และร่วมรณรงค์ต่อต้านยาบ้า^{๘๙}

สันติ ย่ำสัน ศึกษาพบว่าองค์กรชุมชน (คลองเตย) ซึ่งถือเป็นชุมชนที่อยู่ในเมือง ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ซึ่งสมาชิกจะให้การสนับสนุนด้านแรงงานให้การช่วยเหลือกิจกรรมองค์กรชุมชน เช่น การจัดเวรยามโดยรวมกิจกรรมต่างๆ ที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทำให้คณะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารและจัดการองค์กรและกรรมการบริหารที่ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัดคลองเตย

คมสัน ศรีจิว ได้ศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเข้มแข็งกับการปลอดยาเสพติดระหว่างตำบลคลองเตยเคียน^{๙๐} กับตำบลเกาล่อม ซึ่งเป็นชุมชนไม่ปลอดยาเสพติด อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าตำบลที่ปลอดยาเสพติดนั้นมีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีผู้นำที่มีภาวะผู้นำ มีอุดมการณ์ มีการสร้างเครือข่ายภายในชุมชน และมีการบริหารจัดการที่ดีกว่าตำบลที่ไม่ปลอดยาเสพติด

ไพบูลย์ ปิ่นวัฒนชัย ศึกษาพบว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เนื่องจากความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของสมาชิกใน

^{๘๙} สันติ ย่ำสัน, “วิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรชุมชนคลองเตย”, **วิทยานิพนธ์**, คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖).

^{๙๐} คมสัน ศรีจิว, “การศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเข้มแข็งกับการปลอดยาเสพติด ระหว่างตำบลคลองเตยเคียนกับตำบลเกาล่อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขารัฐศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘).

ครอบครัวจากผู้ผลิต ผู้ค้า และผู้เสพ โดยเฉพาะยาบ้า จึงให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในชุมชนของตนเอง ทั้งการแจ้งเบาะแสผู้ผลิต ผู้ค้าและผู้เสพในชุมชน การตักเตือนเยาวชนชนลูกหลานให้ห่างไกลยาเสพติด^{๙๑}

ภรดี ไชยสิน ได้ศึกษาถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน^{๙๒} พบว่าในเชิงกระบวนการพัฒนารูปแบบนั้น เริ่มด้วยการสร้างความตระหนักแก่ประชาชนทั่วไป และคัดเลือกแกนนำชุมชนเข้ามาทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการจากนั้นทำการสำรวจการใช้ยาเสพติดก่อนดำเนินโครงการทบทวน/สำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน วิเคราะห์และสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มียอดความรู้ใหม่ จากนั้นนำมาดำเนินการแก้ไข ติดตามผลและตรวจสอบเป็นระยะ รวมทั้งประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ ในเชิงเนื้อหา กิจกรรมสำคัญที่สุดในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในมุมมองของชาวบ้านคือ การเสริมสร้างอาชีพ และกระแสนโยบาย

สิริวิภา เหลืองแสงทอง ได้ศึกษาลักษณะของสมาชิกประชาคมหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด^{๙๓} พบว่าเพศชายมี

^{๙๑} ไพบุลย์ ปิ่นวัฒนชัย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาบ้าในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”, **สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, ๒๕๔๖).

^{๙๒} ภรดี ไชยสิน, “ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๙ กรมสุขภาพจิต, ๒๕๔๓), หน้า ๓๒.

^{๙๓} สิริวิภา เหลืองแสงทอง, “สมาชิกประชาคมหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา**

การแก้ไขปัญหายาเสพติดมากกว่าเพศหญิงโดยสมาชิกของประชาคมหมู่บ้านที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๕ ปีเป็นช่วงอายุที่มีการแก้ไขปัญหายาเสพติดมากที่สุด ซึ่งสมาชิกประชาคมทุกระดับการศึกษาต่างเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด หากแต่สมาชิกที่มีจิตสำนึกสาธารณะสุข จะมีการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับมากกว่าสมาชิกที่มีจิตสำนึกสาธารณะน้อย ดังนั้นระดับความมีจิตสำนึกสาธารณะของสมาชิกประชาคมหมู่บ้านจึงถือว่ามีผลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน^{๙๔}

ประมวล ศรีทอง พบว่าเพศชายมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่มีความรู้ในระดับสูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านยาเสพติดมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย โดยช่วงอายุระหว่าง ๓๖-๖๐ ปี เป็นช่วงอายุที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมากที่สุด^{๙๕}

ลลิตา ศรีสวัสดิ์ พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ของประชาชนและการมีตำแหน่งทางสังคม ยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ประชาชนที่เป็น

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๕๓).

^{๙๔} ประมวล ศรีทอง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณีกิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์”. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, (มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓).

^{๙๕} ลลิตา ศรีสวัสดิ์, “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษาจังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๓).

กลุ่มสมาชิกกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ประชาชนที่มีตำแหน่งกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น ล้วนเป็นกลุ่มคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ดวงเดือน จุลกรานต์ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเมือง^{๙๖} : กรณีศึกษา แขวงหิรัญบุรี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่าด้านที่คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้คณะกรรมการชุมชนตระหนักถึงการที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากชุมชน ในการตัดสินใจ ในการเข้าร่วม ในการแก้ไขปัญหายาในชุมชน ขณะที่การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ชุมชนสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตธนบุรีจะเป็นผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานเองทำให้คณะกรรมการชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อย

วิจิตร ทนโนนแดง ศึกษาการประเมินความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งการแพร่ระบาดของยาบ้า^{๙๗} พบว่าควรเป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามี

^{๙๖} ดวงเดือน จุลกรานต์, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดำเนินงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเมือง: กรณีศึกษาแขวงหิรัญบุรีเขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, คณะพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘).

^{๙๗} วิจิตร ทนโนนแดง, “การประมาณความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน ชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของอำเภอหนองบัวระเหวจังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ-ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘).

ส่วนร่วมในการแสดงบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกระบวนการและพัฒนาร่วมมืองดกล่าวออกไป โดยเน้นให้มีการเสนอปัญหา ตัดสินใจวางแผนและดำเนินการ การเรียนรู้ และตรวจสอบผลการดำเนินงานร่วมกัน เน้นความเป็นประชาคม และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

บทสรุป อ่อนคำ,สมควร ชันเงิน และอังกร อุ่นกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เื้ออำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีภาคใต้ พบว่า ถ้าชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนนั้นจะสามารถแก้ปัญหาได้ และถ้ามีกิจกรรมที่ทำให้ความเข้มแข็งดำรงอยู่ได้ตลอด จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยชุมชนที่เข้มแข็งจะต้องมีปัจจัยหลายประการ ประกอบกันคือ^{๙๘}

๑. กลุ่มนำชุมชน (ผู้นำ,แกนนำ)
๒. กลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน
๓. ศาสนา/ความเชื่อ/จริยธรรมของชุมชน
๔. กระบวนการเรียนรู้ชุมชน
๕. กิจกรรมทางอาชีพ/การจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างเหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากร
๖. กัลยามิตรภายนอก อาทิ องค์กรพัฒนาเอกชน,รัฐ,นักธุรกิจ

^{๙๘} บทสรุป อ่อนคำ,สมควร ชันเงิน และอังกร อุ่นกุล, “รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เื้ออำนวยการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีภาคใต้”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๓๙), หน้า ๗๑.

รัฐศาสตร์ สิงห์เหลือง พบว่าประชาชนในระดับชุมชนการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในระดับปานกลางและในระดับความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์มีส่วนร่วมน้อย^{๙๙}

ร้อยตำรวจโทสมศักดิ์ โปปัญญาะกุล บทคัดย่อ ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของประชาชน ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี^{๑๐๐} ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากที่สุดโดยมีอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนใหญ่สมรสและจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเรื่องระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดพบว่ามีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาความรู้ในระดับน้อย และมีความรู้อยู่ในระดับมาก สำหรับปัจจัยความสัมพันธ์กับความรู้ในระดับมาก ^{๑๐๑}

ชัชวาล คงอุดม ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติด พบว่า ผู้นำในชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชนจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายา พบปะพูดคุยกับคนในชุมชนในลักษณะที่เป็นเชิงรุก กล่าวคือ ไม่ใช้รอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพียงอย่างเดียว เพื่อเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนให้บรรลุผลอย่างรวดเร็ว

^{๙๙}รัฐศาสตร์ สิงห์เหลือง, “การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนในเขตพระโขนง”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐).

^{๑๐๐}ร้อยตำรวจโทสมศักดิ์ โปปัญญาะกุล, “ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของประชาชน : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”, ปัญหาพิเศษ, รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๕).

^{๑๐๑}ชัชวาล คงอุดม, “การดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติด”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕).

วาทัญญ รุ่งรัมย์ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับมาก โดยด้านที่มีที่สุด คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ขณะที่ปัจจัยในการสนับสนุนให้เข้มมามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่ต่างกัน^{๑๐๒}

สุนันทา อำไพเจนเจริญ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี^{๑๐๓} พบว่างบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการไม่เพียงพอ และการขาดการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการก่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ดุษฎี โยเหลา และคณะ บทคัดย่อ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่าชุมชนที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของสารระเหย มีข้อเสนอแนะ เพื่อการป้องกันการใช้น้ำสารระเหยของเยาวชน คือ จัดให้มีการอบรมให้

^{๑๐๒}วาทัญญ รุ่งรัมย์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๗).

^{๑๐๓}สุนันทา อำไพเจนเจริญ, “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี”, ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗).

ความรู้แก่เด็กในชุมชน ให้มีกิจกรรม การกีฬา เพื่อการพักผ่อน และออกกำลังกาย หางานให้ทำ และระมัดระวังมิให้มีการขายสิ่งเสพติดในชุมชน^{๑๐๔}

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ศึกษาเรื่องการศึกษาศึกษาปัญหาสารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้างผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวผู้ใช้แรงงานก่อสร้างส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดหรือไม่ใช้สารเสพติด อันดับแรกคือ สิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ครอบครัว ชุมชน สื่อมวลชนและสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ใช้สารเสพติด คือ การใช้เพื่อผ่อนคลายความเครียด รองลงมา ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ต้องใช้แรงงานมาก เพื่อนแนะนำ และคนในครอบครัวเป็นแบบอย่าง ส่วนแนวทางในการป้องกันสารเสพติดนั้นกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ส่วนใหญ่เห็นว่า ครอบครัวควรเป็นหลักในการช่วยป้องกันสารเสพติดให้แก่บุคคลในครอบครัวเป็นอันดับแรก รองลงมา ควรมีการอบรมให้ความรู้เรื่องสารเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน ควรสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันสารเสพติด โดยผ่านสื่อโทรทัศน์มากขึ้น และควรจัดกิจกรรมการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่อง^{๑๐๕}

มาลัย บึงสว่าง อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ๒๕๔๒ ศึกษาเรื่องการศึกษาศึกษา

^{๑๐๔}ดุษฎี โยเหลา และคณะ, “ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร” รายงานวิจัยฉบับที่ ๖๓ กรุงเทพฯ, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐), หน้า ๓๗๒.

^{๑๐๕}บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ, “การศึกษาศึกษาปัญหาสารเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง” รายงานวิจัย, หน่วยที่ ๕, กรุงเทพมหานคร, (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๖๐.

กระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า
กระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ เช่น การวางแผน
การจัดองค์การ การใช้สิทธิพลหรือการจูงใจ การประสานงานการ
ประเมินผล ส่วนปัญหาการบริหารงานเพื่อป้องกันยาเสพติดใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา^{๑๐๖} สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด
สมุทรปราการ พบว่า ปัญหาการวางแผนส่วนใหญ่ระบุว่ามีปัญหา
ลักษณะของปัญหาคือขาดการวางแผนที่จริงจังชัดเจน และ
โครงสร้างกิจกรรมไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมปัญหาด้านการจัด
องค์การ ส่วนใหญ่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ
ขอบข่ายงานไม่ชัดเจน และการจัดคณะทำงานไม่เหมาะสม
ปัญหาด้านการใช้สิทธิพลหรือการจูงใจส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มี
ปัญหา ส่วนกลุ่มที่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ การขาด
การกระตุ้นจูงใจจากผู้บริหารและขาดเครื่องอำนวยความสะดวก
ปัญหาด้านการประสานงาน ส่วนใหญ่จะระบุว่าไม่มีปัญหา ส่วน
กลุ่มที่ระบุว่ามีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ การประสานงาน
ภายในกับฝ่ายปกครองไม่เป็นผล และคณะกรรมการปกครองเข้า
ประชุมไม่ครบ ปัญหาด้านการประเมินผลส่วนใหญ่ระบุว่า
มีปัญหา ลักษณะของปัญหา คือ ประเด็นการประเมินผลไม่ครอบคลุม
ไม่ชัดเจนและการติดตามและสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมีน้อย

อารีรัตน์ ภู่อิม ศึกษาเรื่องปัญหาและความเป็นไปได้ในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๕ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า
สถานศึกษาควรจัดบุคลากรที่มีวุฒิภาวะที่เป็นที่ยอมรับของ
นักเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งมีความรู้และ

^{๑๐๖} มาลัย บึงสว่าง, “การศึกษากระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐).

ประสบการณ์ ทำหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาบ้าของนักเรียน โดยสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาบ้าของนักเรียน ตลอดจนการสอดส่องดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อแบ่งเบาภาระของสถานศึกษา ของสถาบันครอบครัวและชุมชน สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขการเสพยาบ้า โดยจัดให้มีรูปแบบที่หลากหลายตามสภาพแวดล้อม ตลอดจนการสอดแทรกความรู้เข้าไปในการเรียนการสอน และควรกำกับดูแลนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิด สร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกและภูมิคุ้มกัน^{๑๐๗}

๒.๔.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้มีผู้รู้และนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียงไว้ดังนี้

เพลินตา กะลัมพากร ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันยาเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี^{๑๐๘} พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานศึกษาที่ตั้งในเขตเทศบาลกับสถานที่ตั้งนอกเขตเทศบาลมี

^{๑๐๗}อารีรัตน์ ภู่อิม, “ปัญหาและความเป็นไปได้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๕”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา**, การบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐).

^{๑๐๘}เพลินตา กะลัมพากร, “การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๔).

ส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันยาเสพติดไม่แตกต่างกัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษามากได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู มีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันยาเสพติดแตกต่างกัน ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาปานกลาง ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนศิษย์เก่า

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครนายก ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดนครนายกพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายด้านการดำเนินงาน ด้านการสนับสนุน ส่วนด้านการวางแผนและด้านการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันทั้ง ๒ ด้าน สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ค่อยได้เข้าร่วมประชุมและดำเนินงานขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ การดำเนินงาน/กิจกรรมไม่ค่อยได้รับความร่วมมือการประสานงานจากผู้ปกครอง /ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่กล้าให้ข้อมูลเนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล และบางครั้งข้อมูลที่ได้รับมีจำนวนน้อยซึ่งไม่ตรงกับสภาพความจริงนอกจากนั้นครูอาจารย์บางคนไม่ค่อยให้ความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือขาดบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนี้โดยเฉพาะ เนื่องจากครู อาจารย์มี ชม. สอนมากและต้องรับผิดชอบงานหลายอย่างจึงไม่สามารถปฏิบัติงานด้านนี้ได้เต็มเวลา^{๑๐๙}

^{๑๐๙}กลุ่มส่งเสริมกีฬาพลานามัยและกิจการพิเศษ, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด”, (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครนายก, ๒๕๔๔) (อัดสำเนา).

บุญชัย วงศ์เต๊ะจ๊ะ ศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า หมู่บ้านบ่อสร้างเป็นหมู่บ้านกึ่งเมืองกึ่งชนบท^{๑๑๐} ในอดีตชาวบ้านมีวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม ทำไร่ ทำนา มีการเสพยาเสพติด ประเภทยาสูบหรือสุรา และกัญชา เป็นเรื่องปกติของชาวบ้าน ที่จะต้องมีการสูบหรือและดื่มเหล้า ชาวบ้านในอดีตมีความเชื่อว่า ผู้ชายคนใดไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบหรือ ไม่ใช้ลูกผู้ชาย ปัจจุบัน ชาวบ้านมีอาชีพหัตถกรรมทำร่มและพัด ปี ๒๕๔๒ เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด ยาบ้า ในกลุ่มของวัยรุ่น และลูกจ้างแรงงาน ที่เข้ามาทำงานในหมู่บ้าน มีการจับกุมผู้เสพยาและผู้จำหน่ายยาเสพติดในหมู่บ้าน ทำให้องค์กรภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านบ่อสร้าง เกิดการตระหนักกับปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้หาแนวทางร่วมกับองค์กรภาครัฐ ได้แก่ โรงเรียน สถานีอนามัยตำรวจ และเทศบาลตำบล และองค์กรภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงงานในหมู่บ้านบ่อสร้างได้ร่วมประสานความร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ทำให้ปัจจุบันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงและมีแนวโน้มเป็นหมู่บ้านปลอดสารเสพติด

วิเชียร สว่างแจ้ง ศึกษาปัญหาการนำนโยบายการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดของสถานีตำรวจนครบาลร่วมเกล้าและ สถานีตำรวจพระโขนงไปปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่

^{๑๑๐} บุญชัย วงศ์เต๊ะจ๊ะ, “การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดใน หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”, การค้นคว้าแบบอิสระ, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (วิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕).

ตำรวจประเมินปัญหาการนำนโยบายการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดของสถานีตำรวจไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับสูง^{๑๑}

อดิษฐ์ บริสุทธิ์ ศึกษาบทบาทของผู้บริหารทรัพยากรบุคคลในการป้องกันยาเสพติดในโรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารทรัพยากรบุคคลในโรงงาน มีบทบาทในการป้องกัน ปัญหายาเสพติด^{๑๒} อยู่ระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ตำแหน่งงาน รายได้ การเข้ารับการอบรมด้านยาเสพติด มี ผลต่อบทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการป้องกัน ปัญหายาเสพติด ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสิทธิภาพการทำงาน และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ยาเสพติดไม่มีผลต่อบทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคล ดังกล่าว ส่วนปัญหาของผู้บริหารในการป้องกันยาเสพติดใน โรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ มีไม่เพียงพอ ดังนั้น เจ้าของหรือ ผู้บริหารระดับสูง ควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

อุบล หมดธรรม ได้ทำการศึกษาเรื่องกลไกทางสังคมที่มี ศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน ซึ่ง พบว่ากลไกทางสังคมที่มีศักยภาพและใช้ได้ผลมากที่สุด คือ^{๑๓}

^{๑๑}วิเชียร สว่างแจ้ง, “ปัญหาการนำนโยบายการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด ของสถานีตำรวจนครบาลร่มเกล้า และสถานีตำรวจนคร บาลพระโขนง”, **วิทยานิพนธ์**, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕).

^{๑๒}อดิษฐ์ บริสุทธิ์, “บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลใน การป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕).

^{๑๓}อุบล หมดธรรม, “กลไกทางสังคมที่มีศักยภาพในการป้องกันการ แพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน” **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการศึกษาอนุระบบ, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕).

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ชุมชนจะช่วยกันควบคุมพฤติกรรมสมาชิกของชุมชนไม่ให้มีการกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่นการชู้ชบีนินทา ซึ่งเป็นการแสดงว่าชุมชนไม่ยอมรับ กลไกที่สำคัญรองลงมาคือการอบรมบ่มนิสัย เลี้ยงดูของครอบครัวเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครัวเรือนและสังคม เพื่อให้เกิดสำนึกที่จะประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่กลไกนี้จะสามารถใช้เฉพาะครอบครัวของตนเท่านั้น การป้องกันในระดับชุมชน วิธีชีวิตจึงเป็นกลไกที่มีศักยภาพมากกว่ากลไกทางสังคมอื่นๆที่มีส่วนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม ก็เป็นเพียงการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย^{๑๑๔}

บำรุง วรผล ศึกษาในระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเขตที่ตั้งของสถานศึกษาและประเภทของพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี จำนวน ๒๐๙ คน ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดนโยบาย และด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน ด้านการสนับสนุน และ ด้านการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเขตที่ตั้งของสถานศึกษาและประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

^{๑๑๔} บำรุง วรผล, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต , (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๖).

ที่มีเขตที่ตั้งของสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดแตกต่างกัน^{๑๑๕}

พงศ์ชนก ยิงวิริยะ ได้กล่าวถึงบทบาทขององค์การราชการในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ว่า ได้มีการพัฒนาจากองค์การราชการแบบดั้งเดิมที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนในขั้นตอนการสื่อสาร สั่งการ มาสู่ระบบสื่อสาร สั่งการที่มีความคล่องตัวสูงถึงแม้ว่าในระบบอื่นของหน่วยงานนั้นๆ จะยังคงระบบเดิมขององค์การราชการไว้ก็ตาม แต่ระบบสื่อสารและสั่งการในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการปราบยาเสพติดได้มีการพัฒนาเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและดำเนินการอย่างได้ผลเนื่องจากหน่วยงานต่างๆ มุ่งมั่นที่จะร่วมกันแก้ปัญหาหรือข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง จนส่งผลให้ระบบการสื่อสารและสั่งการระหว่างองค์การราชการในการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพสูง^{๑๑๖}

ศุภชัย พวงทอง ศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทตามหน้าที่กับบทบาทตามที่คาดหวังในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค ๒ จำแนกตามประเภทของสถานีตำรวจ พบว่า ตำรวจมีบทบาทหน้าที่และบทบาทตามที่คาดหวังในระดับมาก แต่มีบทบาทตามหน้าที่น้อยกว่าบทบาทตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะด้านการป้องกันและด้านการบริการ จากการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวม มีผลต่อบทบาทหน้าที่ในการ

^{๑๑๕} พงศ์ชนก ยิงวิริยะ, “บทบาทของกองทัพบกภาคที่ ๓ ในการขจัดปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-พม่า”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖).

^{๑๑๖} ศุภชัย พวงทอง, “บทบาทของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ที่มีต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค ๒”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์, ๒๕๔๗).

ปฏิบัติงาน ในขณะที่ประเภทของสถานี่ตำรวจ มีผลต่อบทบาทตามที่คาดหวัง ความคาดหวังในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจังหวัดตราด และตำรวจจังหวัดสระแก้วสูงกว่าตำรวจจังหวัดอื่น ตำรวจที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีความคาดหวังสูงกว่าตำรวจที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่เกิดจากการขาดงบประมาณ บุคลากรอุปกรณ์ และยานพาหนะ^{๑๑๗}

นภิสพร พลະปัญญา ได้ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินการป้องกันการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานบริการ: กรณีศึกษาสถานบริการหอพักในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษา พบว่า การดำเนินการมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการหอพักบรรลุผลปานกลาง โดยทั้งผู้ประกอบการและผู้พักอาศัยในหอพักมีความเห็นพ้องกันว่า หอพักทุกแห่งได้มีการสอดส่อง ควบคุม ดูแล ไม่ให้พนักงานที่ทำงานในหอพักของตนเข้าไปมั่วสุมกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในบริเวณหอพักเป็นอย่างดี หอพักในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้ามายื่นขออนุญาตเพิ่มขึ้น และหอพักทุกแห่งมีการพิจารณาตรวจสอบประวัติ หรือ พฤติการณ์ผู้พักอาศัยเป็นประจำ^{๑๑๘}

แววตา ธนบัตร ศึกษาเรื่องการศึกษาผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าที่มีต่อเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์

^{๑๑๗} นภิสพร พลະปัญญา, “ประสิทธิภาพการดำเนินการมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานบริการ: กรณีศึกษาสถานบริการหอพักในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐).

^{๑๑๘}แววตา ธนบัตร, “ผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าที่มีต่อเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร”, วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๕๓.

ต่อต้านการเสพติด มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด การเปิดรับข่าวสารรณรงค์ต่อต้านการเสพติด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติดและความน่าเชื่อถือในแหล่งข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด

พยนต์ พันธุ์ศรี ศึกษาเรื่องนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดประเภทวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของประเทศไทย : ศึกษากรณีเฉพาะกรณีแอมเฟตามีน^{๑๑๙} (ยาบ้า) ผลการวิจัยพบว่า แอมเฟตามีนมีทั้งประโยชน์และโทษ แต่มีการนำไปใช้ในทางที่ผิดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้ใช้ และปัญหาของการใช้แอมเฟตามีนนั้น แตกต่างจากปัญหาการใช้ยาเสพติดชนิดอื่นๆ การที่ผู้ใช้แรงงานใช้แอมเฟตามีน เนื่องจากความกดดันทางด้านค่าครองชีพสำหรับการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ต้องใช้มาตรการปราบปรามป้องกัน และบำบัดรักษาผู้เสพไปพร้อมๆ กัน

ทองอินทร์ วงศ์โสธร และคณะ ศึกษาและดำเนินการโครงการประเมินผลแผนป้องกันยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๕ – ๒๕๓๙ ระยะที่ ๑ (การสำรวจความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อต้านยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีเจตคติต่อต้านยาเสพติดในระดับมาก ซึ่งได้รับข้อมูลเกี่ยวกับยา

^{๑๑๙}พยนต์ พันธุ์ศรี, “นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดประเภทวัตถุที่ออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาทของประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี แอมเฟตามีน (ยาบ้า)”, รายงานวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๓๕), หน้า ๔๖-๗๒.

เสพติดจากโทรทัศน์มากที่สุด^{๑๒๐} สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน ได้แก่ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย รายได้ของครอบครัวการมีหรือไม่มีคนติดยาเสพติดอยู่ในชุมชน พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการสร้างเจตคติต่อต้านยาเสพติด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างเจตคติต่อต้านยาเสพติดให้นักเรียน ได้แก่ ปริมาณความรู้ที่ได้จากหนังสือเรียน บุคคลที่ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและให้คำปรึกษา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เสนอแนะการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นพิเศษ สำหรับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชน ที่มีผู้ติดยาเสพติดมาก และควรส่งเสริมเจตคติต่อต้านยาเสพติดเป็นพิเศษแก่นักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ในภาคกลางกลุ่มนักเรียนที่โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรม เสริมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีผู้ติดยาเสพติด และเห็นว่าควรพัฒนาหลักสูตรโดยเพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับยาเสพติดในหลักสูตรมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาให้มากขึ้น

นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ ศึกษาเรื่องการประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ผลการวิจัยจำแนกตามประเภทยาเสพติด ๕ ชนิด คือ เฮโรอีน ฝิ่นกัญชา ยาม้า และสารระเหย พบว่า ภาคกลางมีปัญหายาม้า และเฮโรอีนมากที่สุด^{๑๒๑}

^{๑๒๐}ทองอินทร์ วงศ์โสธร, “ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา หน่วยที่ ๓ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี”, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), (อัดสำเนา).

^{๑๒๑}นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, “รายงานการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.กรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย และสำนัก ป.ป.ส. ๒๕๓๘), หน้า ๙๔.

ยุพา วงศ์ไชย และคณะ ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการควบคุมป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของวัตถุเสพติด^{๑๒๒} (ยาบ้า) ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่แพร่ระบาดของยาบ้าอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี กลุ่มผู้ใช้พบว่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งอยู่ในวัยแรงงานที่มีอายุระหว่าง ๑๓ – ๑๘ ปี เป็นกลุ่มรับจ้าง กลุ่มว่างงาน และกลุ่มเกษตรกร โดยผู้ใช้ยาบ้าส่วนใหญ่จะมีรายได้ไม่เกินเดือนละ ๓,๐๐๐ บาท กลุ่มผู้ใช้ยาบ้าไม่มีประวัติการกระทำผิด และไม่เห็นว่าการเสพยาบ้า เป็นการเริ่มต้นไปสู่ยาเสพติดอื่นที่มีอันตรายสูงขึ้น

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงกล่าวได้ว่า บทบาทและการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นสิ่งที่ทุกสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานีนอนามัย สถานบริการ ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ สถานที่จัดให้มีการเล่นบิลเลียด สเนกเกอร์ โรงงาน ฯลฯ จำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขร่วมกับองค์กรภาครัฐ เพื่อร่วมกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย นโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมถึงการมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนส่งผลให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดลงได้

๒.๕ กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมากำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่ง

^{๑๒๒}ยุพา วงศ์ไชย และคณะ, “รายงานการประเมินผลการควบคุมป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของวัตถุเสพติด (ยาบ้า) กรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๓๗-๑๔๔.

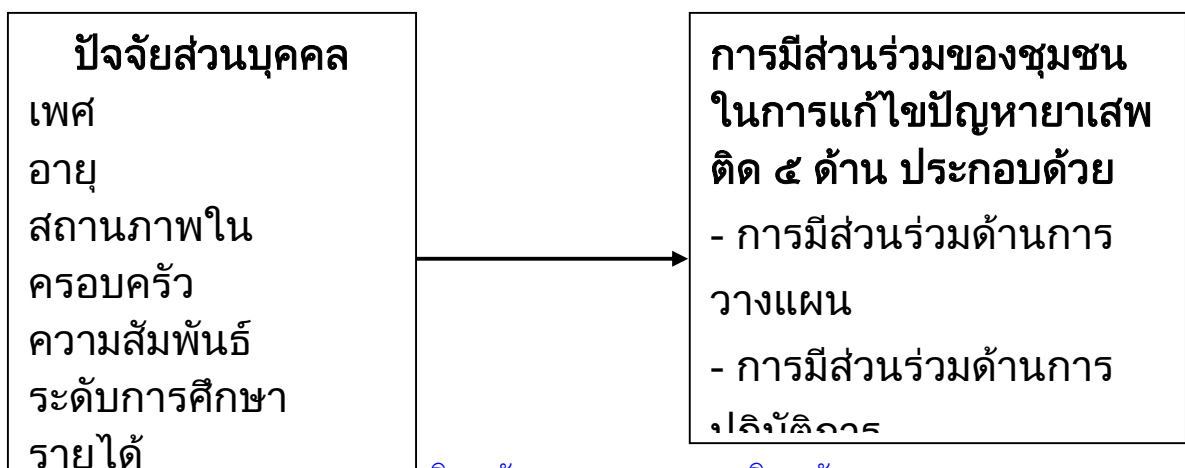
ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดการวิจัยประกอบด้วย

ตัวแปรต้น (Independent Variables) ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านสังคม ดังนี้ ๑) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพครอบครัว ๒) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บำบัดยาเสพติด การสนับสนุนของผู้นำชุมชน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อศูนย์บำบัดยาเสพติด ขั้นตอนการมีส่วนร่วมตามกรอบแนวคิดของ สมบัติ แสงทอง มีจำนวน ๕ ด้านได้แก่ ๑) การร่วมตัดสินใจวางแผน ๒) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ ๓) การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน ๔) การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และ ๕) การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ตัวแปรต้น
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
สำคัญจำนวน ๓ รูป/

แผนภูมิที่ ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรง
ธรรม จังหวัดอุดรธานี” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ
(Survey Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย
ตามลำดับ ๖ ประการ ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบเป็นแบบผสม (Mixed Method) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ รูป/ท่าน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่เข้ามามีส่วนร่วมที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด ๕๐๐ คน และจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๓ รูป/ท่าน

๒. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Simple Random Sampling) มาจากประชาชนทั่วไป เจ้าพนักงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ขององค์กร/หน่วยงานต่างๆ ผู้เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ภายในพื้นที่ชุมชนตำบลโพธิ์งาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie and Morgan)^๑ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๗ คน^๒

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีการสร้างแบบสอบถามและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างแบบสอบถาม

^๑สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, หน้า ๑๖๑.

^๒สุวริย์ ศิริโกศาภิรมย์ การวิจัยทางการศึกษา , (ลพบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏ เทพสตรี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๙ – ๑๓๐.

๓.๓.๑.๑ ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แล้วนำมาเป็นกรอบปัจจัยให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

๓.๓.๒.๒ สร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนดไว้ในข้อที่ ๑ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ จำแนกตาม เพศ อายุ ความสัมพันธ์ วุฒิการศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จ.อุดรธานี จำนวน ๕ ด้าน ๑.ด้านการตัดสินใจวางแผน ๒.ด้านการปฏิบัติการ ๓.ด้านการสนับสนุน ๔.ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และ ๕.ด้านการติดตามประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบบสอบถามในตอนที่ ๒ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

๕ หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับ มากที่สุด	
๔ หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับ มาก	
๓ หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับ ปานกลาง	
๒ หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับ น้อย	
๑ หมายความว่า	มีความคิดเห็นอยู่ใน
ระดับ น้อยที่สุด	

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการมี ส่วนร่วมของชุมชนของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๒๘ ข้อ

๓.๓.๒ การตรวจคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปตรวจสอบหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีจำนวน ๕ ท่าน ดังนี้

๑) อาจารย์ พระมหาสม กลยาโณ, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) อาจารย์ พระมหาอานวย อัสการี, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) อาจารย์ ดร.บัว พลรัมย์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) อาจารย์เดช ชูจันอัด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) อาจารย์ผดุง วรรณทอง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC มากกว่า ๐.๕ ทุกข้อ

๒. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของความเชื่อมั่น ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๖๐

๓. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

๔. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๕. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๗ รูป/ท่าน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๔.๑ ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเรียนท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงามเพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลโพรงาม อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๓.๔.๒ ขอความร่วมมือจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในชุมชนในเขตพื้นที่ ตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ตอบแบบสอบถาม นำแบบสอบถามจำนวน ๒๑๗ ชุด แจกให้ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลโพรงงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๓.๔.๓ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน ๒๑๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ นำมาตรวจสอบสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

๓.๔.๔ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด นำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

๓. ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวน

ทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๔. การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็น การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามในด้านต่างๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้^๓

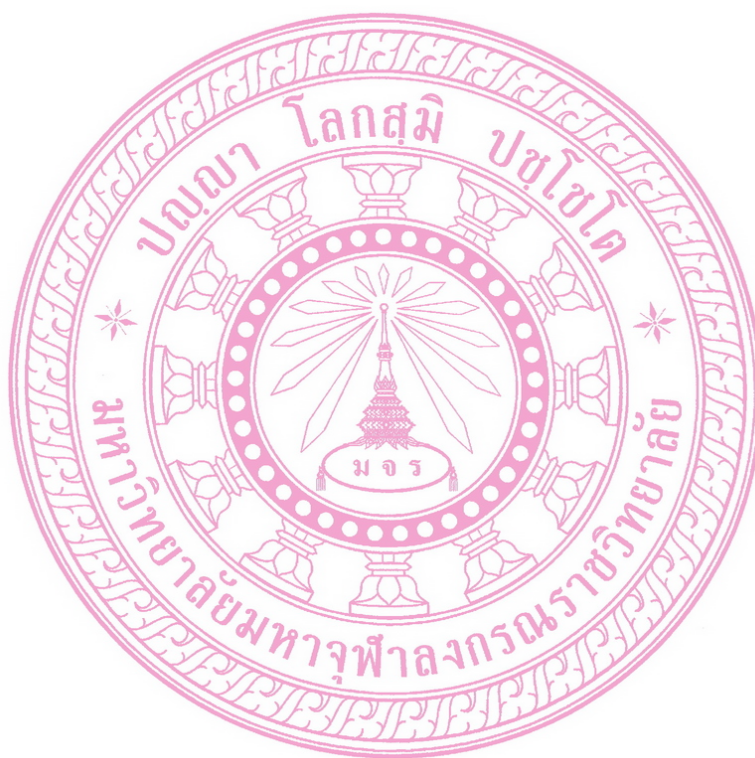
ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐	หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙	หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙	หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙	หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙	หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เห็นด้วยน้อยที่สุด

๕. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของประชาชน ตำบลโพรงาม จังหวัดอุดรธานีที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด

^๓ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด้านสหวิทยาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

๔บุญชม ศรีสะอาด, “การวิจัยเบื้องต้น”, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๙๙.

วิเคราะห์โดยเขียนในลักษณะความเรียงประปรียบท (Content Analysis Technique) จะสรุปแล้วเขียนเป็นความเรียง

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๗ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอออกเป็น ๖ ตอน ดังนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๔.๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๔.๕ บทสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาสรุปผลข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ การศึกษา รายได้ และอาชีพ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n = ๒๑๗)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๙๔	๔๓.๓๒
หญิง	๑๒๓	๕๖.๖๘
รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐

๒. อายุ			
	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓๐	๑๓.๘๒
	๒๐ - ๔๐ ปี	๙๓	๔๒.๘๖
	๔๑ - ๖๐ ปี	๗๙	๓๖.๔๑
	๖๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๖.๙๑
	รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
๓. สถานภาพ			
	โสด	๖๐	๒๗.๖๕
	แต่งงาน	๑๓๗	๖๓.๑๓
	อยู่ร้าง	๑๘	๘.๒๙
	หม้าย	๒	๐.๙๒
	รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
๔. ความสัมพันธ์กับ			
	เด็กที่เข้ารับการบำบัด		
	พ่อ/แม่	๑๐๐	๖๔.๐๘
	พี่/น้อง	๕๖	๒๕.๘๑
	ปู่/ย่า	๒๔	๑๑.๐๖
	ตา/ยาย	๑๔	๖.๔๕
	อื่นๆ	๒๓	๑๐.๖๐
	รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
๕. ระดับการศึกษา			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๖๗	๗๖.๙๖
	ปริญญาตรี	๓๐	๑๓.๘๒
	สูงกว่าปริญญาตรี	๒๐	๙.๒๒
	รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐
๖. รายได้ต่อเดือน			
	ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๑๓	๕๒.๐๗
	๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๙๕	๔๓.๗๘
	๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๙	๔.๑๕
	รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐

๗. อาชีพ			
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๖๓	๒๙.๐๓	
นักเรียนนักศึกษา	๒๘	๑๒.๙๐	
เกษตรกรรวม	๗๓	๓๓.๖๔	
ค้าขาย	๒๕	๑๑.๕๒	
รับจ้าง	๑๘	๘.๒๙	
อื่นๆ	๑๐	๔.๖๑	
รวม	๒๑๗	๑๐๐.๐๐	

จากตาราง ๔.๑ การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ การศึกษา รายได้และอาชีพ สามารถแจกแจงได้ดังต่อไปนี้ คือ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖๘ มีอายุอยู่ในช่วง ๒๐ – ๔๐ จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๖ มีสถานภาพสมรส จำนวน ๑๓๗ คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๑๓ มีความสัมพันธ์เป็นพ่อ/แม่ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๘ มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๙๖ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐๗ และมีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔

๔.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้านดังนี้ คือ

๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมทุกด้าน

(n = ๒๑๗)

ลำดับ ที่	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ แก้ปัญหายาเสพติด	ระดับการมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑.	การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๔๐	๐.๗๓	ปานกลาง
๒.	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๖๔	๐.๖๒	มาก
๓.	การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๘๑	๐.๖๒	มาก
๔.	การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๓๙	๐.๗๗	ปานกลาง
๕.	การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๒๘	๐.๕๐	มาก
	ภาพรวม	๓.๗๑	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๘ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๑ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๖๔ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๐ และด้านการมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๓๙

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการตัดสินใจวางแผน

(n = ๒๑๗)

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
๑.	ท่านเข้าร่วมประชุมวางแผนดำเนินการของศูนย์บำบัด	๓.๐๐	๐.๘๑	ปานกลาง
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการวางแผนจัดการของศูนย์บำบัด	๓.๒๔	๐.๗๘	ปานกลาง
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการวางแผนดำเนินการของศูนย์บำบัด	๓.๔๑	๐.๙๐	ปานกลาง
๔.	ความเห็นของท่านได้รับการพิจารณาในที่ประชุมส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการของศูนย์บำบัด	๓.๓๖	๐.๙๙	ปานกลาง
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานจัดกิจกรรมระหว่างชุมชนกับศูนย์บำบัด	๓.๔๖	๐.๙๖	ปานกลาง
๖.	ท่านได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามที่ศูนย์บำบัดมอบหมาย	๓.๕๑	๐.๙๙	มาก
๗.	ท่านมีโอกาสนเสนอแนะวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์บำบัดในการประชุมแต่ละครั้ง	๓.๕๗	๑.๐๕	มาก
๘.	ท่านมีส่วนร่วมในการอธิบายให้ชุมชนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บำบัด	๓.๖๗	๑.๐๘	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		๓.๔๐	๐.๗๓	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๓ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการอธิบายให้ชุมชนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บำบัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๓.๖๗ และข้อท่านเข้าร่วมประชุมวางแผนดำเนินการของศูนย์บำบัด มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ ๓.๐๐

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการปฏิบัติการ

(n = ๒๑๗)

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	การมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๙.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันของศูนย์บำบัด	๓.๗๒	๐.๘๒	มาก
๑๐.	ท่านมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมกับศูนย์บำบัด เช่น กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันเด็ก	๓.๕๙	๐.๘๐	มาก
๑๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงาน หรือ อุปกรณ์ต่างๆในการทำจัดกิจกรรมของศูนย์บำบัด	๓.๕๖	๐.๘๘	มาก
๑๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการป้องกันที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมของศูนย์บำบัด	๓.๕๙	๐.๙๖	มาก
๑๓.	ท่านได้ร่วมมรณงค์ในการบริจาคเงินให้แก่ศูนย์บำบัด	๓.๗๖	๐.๙๔	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๖๔	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๖๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน

(n = ๒๑๗)

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน	การมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการแก้ไขของศูนย์บำบัด	๔.๐๔	๐.๗๓	มาก
๑๕.	ท่านมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์บำบัด	๓.๘๕	๐.๘๔	มาก
๑๖.	ท่านได้สละเวลาอย่างเต็มที่ในการร่วมประชุม และร่วมมือกับทางศูนย์เพื่อสนับสนุนการแก้ไข	๓.๗๒	๐.๙๔	มาก
๑๗.	ท่านได้ร่วมเสนอแนะการแก้ไขปัญหากับเจ้าหน้าที่คนอื่นๆของศูนย์บำบัด	๓.๗๓	๐.๙๘	มาก
๑๘.	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการส่งเสริมการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ	๓.๗๑	๐.๙๖	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๘๑	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านร่วมรับผลประโยชน์

(n = ๒๑๗)

ลำดับที่	ร่วมรับผลประโยชน์	การมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑๙.	เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านได้ความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จากศูนย์บำบัด	๔.๒๗	๐.๖๘	มาก
๒๐.	เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีจากทางศูนย์บำบัด	๔.๐๕	๐.๗๗	มาก
๒๑.	เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านได้นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนและคนในครอบครัว	๔.๒๐	๐.๗๐	มาก
๒๒.	เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านช่วยสอดส่องดูแลบุตรหลานของท่านไม่ให้กลับไปเสพยาเสพติดอีก	๔.๒๙	๐.๖๗	มาก
๒๓.	เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านพึงพอใจต่อการได้รับประโยชน์จากศูนย์บำบัด	๔.๕๙	๐.๕๙	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๒๘	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านพึงพอใจต่อการได้รับประโยชน์จากศูนย์บำบัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๔.๕๙ และเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีจากทางศูนย์บำบัด ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ ๔.๐๕

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

(n = ๒๑๗)

ลำดับที่	การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	การมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๒๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด	๓.๕๙	๐.๙๕	มาก
๒๕.	ท่านได้รับทราบสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด	๓.๓๓	๐.๙๖	ปานกลาง
๒๖.	ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพในการบำบัดรักษาตามโครงการของศูนย์บำบัด	๓.๒๘	๐.๙๘	ปานกลาง
๒๗.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการบำบัดรักษาของศูนย์บำบัด	๓.๓๑	๑.๐๘	ปานกลาง
๒๘.	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้าของศูนย์บำบัด	๓.๔๗	๑.๑๑	ปานกลาง
	ค่าเฉลี่ยรวม	๓.๓๙	๐.๗๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๗ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๓๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ ๓.๕๙ และท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพในการบำบัดรักษาตามโครงการของศูนย์บำบัด ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ ๓.๒๘

๔.๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐาน การวิจัย โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรได้แก่ การจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ การศึกษา รายได้ และอาชีพ โดยการทดสอบค่าที (t - Test) สำหรับทดสอบกับตัวแปรที่มี ๒ ค่า และทดสอบค่าเอฟ (F - Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า ๒ ค่า เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) โดยทดสอบภายใต้ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ รายละเอียดตามสมมติฐานที่ ๑ - ๖ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนมีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: ګรณิศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: ګรณิศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ

(n = ๒๑๗)

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๙๔)		หญิง (๑๒๓)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๓๘	๐.๖๙	๓.๔๒	๐.๗๗	-๐.๓๖๕	๐.๗๑๖
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๖๒	๐.๖๐	๓.๖๖	๐.๖๔	-๐.๔๑๐	๐.๖๘๓
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๓๓	๐.๖๑	๓.๙๑	๐.๖๒	-๒.๖๕๘	๐.๐๐๘
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๓๓	๐.๗๗	๓.๔๕	๐.๗๘	-๑.๑๓๑	๐.๒๕๐
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๑๗	๐.๕๓	๔.๓๖	๐.๕๖	-๒.๐๒๔	๐.๐๐๔
ภาพรวม	๐.๓๙	๐.๓๙	๓.๗๖	๐.๔๐	-๒.๒๗๘	๐.๐๒๔

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: ګรณิศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน, การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน, การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนมีอายุต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

ตามร่างที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ

(n = ๒๑๗)

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	อายุ								F	Sig.
	ต่ำกว่า ๒๐ ปี (๓๐ คน)		๒๐ - ๔๐ ปี (๙๓ คน)		๔๑ - ๖๐ ปี (๗๙ คน)		๖๑ ปีขึ้นไป (๑๕คน)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๗๗	๐.๖๗	๓.๓๙	๐.๖๖	๓.๓๕	๐.๘๐	๓.๐๗	๐.๗๗	๓.๘๖๙	๐.๐๑๐
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๖๔	๐.๗๑	๓.๖๑	๐.๕๘	๓.๖๔	๐.๖๔	๓.๘๗	๐.๖๑	๐.๗๐๔	๐.๕๕๑
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๘๖	๐.๕๑	๓.๘๑	๐.๖๑	๓.๗๕	๐.๖๘	๔.๐๔	๐.๖๓	๐.๙๗๑	๐.๔๐๗
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๓๗	๐.๗๑	๓.๔๕	๐.๘๑	๓.๓๔	๐.๗๗	๓.๔๐	๐.๖๕	๐.๓๑๓	๐.๘๑๖
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๓๑	๐.๔๙	๔.๑๙	๐.๔๙	๔.๑๖	๐.๕๓	๔.๑๘	๐.๔๖	๐.๑๓๐	๐.๙๔๒
ภาพรวม	๓.๗๙	๐.๓๐	๓.๗๑	๐.๓๘	๓.๖๗	๐.๔๔	๓.๗๓	๐.๔๑	๐.๗๕๔	๐.๕๒๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ,การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน,การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์,และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามอาชีพ ด้านการวางแผน (LSD)

(n = ๒๑๗)

กลุ่มอายุ	อายุ				
	$\bar{x}$	ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๓.๗๗	๒๐ - ๔๐ ปี ๓.๓๙	๔๑ - ๖๐ ปี ๓.๓๕	๖๑ ปีขึ้นไป ๓.๐๗
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๓.๗๗	-	๐.๓๙*	๐.๔๒*	๐.๗๐*
๒๐ - ๔๐ ปี	๓.๓๙	-	-	๐.๐๔	๐.๓๒
๔๑ - ๖๐ ปี	๓.๓๕	-	-	-	๐.๒๘
๖๑ ปีขึ้นไป	๓.๐๗	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ชุมชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการวางแผน มากกว่าชุมชนที่มีอายุ ๒๐ - ๔๐ ปี, ๔๑ - ๖๐ ปี และ ๖๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ชุมชนมีสถานภาพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

ตามร่างที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสถานภาพ

(n = ๒๑๗)

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	สถานภาพ								F	Sig.
	โสด (๖๐ คน)		แต่งงาน (๑๓๗ คน)		หย่าร้าง (๑๘ คน)		หม้าย (๒ คน)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๖๓	๐.๖๙	๓.๓๒	๐.๗๕	๓.๓๒	๐.๖๑	๓.๐๖	๐.๔๗	๒.๘๐๗	๐.๐๔๑
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๕๘	๐.๖๔	๓.๖๖	๐.๖๑	๓.๗๑	๐.๖๘	๓.๙๐	๐.๙๙	๐.๔๑๒	๐.๗๔๕
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๘๙	๐.๕๔	๓.๗๘	๐.๖๖	๓.๗๖	๐.๖๕	๔.๑๐	๐.๗๑	๐.๕๙๖	๐.๖๑๘
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๓๘	๐.๘๕	๓.๓๘	๐.๗๔	๓.๕๐	๐.๘๕	๓.๙๐	๐.๑๔	๐.๔๒๐	๐.๗๓๙
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๒๕	๐.๔๘	๔.๒๙	๐.๔๙	๔.๒๙	๐.๖๑	๔.๒๐	๐.๕๗	๐.๑๑๖	๐.๙๕๐
ภาพรวม	๓.๗๕	๐.๓๖	๓.๖๙	๐.๓๙	๓.๗๒	๐.๕๒	๓.๘๓	๐.๕๘	๐.๓๙๘	๐.๗๕๕

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ,การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน,การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์,และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามอาชีพ ด้านการวางแผน (LSD)

(n = ๒๑๗)

กลุ่มสถานภาพ	สถานภาพ				
	$\bar{x}$	โสด ๓.๖๓	แต่งงาน ๓.๓๒ ๐.๓๑*	หย่าร้าง ๓.๓๒ ๐.๓๑	หม้าย ๓.๐๖
โสด	๓.๖๓	-	-	-	๐.๕๗
แต่งงาน	๓.๓๒	-	-	๐.๐๐	๐.๒๖
หย่าร้าง	๓.๓๒	-	-	-	๐.๒๖
หม้าย	๓.๐๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ชุมชนที่มีสถานภาพโสด มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการวางแผน มากกว่าชุมชนที่มีสถานภาพแต่งงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ ชุมชนมีความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัดต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

ตามร่างที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัด

(n = ๒๑๗)

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด	ความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัด										F	Sig.
	พ่อ/แม่ (๑๐๐ คน)		พี่/น้อง (๕๖ คน)		ปู่/ย่า (๒๔ คน)		ตา/ยาย (๑๔ คน)		อื่นๆ (๒๓ คน)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๔๘	๐.๖๙	๓.๓๒	๐.๗๗	๓.๓๙	๐.๘๒	๓.๕๔	๐.๖๙	๓.๒๐	๐.๗๔	๑.๐๖๙	๐.๓๗๓
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๖๘	๐.๖๓	๓.๕๙	๐.๖๔	๓.๖๓	๐.๕๕	๓.๕๔	๐.๖๐	๓.๖๗	๐.๖๙	๐.๒๙๙	๐.๘๗๘
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๘๐	๐.๖๓	๓.๗๓	๐.๖๕	๓.๗๘	๐.๖๕	๔.๐๖	๐.๕๑	๓.๙๔	๐.๕๘	๑.๐๓๖	๐.๓๙๐
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๔๒	๐.๗๙	๓.๓๘	๐.๗๖	๓.๒๙	๐.๗๒	๓.๕๗	๐.๗๖	๓.๓๑	๐.๘๔	๐.๓๗๔	๐.๘๒๗
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๒๓	๐.๕๑	๔.๔๑	๐.๔๖	๔.๒๑	๐.๕๒	๔.๔๖	๐.๔๓	๔.๑๗	๐.๕๓	๒.๑๒๑	๐.๐๗๙
ภาพรวม	๓.๗๒	๐.๓๗	๓.๖๙	๐.๔๒	๓.๖๖	๐.๔๑	๓.๘๓	๐.๒๗	๓.๖๖	๐.๔๘	๐.๖๐๖	๐.๖๕๘

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ชุมชนมีความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัดต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ชุมชนมีความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัดต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการวางแผน, ด้านการปฏิบัติการ, ด้านการสนับสนุน,ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ ชุมชนมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(n = ๒๑๗)								
การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	วุฒิการศึกษา						F	Sig.
	ต่ำกว่า ปริญญาตรี (๑๖๗ คน)		ปริญญาตรี (๓๐ คน)		สูงกว่าปริญญาตรี (๒๐ คน)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๓๙	๐.๗๗	๓.๕๙	๐.๖๙	๓.๒๖	๐.๔๔	๑.๔๓๔	๐.๒๔๑
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๖๒	๐.๖๒	๓.๗๖	๐.๖๕	๓.๖๕	๐.๖๒	๐.๖๒๓	๐.๕๓๗
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๘๓	๐.๖๔	๓.๗๘	๐.๖๒	๓.๖๕	๐.๔๗	๐.๘๒๐	๐.๔๔๒
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๓๔	๐.๗๙	๓.๔๒	๐.๗๒	๓.๗๙	๐.๖๔	๓.๐๗๔	๐.๐๔๘
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๒๕	๐.๕๐	๔.๓๕	๐.๔๖	๔.๔๐	๐.๕๒	๑.๑๐๑	๐.๓๓๕

ภาพรวม	๓.๖๙	๐.๔๑	๓.๗๘	๐.๓๖	๓.๗๕	๐.๓๗	๐.๘๑๗	๐.๔๔๓
--------	------	------	------	------	------	------	-------	-------

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ชุมชนมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ชุมชนมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วน การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน,การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ,การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน,และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคู่เฉลี่ยเป็นคู่ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการรับผลประโยชน์ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๑ – ๔.๑๒

ตารางที่ ๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการรับผลประโยชน์ (LSD

(n = ๒๑๗)

กลุ่มวุฒิการศึกษา	วุฒิการศึกษา			
	$\bar{x}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี ๓.๓๔	ปริญญาตรี ๓.๔๒	สูงกว่าปริญญาตรี ๓.๗๙
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	๓.๓๔	-	-๐.๐๘	-๐.๔๕*
ปริญญาตรี	๓.๔๒	-	-	-๐.๓๗
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๗๙	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๑๕ ชุมชนมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการรับผลประโยชน์ น้อยกว่าชุมชนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๖ ชุมชนมีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันได้

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานีจำแนกตามรายได้

(n = ๒๑๗)

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	รายได้						F	Sig.
	ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ (๑๑๓ คน)		๑๐,๐๐-๑๕,๐๐๐ (๙๕ คน)		๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ (๙ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๔๒	๐.๗๒	๓.๓๕	๐.๗๔	๓.๗๔	๐.๘๓	๑.๒๕๓	๐.๒๘๘
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๖๔	๐.๖๐	๓.๖๔	๐.๖๔	๓.๗๘	๐.๘๓	๐.๒๑๖	๐.๘๐๖
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๘๙	๐.๕๘	๓.๗๑	๐.๖๘	๓.๙๖	๐.๔๔	๒.๔๖๖	๐.๐๘๗
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๔๕	๐.๗๘	๓.๒๙	๐.๗๖	๓.๘๒	๐.๗๔	๒.๕๖๖	๐.๐๗๙
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๓๔	๐.๔๖	๔.๒๐	๐.๕๓	๔.๓๓	๐.๕๓	๒.๑๖๓	๐.๑๑๗
ภาพรวม	๓.๗๕	๐.๓๙	๓.๖๔	๐.๔๐	๓.๙๓	๐.๒๗	๓.๕๗๔	๐.๐๓๐

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน, การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ, ด้านการสนับสนุน, ด้านการรับผลประโยชน์, การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ไม่แตกต่างกัน จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคู่เฉลี่ยเป็นคู่ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการรับผลประโยชน์ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓ – ๔.๑๕

ตารางที่ ๑๗ แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านภาพรวม (LSD)

กลุ่มรายได้	รายได้ (n = ๒๑๗)			
	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ ๓.๗๕	๑๐,๐๐-๑๕,๐๐๐ ๓.๖๔	๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ ๓.๙๓
ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐	๓.๗๕	-	๐.๑๑*	-๐.๑๘
๑๐,๐๐-๑๕,๐๐๐	๓.๖๔	-	-	-๐.๒๙*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐	๓.๙๓	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๑๗ ชุมชนมีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด: กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านภาพรวม น้อยกว่าชุมชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐-๑๕,๐๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ พบว่าชุมชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐-๑๕,๐๐๐ มีส่วนร่วมมากกว่าชุมชนที่มีรายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๗ ชุมชนมีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอาชีพ (n = ๒๑๗)

การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	อาชีพ												F	Sig.
	ไม่ประกอบอาชีพ (๑๘ คน)		นักเรียน นักศึกษา (๔ คน)		เกษตรกร (๑๙๒ คน)		ค้าขาย (๓๗ คน)		รับจ้าง (๕๙ คน)		อื่นๆ (๑๐ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	๓.๒๔	๐.๗๘	๓.๖๒	๐.๗๔	๓.๓๘	๐.๗๑	๓.๓๖	๐.๖๖	๓.๗๔	๐.๖๙	๓.๕๓	๐.๖๖	๒.๐๐๑	๐.๐๘๐
๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ	๓.๗๖	๐.๕๖	๓.๕๐	๐.๗๑	๓.๖๗	๐.๖๐	๓.๕๔	๐.๖๖	๓.๓๖	๐.๖๒	๓.๘๘	๐.๖๗	๑.๙๗๓	๐.๐๘๔
๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน	๓.๙๒	๐.๕๕	๓.๗๗	๐.๗๖	๓.๗๗	๐.๖๑	๓.๗๑	๐.๗๔	๓.๗๑	๐.๕๕	๓.๙๘	๐.๕๕	๐.๘๒๑	๐.๕๓๖
๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์	๓.๔๘	๐.๗๒	๓.๔๐	๐.๗๙	๓.๓๕	๐.๗๙	๓.๑๖	๐.๗๓	๓.๔๔	๐.๘๘	๓.๖๒	๐.๘๓	๐.๘๓๒	๐.๕๒๘
๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	๔.๓๔	๐.๔๙	๔.๓๑	๐.๕๐	๔.๒๑	๐.๕๒	๔.๑๕	๐.๕๒	๔.๓๘	๐.๓๙	๔.๔๒	๐.๔๓	๑.๑๓๘	๐.๓๔๑
ภาพรวม	๓.๗๕	๐.๓๕	๓.๗๒	๐.๔๘	๓.๖๘	๐.๔๓	๓.๕๙	๐.๓๖	๓.๗๓	๐.๓๖	๓.๘๙	๐.๒๖	๑.๑๑๒	๐.๓๕๕

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ ชุมชนมีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ชุมชนมีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการวางแผน, ด้านการปฏิบัติการ, ด้านการสนับสนุน,ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสมมติฐานที่ ๑ – ๓

ปัจจัยส่วนบุคคล	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
๑ เพศ	√	-
๒ อายุ	-	√
๓ สถานภาพ	-	√
๔ ความสัมพันธ์	-	√
๕ วุฒิการศึกษา	-	√
๖ รายได้	√	-
๗ อาชีพ	-	√

จากตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมด้าน อายุ, สถานภาพ, ความสัมพันธ์, วุฒิการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และรายได้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รวบรวมแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ ๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน ๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และ ๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลในประเด็นที่ใกล้เคียงกันดังต่อไปนี้

๑. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดชุมชนน้อย	๑. เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันฯ และสามารถเสนอความคิดเห็นได้ทุกกรณีอย่างเป็นอิสระ
๒. ชุมชนส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของศูนย์บำบัดยาเสพติดในชุมชนเอง	๒. ใช้กระบวนการสื่อสารเป็นกลยุทธ์ในการให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และเข้าใจเข้าถึง
๓. ชุมชนไม่ค่อยมีเวลาใน	

การเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการวางแผนพัฒนาศูนย์ บำบัดยาเสพติดของชุมชนเอง	สารัตถประโยชน์ของคนชุมชน เอง ๓. ใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกส่ง ข่าวสารถึงบ้านและใช้สถานี วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสร้าง แรงจูงใจกระตุ้นประชาชนใน ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน การพัฒนาศูนย์ บำบัดของชุมชน
---	---

๒. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรง
ธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ขาดการประชาสัมพันธ์ อย่างทั่วถึงเกี่ยวกับรายละเอียด วัตถุประสงค์ต่างๆ ของศูนย์ ตลอดถึงสวัสดิการที่ศูนย์จัดตั้ง ขึ้น ๒. ประชาชนในชุมชนมี ส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อจัด กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของศูนย์บำบัดน้อย ๓. ประชาชนในชุมชน	๑. ประชาสัมพันธ์ด้วย วิธีการหลายๆ ช่องทาง เช่น วิทยุชุมชน จุลสารข่าวสารเป็น ต้น ๒. จัดตั้งกลุ่มย่อย มีประธาน กลุ่มแต่ละกลุ่มประชุมกลุ่มย่อย และประชุมใหญ่รายปีในวัน ทำบุญ หรือจัดกิจกรรมในเวลา ที่เหมาะสม ๓. จัดกิจกรรมสันทนาการ

ส่วนมากยังขาดความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่บ้าง ๔. คณะกรรมการของศูนย์ บำบัดยังไม่มีความรู้เฉพาะด้าน ที่ตัวเองรับผิดชอบมากเท่าที่ควร	ช่วยเหลือครอบครัวผู้มาบำบัด เพื่อสร้างความรู้สึกลึกเอื้อเฟื้อผู้ทุกข์ยากและจะเกิดการร่วมมือช่วยเหลือกันในชุมชนโดยอัตโนมัติ ๔. นำคณะกรรมการของศูนย์ไปศึกษาดูงานในศูนย์ของชุมชนอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดการซึมซับความรับผิดชอบโดยปริยาย
---	---

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ประชาชนในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์บ่มเพาะมากเท่าที่ควร ๒. สวัสดิการยังไม่ครอบคลุมและหรือบางสวัสดิการมีผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยเกินไป ๓. ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำและสูงวัยจึงเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมต่างๆของศูนย์บ่มเพาะ	๑. สำรวจความต้องการของประชาชนในศูนย์บ่มเพาะและจัดสวัสดิการตอบสนองตามความสามารถของศูนย์ฯ ที่สามารถทำได้ ๒. จัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนในศูนย์ ๓. จัดสวัสดิการช่วยเหลือด้านอุปโภคบริโภคให้ผู้สูงอายุในศูนย์เป็นลักษณะชมรมผู้สูงอายุ

๔. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บ่มเพาะยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ประชาชนในชุมชนที่มามีส่วนร่วมยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จะนำข้อมูลไปใช้ได้ ๒. ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องการนำความรู้จากศูนย์บ่มเพาะไปใช้ ๓. ประชาชนในชุมชนยังไม่เข้าใจว่าเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับ	๑. จัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ๒. ต้องให้ประชาชนในชุมชนมองเห็นภาพว่าผลประโยชน์ได้จากศูนย์นั้นเป็นทั้งประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ๓. แจกข้อมูลทั้งด้านบวก

ศูนย์แล้วจะได้รับประโยชน์อะไรจากศูนย์	และด้านลบตามความเป็นจริง และเพื่อพัฒนาชุมชน ต่อไป
---------------------------------------	---

๕. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
๑. ขาดการประชุมอย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จกิจกรรมในแต่ละโครงการที่ศูนย์บำบัดจัดขึ้น ๒. ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีจึงไม่สามารถติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัดได้อย่างต่อเนื่อง ๓. ชุมชนแจ้งผลการดำเนินงานในด้านดีเป็นส่วนมากต่อสมาชิกในศูนย์ ด้านปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นส่วนน้อย ทำให้สมาชิกในศูนย์ไม่มีแรงจูงใจ	๑. เมื่อจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ในศูนย์ขึ้นควรประเมินและประชุมสรุปก่อนปิดกิจกรรมโครงการแต่ละโครงการอย่างต่อเนื่อง ๒. กระจายข่าวการดำเนินงานในหลายๆ ช่องทาง เช่น หอกระจายข่าว เอกสาร แผ่นพับ และสมาชิกในศูนย์ฯ บอกต่อๆ กันเป็นต้น ๓. แจ้งข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบตามความเป็นจริง และร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส

ในการร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชน	และอุปสรรคมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชนต่อไป
--	---

๔.๕ บทสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๗ รูป/ท่านดังนี้

- ๑) พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธิโร,ดร. ประธานศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม
- ๒) พระจรรยา ชิตวฑฒโน เลขานุการศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม
- ๓) นายเกียรติศักดิ์ ดวงพรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม
- ๔) นายสุนันท์ บุญใบ หัวหน้าส่วนสวัสดิการสังคมตำบลโพนงาม
- ๕) นายปรีชา เครือเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนงาม
- ๖) นางคำมุก สุวรรณชมพู่ ข้าราชการบำนาญ
- ๗) นายเสาร์ หาญลือ ไวยาวัจกร วัดศรีทรงธรรม

ผลการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหา

ยาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ในประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ และสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้^๑

๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน หลังจากมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ส่งผลไปถึงชุมชน ซึ่งปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ครอบครัวและชุมชนมากที่สุดคือเรื่องของสิ่งเสพติดและของมีเงินมา ซึ่งหลังจากนั้นทางคณะสงฆ์จึงได้มีการประชุมปรึกษาลือกับผู้นำชุมชนในหมู่บ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเช่น ผู้นำหมู่บ้าน หัวหน้าครอบครัว ผู้อำนวยการโรงเรียน ตลอดจนทางองค์การบริหารส่วนตำบลในชุมชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อร่วมปรึกษาลือวางแผนเพื่อหาทางออกให้กับชุมชนต่อไป ซึ่งหลังจากปรึกษาหาแนวทางกับทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงเห็นตรงกันว่าควรจัดตั้งศูนย์บำบัดขึ้น โดยร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนและคือความสุขให้กับครอบครัว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนเป็นอย่างดี^๒

๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ ในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติการนั้น ก็มีการประสานงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชน เริ่มตั้งแต่การขอความร่วมมือจากตัวบุคคลมายังครอบครัวไปจนถึงชุมชน ผู้นำในด้านต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งมีการปรึกษายกประเด็นปัญหาขึ้นมาวิเคราะห์ ทั้งครอบครัว ชุมชน^๓ เด็กในชุมชนเพื่อถ่ายทอดการดำเนินกิจกรรมต่างๆในการแก้ไขและแยกปัญหาออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อถ่ายทอดการจัดการแก้ไขทั้งการจัดเจ้าหน้าที่ให้การดูแลและเจาะจงกลุ่มที่ควรแก้ไขก่อนหลังได้ง่าย ซึ่งต้องขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนั่นเอง การเป็นหูเป็นตาร่วมกันของคนในชุมชน

^๑สัมภาษณ์, พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธีโร,ดร., ประธานศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

^๒สัมภาษณ์, พระจรรยา ชิตวฑฒโน, เลขานุการศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

^๓สัมภาษณ์, นายปรีชา เครือเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนงาน, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

ช่วยสอดส่องดูแลไม่ให้มีการมั่วสุมกันของเยาวชนด้วย มีการนำหลักธรรมทางศาสนาช่วยในการดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขด้วย ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมนั้นสำคัญเป็นอย่างยิ่งว่าต้องได้รับความร่วมมือจากทางครอบครัวและคนในพื้นที่ของชุมชนในการเสียสละเพื่อคนในชุมชน

๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน ในการสนับสนุนนั้น มีการจัดให้มีกิจกรรมต่างๆขึ้นในชุมชน เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้คนในชุมชนห่างไกลจากสิ่งเสพติดและของมึนเมา เช่น การจัดให้มีกิจกรรมต่างๆขึ้นในวันสำคัญๆ ทั้งทางศาสนาและวันสำคัญทางสากล และจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บ่อบัดและประชาชนทั่วไปในชุมชน ให้รู้ถึงโทษและผลกระทบที่ตามมาทั้งตัวเอง ครอบครัว จนถึงต่อชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทั้งมวล และมีการจัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมขึ้น ให้เด็กได้รู้แนวทางในการปรับตัวกับสถานการณ์ต่างที่เกิดขึ้น เพื่อจะสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการนำเอาหลักทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปรับใช้กับชีวิตประจำวัน และในขณะเดียวกันก็มีการรณรงค์ให้รู้จักรักษาสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน โดยมีการร่วมกับทางองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องซึ่งมีงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆขึ้นนั่นเอง เช่นส่งเสริมในเรื่องของกีฬา เป็นต้น และมีการจัดกิจกรรมให้กำลังใจกับประชาชนทั่วไปที่เข้ามารับการบำบัดทั้งในและนอกชุมชน ให้กล้าที่จะต่อสู้โดยไม่ย่อท้อ

และกลับสู่ครอบครัวและชุมชนอย่างภาคภูมิและได้รับโอกาสจากคนในชุมชนโดยไม่มีการแบ่งชนชั้นกัน^๔

๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ “คืนชีวิตใหม่กลับสู่ครอบครัวและสังคม”เป็นคำพูดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน ได้พูดเหมือนกันทั้งหมด หรือเรียกได้ว่า คืนความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการคืนความสุขให้กับชุมชน สร้างความสุขให้เกิดขึ้นในครอบครัวมีความสุขมากกว่าที่เคย อาชญากรรมในชุมชนลดลง คี้นสุขภาพที่ดีให้ทุกคนในครอบครัว สร้างความเข้มแข็งความอบอุ่นให้คนในชุมชนและครอบครัว^๕ ตั้งมั่นในการรักษาชีวิตสุขภาพกาย สุขภาพจิต ให้มีชีวิตที่มีคุณค่า ลูกหลานให้ความเคารพนับถือ ทุกคนในชุมชนมีชีวิตที่ดีขึ้น มีอาชีพที่สุจริตทำ เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครอบครัวและชุมชนของตัวเองและชุมชนรอบข้างได้เอาเป็นแบบอย่าง ครอบครัวมีเงินเก็บเพิ่มขึ้น ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชนลดน้อยลง ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็นชุมชนต้นแบบให้กับชุมชนอื่นได้เป็นอย่างดี^๖

^๔นายเกียรติศักดิ์ ดวงพรหม, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโพรงงาม, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

^๕สัมภาษณ์, นายสุนันท์ บุญใบ, หัวหน้าส่วนสวัสดิการสังคม ตำบลโพรงงาม, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

^๖สัมภาษณ์, นายเสาร์ หาญลือ, ไวยาวัจกร วัดศรีทรงธรรม, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ในการติดตามและการประเมินผลนั้น ทางศูนย์บำบัดมีการลงทะเลเบียนข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเข้ารับการบำบัดเพื่อง่ายต่อการติดตามและประเมินผล ซึ่งทางศูนย์มีการติดต่อไปยังผู้ที่มาบำบัดเพื่อสอบถาม^๗ หลังจากมาเข้ารับการบำบัดแล้ว ว่าเปลี่ยนแปลงมากน้อยแค่ไหน และมีการเชิญชวนให้มาร่วมกิจกรรมที่ศูนย์บำบัด เพื่อสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด^๘ โดยการร่วมมือกันของคนในชุมชน ในการให้กำลังใจจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำกันอย่างต่อเนื่องและมีการส่งเสริมไม่ให้กลับไปเสพสิ่งเสพติดและของมีนเมาอีก จนกว่าจะเลิกได้อย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมให้มีอาชีพเพื่ออนาคตของผู้บำบัดเอง และต้องติดตามตั้งแต่ครอบครัวในการช่วยดูแลอีกทางรวมไปถึงคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องด้วย^๙ มีการรณรงค์ให้นำหลักทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งจากการสังเกต ถือว่าการมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมาก โดยมีการพูดกันตามปากต่อปากนั่นเอง

^๗สัมภาษณ์, นางคำมข สุวรรณชมพู่, ข้าราชการบำนาญ, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๕๗

^๘สัมภาษณ์, พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธีโร,ดร., อ่างแล้ว

^๙สัมภาษณ์, นายเกียรติศักดิ์ ดวงพรม, อ่างแล้ว

๕.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี”
ผู้วิจัยได้นำผลของการวิจัยมาสรุปองค์ความรู้ ดังนี้

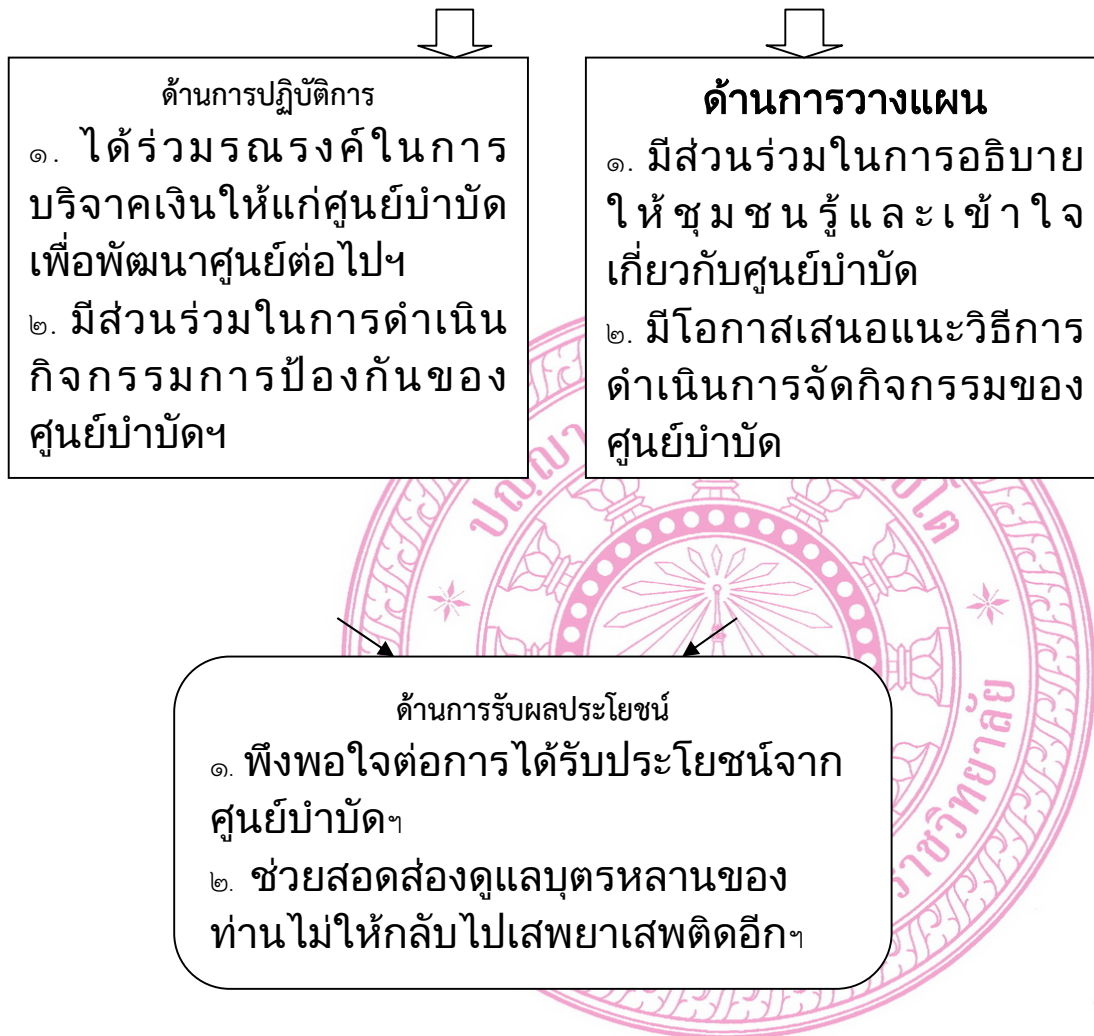
**การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
แก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์
บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม**

ด้านการประเมินผล

๑. มีส่วนร่วมในการติดตาม
ประเมินผลการดำเนินงานของ
ศูนย์บำบัดฯ
๒. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
ความก้าวหน้าของศูนย์บำบัดฯ

ด้านการสนับสนุน

๑. มีส่วนร่วมในการสนับสนุน
ส่งเสริมในการแก้ไขของศูนย์
บำบัดฯ
๒. มีส่วนร่วมส่งเสริมให้ชุมชน
ตระหนักถึงความสำคัญของ

จากแผนภูมิที่ ๔.๑ องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” โดยภาพรวม ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ

๑. ด้านการประเมินผล มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการประสานงาน

ระหว่างชุมชนกับภาครัฐดีขึ้น ในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้าของศูนย์บำบัด ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน และมีส่วนร่วมในการติดตามการบำบัดรักษาของศูนย์บำบัดมากขึ้น

๒. ด้านการสนับสนุน มีส่วนร่วมส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนและได้ตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์บำบัด มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและได้ร่วมเสนอแนะการแก้ไขปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ของศูนย์บำบัด ร่วมกันคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นผู้นำในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการแก้ไขของศูนย์บำบัดเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

๓. ด้านการปฏิบัติการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันของศูนย์บำบัดและโครงการต่างๆ ของศูนย์บำบัด ส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมในวันสำคัญเช่น วันแม่ วันพ่อและวันสำคัญทางศาสนา ด้วย ได้ร่วมรณรงค์ในการบริจาคเงินให้แก่ศูนย์บำบัดเพื่อพัฒนาศูนย์บำบัด ต่อไป

๔. ด้านการวางแผน ชุมชนมีส่วนร่วมในการอธิบายให้ชุมชนรอบข้างรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บำบัด ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์บำบัด นอกจากนี้ชุมชนยังได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามที่ศูนย์บำบัดมอบหมายอย่างเต็มที่

๕. ด้านการรับผลประโยชน์ ชุมชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีจากทางศูนย์บำบัด ได้ความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จากศูนย์บำบัด และได้นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนและคนในครอบครัว ช่วยสอดส่องดูแลบุตรหลานไม่ให้กลับไปเสพยาเสพติดอีก

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ๒) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี และ ๓) เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ต่อ ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนในของชุมชนศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำนวน ๕๐๐ คน ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๗ คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (t - Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ๒ ตัวแปรที่เป็นอิสระต่อกัน และค่าเอฟ (F - test) โดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ผลการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” สามารถสรุปผลและอภิปราย ได้ดังนี้คือ

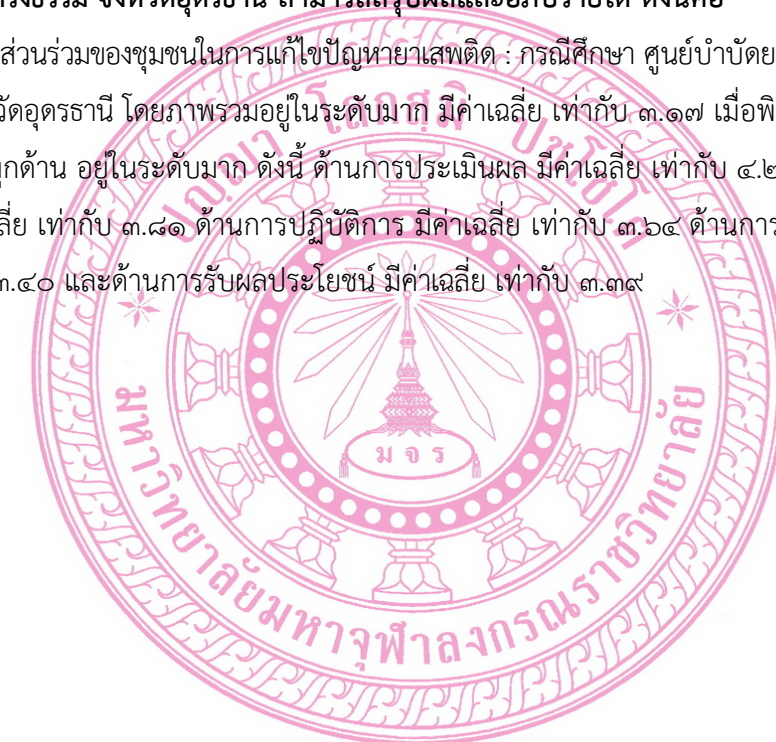
๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ วุฒิการศึกษา รายได้ และอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมี

จำนวน ๑๒๓ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖๘ มีอายุอยู่ในช่วง ๒๐ - ๔๐ จำนวน ๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๖ มีสถานภาพ จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๑๓ มีความสัมพันธ์ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐๘ มีการศึกษาอยู่ในระดับ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๙๖ มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐๗ และมีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔

๕.๑.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผลและอภิปรายได้ ดังนี้คือ

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๑๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๘ ด้านการสนับสนุน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๑ ด้านการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๖๔ ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๔๐ และด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๓๙

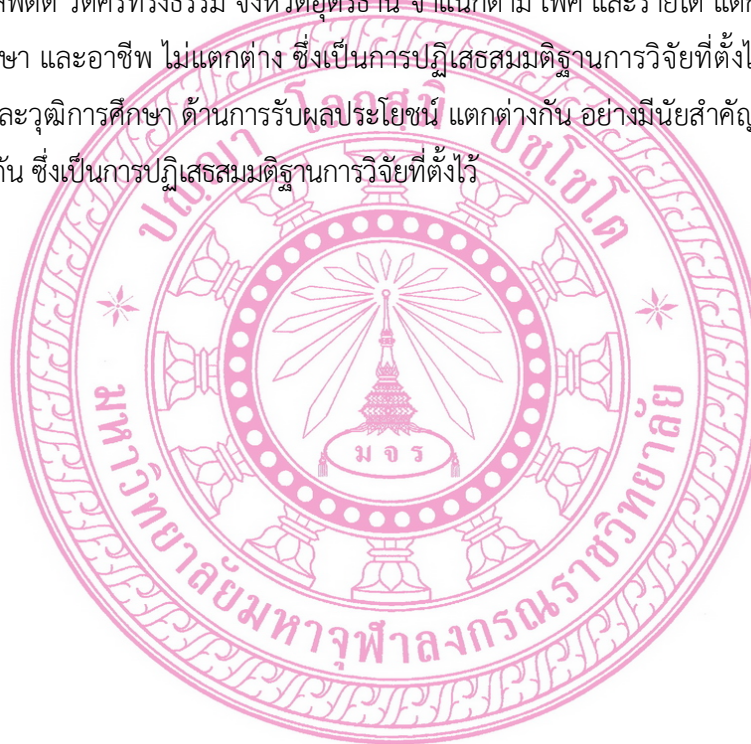

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดย
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปผลและอภิปรายได้ตามตารางที่ ๕.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๕.๑ สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัย ส่วนบุคคล	โดยภาพรวม		ด้านการวางแผน		ด้านการปฏิบัติการ		ด้านการสนับสนุน		ด้านการรับผลประโยชน์		ด้านการประเมินผล	
	ยอมรับ สมมติฐาน	ปฏิเสธ สมมติฐาน	ยอมรับ สมมติฐาน	ปฏิเสธ สมมติฐาน	ยอมรับ สมมติฐาน	ปฏิเสธ สมมติฐาน	ยอมรับ สมมติฐาน	ปฏิเสธ สมมติฐาน	ยอมรับ สมมติฐาน	ปฏิเสธ สมมติฐาน	ยอมรับ สมมติฐาน	ปฏิเสธ สมมติฐาน
๑. เพศ	✓	-	-	✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓	-
๒. อายุ	-	✓	✓	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓
๓. สถานภาพ	-	✓	✓	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓
๔. ความสัมพันธ์	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓
๕. วุฒิการศึกษา	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-	✓
๖. รายได้	✓	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓
๗. อาชีพ	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓

จากตารางที่ ๕.๑ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
แก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม เพศ และรายได้ แตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน
ด้าน อายุ สถานภาพ ความสัมพันธ์ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่าง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ จำแนกตาม เพศ ด้านการสนับสนุน ด้าน
ประเมินผล อายุ กับสถานภาพ ด้านการวางแผน และวุฒิการศึกษา ด้านการรับผลประโยชน์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งตรงกับสมมติฐาน
การวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการปฏิบัติการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข
ปัญหาหยาเสพติด : ภูมิศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปผล
และอภิปรายได้ ดังนี้คือ

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจวางแผนกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาหยาเสพติดของชุมชน ขาดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของศูนย์บำบัดของชุมชนเอง ไม่ค่อยมีเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนพัฒนาศูนย์บำบัดยาเสพติดของชุมชนเอง

ข้อเสนอแนะ เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และสามารถเสนอความคิดเห็นได้ทุกกรณีอย่างเป็นอิสระ ใช้กระบวนการสื่อสารเป็นกลยุทธ์ในการให้ประชาชนในชุมชนรับรู้และเข้าใจเข้าถึงสารัตถประโยชน์ของคนชุมชนเอง โดยใช้ยุทธศาสตร์เชิงรุกส่งข่าวสารถึงบ้านและใช้สถานีวิทย์ชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างแรงจูงใจกระตุ้นประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชน

๒. ด้านการปฏิบัติการ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเกี่ยวกับรายละเอียดวัตถุประสงค์ต่างๆ ของศูนย์ตลอดถึงสวัสดิการที่ศูนย์จัดตั้งขึ้น ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของศูนย์บ้างน้อย ประชาชนในชุมชนส่วนมากยังขาดความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่บ้าง ตลอดถึงคณะกรรมการของศูนย์บำบัดยังไม่มีความรู้เฉพาะด้านที่ตัวเองรับผิดชอบมากเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ ประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการหลายๆ ช่องทาง เช่น วิทย์ชุมชน จุลสารข่าวสาร จัดตั้งกลุ่มย่อย มีประธานกลุ่มแต่ละกลุ่มประชุมกลุ่มย่อย และประชุมใหญ่รายปีในวันทำบุญ หรือจัดกิจกรรมในเวลาที่เหมาะสม จัดกิจกรรมสันทนาการช่วยเหลือครอบครัวผู้มาบำบัด เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเพื่อผู้ทุกข์ยากและจะเกิดการร่วมมือช่วยเหลือกันภายในชุมชนโดยอัตโนมัติ และนำคณะกรรมการของศูนย์ไปศึกษาดูงานในศูนย์ของชุมชนอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดการซึมซับความรับผิดชอบโดยปริยาย

๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน ประชาชนในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์บำบัดมากเท่าที่ควร สวัสดิการยังไม่ครอบคลุมและหรือบางสวัสดิการมีผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยเกินไป และประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำและสูงวัยจึงเป็นอุปสรรคในการสนับสนุนจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์บำบัด

ข้อเสนอแนะ สำนวความต้องการของประชาชนในศูนย์บำบัดและจัดสวัสดิการตอบสนองตามความสามารถของศูนย์ฯ ที่สามารถทำได้ จัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนในศูนย์ จัดสวัสดิการช่วยเหลือด้านอุปโภคบริโภคใช้ดูแลผู้สูงอายุในศูนย์เป็นลักษณะชมรมผู้สูงอายุ

๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนในชุมชนที่มามีส่วนร่วมยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จะนำข้อมูลไปใช้ได้น้อย ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจเรื่องการนำความรู้จากศูนย์บำบัดไปใช้ และประชาชนในชุมชนยังไม่เข้าใจว่าเมื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์แล้วจะได้รับประโยชน์อะไรจากศูนย์

ข้อเสนอแนะ จัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ต้องให้ประชาชนในชุมชนมองเห็นภาพว่าผลพลอยได้จากศูนย์นั้นเป็นทั้งประโยชน์ต่อตนเองและแจ้งข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบตามความเป็นจริง และเพื่อพัฒนาชุมชน ต่อไป

๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ขาดการประชุมอย่างต่อเนื่องหลังจากเสร็จกิจกรรมในแต่ละโครงการที่ศูนย์บำบัดจัดขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีจึงไม่สามารถติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัดได้อย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ศูนย์ของชุมชนควรแจ้งผลการดำเนินงานในด้านดีเป็นส่วนมากต่อสมาชิกในศูนย์ ด้านปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นส่วนน้อย ทำให้สมาชิกในศูนย์ไม่มีแรงจูงใจในการร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชน

ข้อเสนอแนะ เมื่อจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ในศูนย์ขึ้นควรประเมินและประชุมสรุปก่อนปิดกิจกรรมโครงการแต่ละโครงการอย่างอย่างต่อเนื่อง กระจายข่าวการดำเนินงานในหลายๆ ช่องทาง เช่น หอกระจายข่าว เอกสาร แผ่นพับ และสมาชิกในศูนย์ฯ บอกต่อๆ กันเป็นต้น แจ้งข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบตามความเป็นจริง และร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชน ต่อไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นราย

ด้าน พบว่า ด้านการวางแผน และด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการประเมินผล ด้านการสนับสนุน และด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญหรือสนใจต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนเป็นอย่างดี เนื่องจากประชาชนในชุมชนเท่านั้นที่รู้ว่าประชาชนมีความต้องการอะไรและอีกอย่างหนึ่งอยากให้ชุมชนมีความเจริญ มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนของศูนย์บำบัดให้ดีขึ้น จึงเป็นเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พนม เรืองภู** ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ อายุ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ตำแหน่งทางสังคม และความคาดหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม^๑ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมพงษ์ อธิมิชัย** ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความเชื่อถือของประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๒ เมื่อพิจารณาผลเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

^๑พนม เรืองภู, พ.ต.ท. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”, **วิทยานิพนธ์พัฒน-บริหารศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔).

^๒สมพงษ์ อธิมิชัย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, คณะพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔).

๑. ด้านการวางแผน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชน ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนจึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะปัญหาความต้องการของชุมชน นำความต้องการของประชาชนในชุมชน มาร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชัยพร พานิชอัตรา** ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทต่อการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ กรณีศึกษา หมู่บ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอมือ จังหวัดลำพูน พบว่าในการรับรู้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ทั้ง ๕ มิติ คือ การมีส่วนร่วมคิด การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมประเมินผลในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ จากเดิมที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม แต่เมื่อมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามหลักการของ J. Lofland ใน ๖ ด้าน (มีการกระทำ มีกิจกรรม มีแบบแผน มีความสัมพันธ์ในกลุ่ม มีส่วนร่วม มีสภาพทางสังคม) และนำยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงมา ๑ ลักษณะ คือ Persuasive Strategy โดยการโน้มน้าวจิตใจ ชี้ผิดถูกให้เกิดมีทัศนคติและสร้างค่านิยมที่ดีใหม่) พร้อมกับเทคนิค F.S.C. (Future Search Conference) มาดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมโดยการฝึกอบรม โดยมีผลการประเมินหลังจากพัฒนาแล้วพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นทั้ง ๕ มิติ^๑

๒. ด้านการปฏิบัติการ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเมื่อประชาชนร่วมกันคิดตัดสินใจ กำหนดนโยบาย วางแผนพัฒนาชุมชนแล้ว ก็ได้มีส่วนร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ อันส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์** ได้ศึกษาเรื่อง การระดมการมีส่วนร่วมของ

^๑ชัยพร พานิชอัตรา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทต่อการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ : กรณีศึกษา หมู่บ้านบ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอมือ จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท, (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๓).

^๒ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์, “การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลโชคชัย”, วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๔).

ประชาชนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม : กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลโชคชัย พบว่า รูปแบบการระดมการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบในด้านบวก ได้แก่ การสมัครใจเข้าร่วมในการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างจิตสำนึกในการที่จะร่วมกันในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมของชุมชน เป้าหมายของผู้ระดมการมีส่วนร่วม (ตำรวจ) ร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมในการตัดสินใจ และร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมายของผู้ถูกระดมการมีส่วนร่วม (ประชาชน/ชุมชน) มีเป้าหมายลำดับแรก คือ ร่วมแนวคิด เป็นแนวคิดที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนของตนเอง และลำดับต่อมาร่วมในตัวบุคคล กลุ่มประชาชนที่เป็นเป้าหมายมีการรวมกันอยู่อย่างเข้มแข็งแล้ว ทำให้ขั้นตอนการระดมการมีส่วนร่วมทำได้รวดเร็วขึ้น ระดับการระดมการมีส่วนร่วม ในระดับร่วมติดตามประเมินผลมีจำนวนน้อย กลุ่มแกนนำในการระดมการมีส่วนร่วมได้แก่ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน/หมู่บ้าน และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับหมู่บ้าน คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ การระดมการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มในส่วนที่เป็นแกนนำของกลุ่มหรือชุมชนก่อน แล้วจึงขยายไปยังประชาชนทั่วไป บทบาทและสถานภาพของผู้ระดมระดับสูงมีผลต่อการระดมการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการยอมรับได้ง่าย เกิดความเชื่อมั่น คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ เป็นกิจกรรมมีเป้าหมายสูงในระดับกำหนดนโยบาย ระดับทางวิชาการสูง สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และยังสามารถสนับสนุนความพร้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการระดมการมีส่วนร่วมจากประชาชนส่วนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยที่สำคัญต่อขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และความสำเร็จของการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้รวมทั้งงบประมาณในการระดมการมีส่วนร่วมมีความขาดแคลน แต่ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากภาคเอกชน จัดหาเพิ่มเติมให้โดยผ่านทางคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ

๓. ด้านการสนับสนุน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการสนับสนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมในการแก้ไขของศูนย์บำบัด และตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์บำบัด จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ^๕ มนต์ชัย เหลืองอุทัย ได้ศึกษาการมี

^๕ มนต์ชัย เหลืองอุทัย, “การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชนอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร”, *ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาสังคมศาสตร์ คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑).

ส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชนอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้ ๑) ผู้นำชุมชนในอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากที่สุดในด้านการร่วมปฏิบัติกิจกรรม โดยมีส่วนร่วมในการต่อต้านและป้องกันยาเสพติดในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจและวางแผน โดยมีส่วนร่วมสำรวจหรือรับทราบปัญหาอาชญากรรมในชุมชนมากที่สุดและมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในด้านการติดตามประเมินผล ในด้านที่มีส่วนร่วมในการประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากที่สุด ๒) การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมคือการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจการมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับตำรวจ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมในท้องถิ่น

๔. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับประชาชนในชุมชน โดยครอบคลุมทุกด้านแต่อาจจะเป็นการแก้ไขปัญหายาที่กระจายออกไป ไม่เจาะจงในด้านใดด้านหนึ่งซึ่งจำเป็นต่อความต้องการของประชาชน^๖ จึงเป็นผลทำให้การมีส่วนร่วมในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raffel William E. ได้ศึกษาเรื่อง Citizen Police Academies : A communication and sociolegal Perspective พบว่า กระบวนการยุติธรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีความร่วมมือจากประชาชน เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และการที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับตำรวจในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ คือ การจัดตั้ง Citizen Police Academy ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์จะเป็นการให้ประชาชนทราบว่า ภารกิจหน้าที่ของตำรวจต้องปฏิบัติทุกวันมีอะไรบ้าง โดยเป็นการที่ประชาชนเข้าไปเรียนรู้การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจต่ออาชญากรรม

๕. ด้านการประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่

^๖ Raffel William E. (2001) Citizen Police Academies : A communication and sociolegal Perspective.

ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบว่าการดำเนินงานของศูนย์บำบัดยาเสพติดของชุมชนนั้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ เป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือไม่ มีความโปร่งใส ยุติธรรม ใช้จ่ายงบประมาณถูกต้องตามแผนนโยบายของศูนย์บำบัดของชุมชนหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง ๑) ข้อมูลพื้นฐานบุคคล โดยส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง ๒๖-๓๕ มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา อาชีวะ หรืออนุปริญญา มีอาชีพพนักงานเอกชนทั่วไป มีรายได้ต่ำกว่า ๗,๐๐๐ บาทต่อเดือน ที่อยู่อาศัยเป็นอพาร์ทเมนต์ คอนโดมิเนียม แฟลต และส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นผู้เห็นเหตุการณ์ ๒) ประชาชนในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ระดับปานกลาง โดยมีลักษณะการป้องกันตนเองในระดับมากแต่ลักษณะการแจ้งเตือนอยู่ในระดับน้อย และลักษณะสนับสนุนการปราบปรามอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ๓) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุระดับการศึกษา ลักษณะประสบการณ์ในคดีอาชญากรรม ได้แก่ เป็นผู้ได้รับความเสียหาย เป็นผู้เห็นเหตุการณ์ เป็นผู้ได้รับฟังจากบุคคลรอบข้าง รวมทั้งปัจจัยสาเหตุการเข้ามามีส่วนร่วม อันได้แก่การให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรม ความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^๗

๕.๒.๒ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑. เพศ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๖๘ แสดงให้เห็นว่าเพศหญิงมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนมากกว่าเพศชาย อาจเป็นเพราะเพศหญิงเพศหญิงมีเวลามากกว่าจึงมีโอกาสมากกว่าในการมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการสนับสนุน ด้านการรับ

^๗ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑).

ผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง พบว่า ข้อมูลพื้นฐานบุคคล โดยส่วนมากเป็นเพศหญิง^๙

๒. อายุ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนแม้จะมีอายุต่างกันแต่ก็ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ** ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตความรับผิดชอบของ สถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง ด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุแตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ทั้งนี้เป็นเพราะการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของชุมชนในศูนย์บำบัดนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงระดับอายุได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ดังนั้นปัจจัยด้านอายุจึงไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลสัมพันธ์ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

๓. สถานภาพ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีแนวคิด มีความเข้าใจ มีเวลา มีความเสียสละ มองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนเป็นหลัก จึงไม่มีปัญหาอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อดิพันธ์ บริสุทธิ์** ศึกษาบทบาทของผู้บริหารทรัพยากรบุคคลในการป้องกันยาเสพติดในโรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ^{๑๐} ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารทรัพยากร

^๙ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาสังคม (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑).

^{๑๐}ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ, อ้างแล้ว.

^{๑๑}อดิพันธ์ บริสุทธิ์, “บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕).

บุคคลในโรงงาน มีบทบาทในการป้องกันปัญหายาเสพติด อยู่ระดับปานกลาง จากการทดสอบ สมมุติฐาน พบว่า ตำแหน่งงาน รายได้ การเข้ารับการอบรมด้านยาเสพติด มีผลต่อบทบาทของ ผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการป้องกันปัญหายาเสพติด ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดไม่มีผลต่อบทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลดังกล่าว ส่วนปัญหาของผู้บริหารในการป้องกันยาเสพติดใน โรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ มีไม่เพียงพอ ดังนั้น เจ้าของหรือผู้บริหารระดับสูง ควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

๔. ความสัมพันธ์ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามความสัมพันธ์ โดย ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชน มี แนวคิด มีความสัมพันธ์เข้าใจ มีความเสียสละ และมองเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชน เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ศึกษาเรื่องการศึกษาศาสนาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวผู้ใช้แรงงานก่อสร้างส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สาร เสพติดหรือไม่ใช้สารเสพติด อันดับแรกคือ สิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ครอบครัว ชุมชน สื่อมวลชนและ สื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ใช้สารเสพติด คือการใช้เพื่อผ่อนคลาย ความเครียด รองลงมา ได้แก่ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ต้องใช้แรงงานมาก เพื่อนแนะนำ^{๑๑} และคนใน ครอบครัวเป็นแบบอย่าง ส่วนแนวทางในการป้องกันสารเสพติดนั้นกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง ส่วนใหญ่เห็นว่า ครอบครัวควรเป็นหลักในการช่วยป้องกันสารเสพติดให้แก่บุคคลในครอบครัวเป็น อันดับแรก รองลงมา ควรมีการอบรมให้ความรู้เรื่องสารเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน ควรสนับสนุน ให้มีการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันสารเสพติด โดยผ่านสื่อโทรทัศน์มากขึ้น และควรจัดกิจกรรม การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๕. วุฒิกการศึกษา การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามวุฒิกการศึกษา โดย ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเข้ามามีส่วนร่วมของ ประชาชนในชุมชนโดยพื้นฐานแล้ว ได้รับข่าวสารโดยช่องทางเดียวกัน จึงไม่เป็นปัญหาในการเข้ามามี

^{๑๑}บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ, “การศึกษาศาสนาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง” รายงานวิจัย, หน่วยที่ ๕, กรุงเทพมหานคร, (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๔๕), หน้า ๖๐.

ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน^{๑๒} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณน สุระวิทย์ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยด้านความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในประเด็น การให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมเป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในคดีอาชญากรรม ส่วนความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมในประเด็นความศรัทธาของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๖. รายได้ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และรายด้านทั้งหมดไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ที่รายได้ต่ำหรือสูง แต่เป็นการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนที่มีความคิดเห็น มีความเสียสละ คิดเพื่อประโยชน์สุข ความเจริญต่อส่วนรวม ดังนั้นรายได้ต่อเดือนจึงไม่มีผลหรือความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ อธิมิตขัย ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร^{๑๓} ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ความเชื่อถือของประชาชนมีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และคาดหวังในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เท่านั้น ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

^{๑๒}รณน สุระวิทย์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง จังหวัดยะลา”, *วิทยานิพนธ์*, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๒๕๔๔).

^{๑๓}สมพงษ์ อธิมิตขัย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, *วิทยานิพนธ์*, คณะพัฒนาสังคม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔).

๗. **อาชีพ** การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันไม่มีผลหรือความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นไม่ได้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีอาชีพต่างกัน เป็นเพราะทุกคนในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเพื่อให้เกิดความเจริญประโยชน์สุขแก่ชุมชน^{๑๔} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภรติ ไชยสิน** ได้ศึกษาถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนพบว่าในเชิงกระบวนการพัฒนารูปแบบนั้น เริ่มด้วยการสร้างความตระหนักแก่ประชาชนทั่วไป และคัดเลือกแกนนำชุมชนเข้ามาทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการจากนั้นทำการสำรวจการใช้ยาเสพติดก่อนดำเนินโครงการทบทวน/สำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน วิเคราะห์และสังเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีองค์ความรู้ใหม่ จากนั้นนำมาดำเนินการแก้ไข ติดตามผลและตรวจสอบเป็นระยะ รวมทั้งประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ ในเชิงเนื้อหา กิจกรรมสำคัญที่สุดในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในมุมมองของชาวบ้านคือ การเสริมสร้างอาชีพ และกระแสนโยบายนิคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นพพร ธีระกุล** ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะ กรณีอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ อายุ ส่วนระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทของสมาชิกและความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยได้ดำเนินการตั้งแต่ต้น โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แยกออกเป็น ๓ ประเด็นดังนี้

^{๑๔} ภรติ ไชยสิน, “ภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการพัฒนาารูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน”, **รายงานการวิจัย**, (ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๙ กรมสุขภาพจิต, ๒๕๔๗), หน้า ๓๒.

^{๑๕} นพพร ธีระกุล, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล”, **วิทยานิพนธ์ปริญญา**, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศาสตร์ คณะพัฒนาศาสตร์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.๒๕๔๑).

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไปแล้วนั้น ผู้ศึกษายังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) ด้านการวางแผน ควรเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยการส่งคณะกรรมการเข้าร่วมสัมมนาหรือศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของศูนย์บำบัดอื่นๆ และควรมีการเชิญคณะกรรมการของศูนย์บำบัดในชุมชนอื่นมาร่วมประชุม เพื่อกระจายความรู้และได้ทราบถึงข้อดีและข้อด้อยในการวางแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

๒) ด้านการปฏิบัติการ ควรที่จะตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมสนับสนุนในด้านทรัพยากรต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์บำบัดยาเสพติดของชุมชนให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ และในระยะยาว ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการเพิ่ม/ลดจำนวนของสมาชิกในศูนย์ โดยให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของคณะกรรมการของศูนย์บำบัดในชุมชน ตลอดจนความเคลื่อนไหวต่างๆ โดยใช้สื่อที่หลากหลายมากขึ้น

๓) ด้านการสนับสนุน สำนวญความต้องการของประชาชนในศูนย์บำบัดและจัดสวัสดิการตอบสนองตามความสามารถของศูนย์ฯ ที่สามารถทำได้ จัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วถึงและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนในศูนย์ จัดสวัสดิการช่วยเหลือด้านอุปโภคบริโภคใช้ดูแลผู้สูงวัยในศูนย์บำบัดเป็นลักษณะชมรมผู้สูงอายุ หรือในส่วนของเยาวชนด้วย

๔) ด้านการรับผลประโยชน์ จัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ต้องให้ประชาชนในชุมชนมองเห็นภาพว่าผลพลอยได้จากศูนย์นั้นเป็นทั้งประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น แจงข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบตามความเป็นจริง และเพื่อพัฒนาศูนย์บำบัดชุมชนต่อไป

๕. ด้านการประเมินผล เมื่อมีการประชุมควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและนำมาพิจารณาอย่างจริงจัง ที่สำคัญควรทำประชาคมระดมความคิดเห็นในการปรับปรุงขั้นตอนหรือกิจกรรมโครงการต่างๆ ของศูนย์บำบัด และเมื่อจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ในศูนย์ขึ้นควรประเมินและประชุมสรุปก่อนปิดกิจกรรมโครงการแต่ละโครงการอย่างอง่างต่อเนื่องกระจายข่าวการดำเนินงานในหลายๆ ช่องทาง เช่น หอกระจายข่าว เอกสาร แผ่นพับ และสมาชิกในศูนย์ฯ บอกต่อๆ กัน เป็นต้นแจ้งข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบตามความเป็นจริง และร่วมกันหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาจุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไปแล้วนั้น ผู้ศึกษายังมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดใน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของศูนย์บำบัด เชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑) ควรจัดตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัด ในแต่ละหมู่บ้านของชุมชน เข้ามาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการพัฒนาแนวทางการแก้ไขในชุมชน

๒) องค์การบริหารส่วนปกครองท้องถิ่น ควรเห็นความสำคัญของแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดของชุมชนที่ปกครองอยู่ และสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมให้ประชาชนไปศึกษา ดูงานศูนย์บำบัดยาเสพติดของชุมชนที่ประสบความสำเร็จเพื่อกลับมาพัฒนาศูนย์บำบัดของชุมชนของ ตนเอง

๓) เพื่อให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของศูนย์บำบัดวัดศรี ทรวงธรรม เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ควรเปิดโอกาส หรือสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วม แสดงความคิดเห็น ร่วมการวางแผนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชน ร่วมดำเนินการปฏิบัติการแก้ไข ปัญหายาเสพติดของชุมชน ร่วมการสนับสนุน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลการแผนการแก้ไข ปัญหายาเสพติดของชุมชน และควรหมุนเวียนให้ประชาชนในชุมชนมีโอกาสมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรวงธรรม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่หลากหลาย และยังมีประเด็นที่ต้องการผู้เข้ามาดำเนินการศึกษาต่อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อการ วิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

๑) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสภาพและปัญหาการเข้ามามีส่วน ของ ประชาชนในชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด

๒) ควรมีการศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนในชุมชน ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติดของชุมชน ขององค์การบริหารส่วนปกครอง ท้องถิ่น

๓) ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของประชาชนของชุมชน ใน การแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนเอง อย่างยั่งยืนและมั่นคง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ข. ข้อมูลวิทยานิพนธ์

(๑) หนังสือ :

จิตถวัลย์ สุนทรขจิต. ชุมชนกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๔๗.

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๐.

ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง.

บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. สถานการณ์ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยและแนวทางการแก้ไขปัญหายา. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: บริษัทวัชรอินเตอร์ปริ้นติ้งจำกัด, ๒๕๔๔.

Dr. Abraham H. Maslow, ทฤษฎีความต้องการ.

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข. คู่มือผู้ปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช, กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน

ปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๑.

กาญจนา แก้วเทพ. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน,

กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, ๒๕๓๘.

จรรยา จิตติวุฒิการ. กลไกทางสมองของการติดยาและสารเสพติด.

กรุงเทพมหานคร: วัชรอินเตอร์-ปริ้นต์จำกัด, ๒๕๔๔.

จำลอง ดิษยวณิช. คู่มือจิตเวชศาสตร์สำหรับแพทย์ทั่วไป. (สงขลา:

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐.

เจียบ ไทยยิ่ง. องค์การและการจัดการกรุงเทพมหานคร. สถาบัน

ราชภัฏพระนคร, ๒๕๓๙, หน้า ๒๑.

ชยันต์ วรรณะภูติ. หลักการและทฤษฎีการพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: ๒๕๓๖.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็น

อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน

ประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.

ฑิตยา สุวรรณะชญ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนา

พานิช, ๒๕๒๗.

ทงศ์กัณฑ์ คุ่มไข่น้ำ. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :

บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๔.

ทิพาวดี เอมะวรรณะ. จิตวิทยาการปรึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติงานยา

เสพติด. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรปริ้นต์จำกัด,

๒๕๔๘.

นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. “รายงานการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.กรุงเทพมหานคร”, รายงานการวิจัย, สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย และสำนัก ป.ป.ส. ๒๕๓๘.

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. “กลวิธี แนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา”, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

บ้งอร ชินกุลกิจนิวัฒน์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓.

ประติษฐ์ มัณชีมา. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๒.

ประไพ พรหมเจริญ. การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี. สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓.

_____ .การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา สังกัดกรม-

อาชีวศึกษา จังหวัดชลบุรี.

ประเวศ วะสี. ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนศักยภาพแห่งความสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๐.

ปราโมทย์ สุคนิชย์ และ มาโนช หล่อตระกูล. เกณฑ์การวินิจฉัยโรคทางจิตเวช. DSM-IV, ๒๕๔๑.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒.

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงาน
ของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : อูษาการพิมพ์, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). นิติศาสตร์แนวพุทธ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด,
๒๕๓๙.

พิชัย แสงชาญชัย. คู่มือจิตเวชศาสตร์สำหรับแพทย์ทั่วไป. สงขลา :
ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๐.

รัชนิกร เศรษฐ์. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิช, ๒๕๒๘.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.

กรุงเทพมหานคร : นานมี บุ๊คพับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๒.

ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดเชียงใหม่. คู่มือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยา
เสพติด. เชียงใหม่, ๒๕๔๗.

สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์. คู่มือวิทยาการคลินิกใส่ใจในชุมชน.

กรมการแพทย์กระทรวงสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร : ไม่
ระบุสำนักพิมพ์, ๒๕๔๖.

สมยศ พันธุ์วัฒนาชัย. จิตวิทยาการปรึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติงานยา
เสพติด. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรปริ้นตังจำกัด,
๒๕๔๘.

สมิต วัฒนธัญญกรรม. ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมต่อการติดยาและ
สารเสพติด. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวัชรอินเตอร์ปรีนติ้ง
จำกัด, ๒๕๔๔.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. ไทยวัฒนาพานิช
, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๒๖.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด. แนวคิดและ
แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๖.

สุเชษ เชื้อภักดี. ตำราการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด.
กรุงเทพมหานคร: บริษัทวัชรอินเตอร์ปรีนติ้งจำกัด,
๒๕๔๔.

อรรณพ หุ่นดี. ยาเสพติดให้โทษ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์
พิสุทธิ์, ๒๕๓๙.

อำนาจ อนันตชัย. การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนาชนบท. สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์วิศดอริเพาเวอร์พอยท์, ๒๕๒๗.

(๒) วิทยานิพนธ์ :

อัครบุตร อัครสุขบุตร. “การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในอำเภอเมืองขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๘.

คมสัน ศรีจิว. “การศึกษาเปรียบเทียบชุมชนเข้มแข็งกับการปลอด
ยาเสพติด ระหว่างตำบล คลองตะเคียนกับตำบล

สำเภาลุ่ม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต** สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

บุญชัย วงศ์เต๊ะจ๊ะ. “การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่”.
การค้นคว้าแบบอิสระ, **ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิต,**
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

มัลย์ บึงสว่าง. “การศึกษากระบวนการบริหารเพื่อป้องกันยาเสพติด
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,**
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

ร้อยตำรวจโทสมศักดิ์ โปปัญญาะกุล. “ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของ
ประชาชน : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบล
เสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. ปัญหาพิเศษ.
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา,
๒๕๔๕.

รัฐศาสตร์ สิงห์เหลือง. “การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม
ของประชาชนในเขตพระโขนง”. **วิทยานิพนธ์.**
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.

สมบัติ เสียงทอง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอ โกสุมพินคร จังหวัดกำแพง
เพชร”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๓.

สุรพจน์ พิสุทธิวงศ์. “การศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชน ในเขตจังหวัดนครปฐม”.

วิทยานิพนธ์. เกษมบัณฑิต ๒๕๓๙.

อุบล หมดธรรม. “กลไกทางสังคมที่มีศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

ชัยพร พานิชอัตรา. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในชนบทต่อการปฏิบัติงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ : กรณีศึกษา หมู่บ้านบ้านหลุก ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาชนบท: มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๓.

ชินวัฒน์ เลือป่า. “ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

ชูชาติ พวงสมจิตร. “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

โต สมบูรณ์. “การมีส่วนร่วมชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมด้านยาเสพติดและการพนันใน จังหวัดสมุทรปราการ”.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขา
พัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัย ห้วเจียวเฉลิมพระเกียรติ,
๒๕๔๔.

ทศพล กฤตยพิสิฐ. “การมีส่วนร่วมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขต
หนองจอก ที่มีส่วนต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาตาม
แนวทาง “บรม” และ “บวร” เพื่อสร้างสรรค์อุดมการณ์แผ่
นดินทอง หนองจอก”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคม
สงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขา พัฒนาชุมชน.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

ธวัช สิทธิกิจโยธิน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน: ศึกษาเฉพาะ
กรณี ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”.
วิทยานิพนธ์ศิลป- ศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคม.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๓.

นภิสพร พลปัญญา. “ประสิทธิผลการดำเนินมาตรการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานบริการ :
กรณีศึกษาสถานบริการหอพักในเขตอำเภอเมืองจังหวัด
เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.

บำรุง วรพล. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี”. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี, ๒๕๔๖.

ประมวล ศรีทอง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณีกิ่งอำเภอดอนจาน
จังหวัดกาฬสินธุ์”. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต**. สาขาวิชานโยบายสาธารณะวิทยาลัยการ
บริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

ประเสริฐ สุนทร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
ปราบปรามอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณี กองบังคับ
การตำรวจนครบาล ๖”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต**.
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๓.

ปรีชา พิมพ์. “ปัญหาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติด
ยาเสพติดด้วยวิธีชุมชนบำบัดศึกษาเฉพาะกรณี
โรงพยาบาลธัญญารักษ์”. **ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. สาขา
การจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม. มหาวิทยาลัย
เกริก, ๒๕๓๗.

พงศ์ชนก ยิ่งวิริยะ. “บทบาทของกองทัพบกที่ ๓ ในการขจัดปัญห
ยาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-พม่า”. **วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต . รัฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย :**
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖.

พงษ์ธร ธัญญสิริ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
ตำรวจ”. **ดุษฎีนิพนธ์**. สาขาอาชญาวิทยาการ
บริหารงานยุติธรรมและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล,
๒๕๔๕.

พงษ์ธร ธัญญสิริ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
ตำรวจ”. **ดุชนิพนธ์**. สาขาอาชญาวิทยาการ
บริหารงานยุติธรรมและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล,
๒๕๔๕.

พจน์ เทียมศักดิ์. “ปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน”.
วิทยานิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์. สาขาวิชาพัฒนา
ศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓.

พนม เรืองภู, พ.ต.ท. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกแจ้งข่าว
อาชญากรรมในการป้องกันและปราบปราม-อาชญากรรม
ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอสอง
พี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”. **วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร
มหาบัณฑิต**. สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๔.

เพลินตา กะลัมพากร. “การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสาร
เสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาลังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา**. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๔๔.

ภพธร จิตมั่น. “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกัน
อาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลใน
จังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**.
สาขาพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาลัยเกษตร
ศาสตร์, ๒๕๔๓.

รณน สุระวิทย์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
อาชญากรรม ในพื้นที่เขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา”. **วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร
มหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๒๕๔๔.

ลลิตา ศรีสวัสดิ์. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรณีศึกษา
จังหวัดสระบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต**. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิต
วิทยาลัย : สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์ใน พระบรม
ราชูปถัมภ์, ๒๕๔๗.

_____. “ปัจจัยที่สัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป
องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา จังหวัด
สระบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ,
๒๕๔๘.

วิจิตร ทนโนนแดง. “การประมาณความคิดเห็นของประชาชนที่
มีต่อโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน
ชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของอำเภอหนองบัว
ระเหว จังหวัดชัยภูมิ”. **ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต**. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๔๘.

วิเชียร สว่างแจ้ง. “ปัญหาการนำนโยบายการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด ของสถานีตำรวจ นครบาลร่มเกล้า
และสถานีตำรวจนครบาลพระโขนง”. **วิทยานิพนธ์รัฐ**

ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

**วีระชัย ศรีหาพล “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด ในจังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖.**

**ศักดิ์ดา ทองพิทักษ์. “การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม กรณีศึกษาสถานี
ตำรวจนครบาลโชคชัย”. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสต
รมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์, ๒๕๔๔.**

**ศุภชัย พวงทอง. “บทบาทของตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ที่
มีต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธร
ภาค ๒”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๗.**

**สิริวิภา เหลืองแสงทอง. “สมาชิกประชาคมหมู่บ้านในการแก้ไขป
ัญหายาเสพติด อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคม
ศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราช
ภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๗.**

**สุชาดา นิลมาก. “ชุมชนบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดใน
ประเทศไทย”. ปริญญานิพนธ์ ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
คณะศึกษาศาสตร์ สาขาสังคมสงเคราะห์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๓.**

สุนันทา อำไพเจนเจริญ. “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนต่อนโยบายการป้องกันและ แก้ไข ปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองขลุง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี”.

ปริญญารัฐ-ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗.

สุภาภรณ์ งบสูงเนิน. “บทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ระดับสถานีตำรวจ”. กต.ตร. สถานีตำรวจ. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** การบริหารงานยุติธรรม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

อดิพันธ์ บริสุทธิ. “บทบาทของผู้บริหารฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการป้องกันปัญหายาเสพติด ในโรงงานที่ตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕.

อารยา วัฒนกิจ. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอคลองหลวง”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๖.

อารีรัตน์ ภู่อิ่ม. “ปัญหาและความเป็นไปได้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสพยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๕”. **วิทยานิพนธ์ปริญญา**

มหำบัณฑิต. การบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.

อุบล หมดธรรม. “กลไกทางสังคมที่มีศักยภาพในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.** สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ :

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

(๓) สารนิพนธ์ :

ธีระยุทธ ไชยศิลป์. “แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า ในชุมชนกรณีศึกษาชุมชนท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์”. สารนิพนธ์.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ๒๕๔๘.

ไพบุลย์ ปิ่นวัฒนชัย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามยาบ้าในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์, ๒๕๔๖.

ชัชวาล คงอุดม. “การดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติด”. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕.

ชูสวัสดิ์ จันทรโรจนกิจ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ เขตความรับผิดชอบของสถานีตำรวจนครบาลห้วยขวาง”. **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑.

ดวงเดือน จุลกรานต์. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการดำเนินงานการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเมือง : กรณีศึกษาแขวงหิรัญรูจีเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”. **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๘.

ธวัชชัย ล้อมวงษ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาบ้า: กรณีศึกษาชุมชนที่อยู่ในเขตควบคุมดูแลของสถานีตำรวจนครบาล สุธธินสาร”. **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. พัฒนาสังคม. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๕.

นพพร อีระกุล. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล”. **สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาสังคมศาสตร์คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๑.

มนต์ชัย เหลืองอุทัย. “การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของผู้นำชุมชน อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร”. **สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขา

สังคมศาสตร์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์, ๒๕๔๑.

วาทัญญ รุ่งรัศมี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ
 ปราบปรามยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจภูธร
 อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
 บัณฑิต. คณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์, ๒๕๔๗.

สมพงษ์ อธิธิมีชัย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
 และปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
 ของสถานีตำรวจภูธร ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระ
 เกียรติ จังหวัดสระบุรี”. สารนิพนธ์บัณฑิตพัฒนบริหารศา
 สตรมหาบัณฑิต. คณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒน
 บริหารศาสตร์, ๒๕๔๔.

สันติ ย่าสัน. “วิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรชุมชน
 คลองเตย”. สารนิพนธ์บัณฑิตพัฒน- บริหารศาสตร์มหา
 บัณฑิต. คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์, ๒๕๔๖.

(๔) รายงานการวิจัย :

พยนต์ พันธุ์ศรี. “นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดประเภทวัตถุ
 ที่ออกฤทธิ์ ต่อจิตและประสาทของประเทศไทย : ศึกษา
 เฉพาะกรณี แอมเฟตามีน (ยาบ้า)”. รายงานวิจัย,

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด,
๒๕๓๕.

มานพ คณะโต. สุวรรณ อรุณพงศ์ไพศาลสมพันธ์ ทศนิยม และ
พรณี บัญชรหัตถกิจ. “ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายา
เสพติดระดับอำเภอ กรณีศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัด
ขอนแก่น”. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๕.

ยุพา วงศ์ไชย และคณะ. “รายงานการประเมินผลการควบคุม
ป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของวัตถุเสพติด (ยาบ้า)
กรุงเทพมหานคร”. รายงานการวิจัย. คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

กุนจันทร์ สิงห์สุ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การบำรุงรักษาสระเก็บน้ำโครงการ”. รายงานวิจัย.
คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์
แห่งชาติ, ๒๕๓๕.

ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. “ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสาร
ระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และ
จังหวัดยโสธร”. รายงานวิจัยฉบับที่ ๖๓ กรุงเทพมหานคร.
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ, ๒๕๔๐.

บัณฑิต อ่อนคำ. สมควร ชันเงิน และอังกูร อุ่นกุล. “รูปแบบการแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชน
และระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่
เกี่ยวข้องต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน: ศึกษา

กรณีภาคใต้”. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ๒๕๓๙.

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ. “การศึกษาปัญหาสารเสพติดใน
กลุ่มผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง”. รายงานวิจัย. หน่วยที่ ๕.
กรุงเทพมหานคร. (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๕).

ภพธร จิตมั่น. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกัน
อาชญากรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลใน
จังหวัดปทุมธานี.

ภรดี ไชยสิน. “ภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการพัฒนาแบบ
การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน”.
รายงานการวิจัย. ศูนย์สุขภาพจิตที่ ๙ กรมสุขภาพจิต,
๒๕๔๗, หน้า ๓๒.

(๕) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์ :

ภูมิใจ รักรธรรม บทคัดย่อ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ จำกัด”.
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

กลุ่มส่งเสริมกีฬาพลานามัยและกิจการพิเศษ. “การมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการสถานศึกษาในการดำเนินงานป้องกันและ
แก้ไขปัญหายาเสพติด”. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
นครนายก, ๒๕๔๔. (อัดสำเนา).

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. “ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา
หน่วยที่ ๓ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี”.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖. (อัดสำเนา).

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. “การพัฒนาชนบท”. เอกสารประกอบการบรรยาย
วิชาการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๕ (อัด
สำเนา).

แววตา ธนบัตร. “ผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อการเสพยาบ้าที่
มีต่อเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร”. วารสารศาสตร์ม
หาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓, หน้า ๕๓.

สถาบันดำรงราชานุภาพ. “การบริหารการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน: กรณีศึกษาโครงการ ที่มีผลกระทบ
ต่อประชาชน”. เอกสารวิชาการ สดร. ๑๗/๒๕๓๙,
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, กรมการ
ปกครอง, ๒๕๔๐.

อดิเรก จินตรานันท์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็น
กต.ตร.สถานีตำรวจ ศึกษากรณี สถานีตำรวจนครบาล
ยานนาวา”. เอกสารวิจัยปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชา
รัฐประศาสนศาสตร์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

อดิเรก รุ่งเรือง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
ตำรวจ ศึกษากรณีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตาม
การบริหารตำรวจจังหวัดนครราชสีมา”. เอกสารวิจัย

ปริญญา-มหาบัณฑิต. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะ
รัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

(๖) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธีโร,ดร., ประธานศูนย์บำบัดยา
เสพติดวัดศรีทรงธรรม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ พระจรรยา ชิตวฑฒโน เลขานุการศูนย์บำบัดยาเสพติดวัด
ศรีทรงธรรม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายเกียรติศักดิ์ ดวงพรหม นายกองค์การบริหารส่วน
ตำบลโพนงาม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายสุนันท์ บุญใบ หัวหน้าส่วนสวัสดิการสังคม ตำบล
โพนงาม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายปรีชา เครือเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพน
งาม, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นางคำมุก สุวรรณชมพู่ ข้าราชการบำนาญ, ๗
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

สัมภาษณ์ นายเสาร์ หาญลือ ไวยาวัจกร วัดศรีทรงธรรม, ๗
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗.

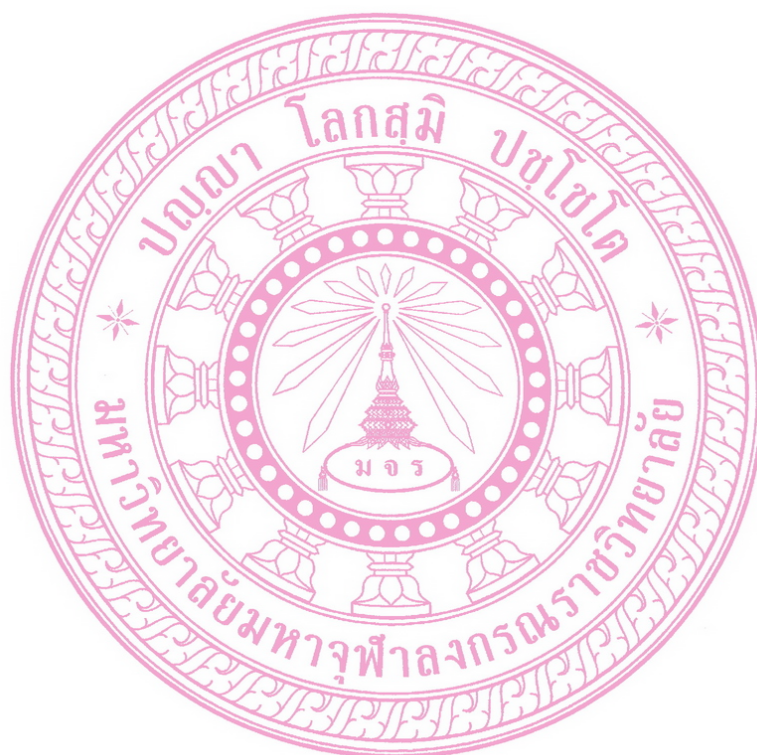
๒. ภาษาอังกฤษ :

A. Primary Sources :

B. Secondary :

(1) Book

- Harrison Stephen J. **The Community-Police Advisory Boards at the Los Angeles Police Department : A Model for Citizen Participation (California) 1995**
- Malcolm Bruce, Bruce Ritson. **Companion to psychiatric studies**. 7th ed. Elsevier Limited. 2004.
- Bertalanffy. LV. **General System theory** : Foundation development, application, revised edition. New York : George Braziller 1979.
- Mark S. Homan. **Promoting Community Change**. Books / Cole Publishing Company Pacific Gove Califonia, USA. 1994.82
- Raffel William E. (2001) **Citizen Police Academies** : A communication and sociolegal Perspective.
- Robert Nisbet by Brad Lowell Stone, ISI Books, Wilmington, DE, 2002. (A wonderful biography in honor of this great thinker.) 1993 : 9
- White, Stanley Ronald. **The Role of Volunteer Organizations in Community Policing : A Case Study of Tempe, Arizona (Citizen Participation) 1996.**

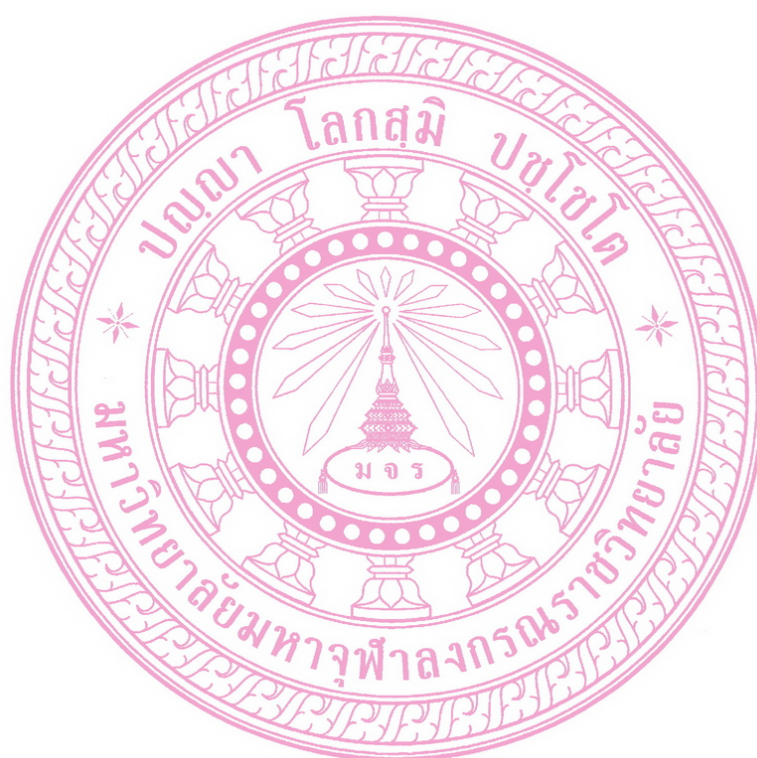

ภาคผนวก ก.
เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด :
กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด
วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง:

๑. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี อันจะเป็นประโยชน์สามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและแก้ไขปัญหามั่วสุมในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อไป

๒. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน ๓ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการเข้ารับการบำบัดรักษาของวัยรุ่นจำนวน ๒๘ ข้อ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรค และ ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนของศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการทำวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ขอขอบพระคุณให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของท่าน

พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ	() ชาย	() หญิง
๒. อายุ	() ต่ำกว่า ๒๐ ปี	() ๒๐-๔๐ ปี
	() ๔๑-๖๐ ปี	() สูงกว่า ๖๐ ปี
๓. สถานภาพครอบครัว
แต่งงาน	() โสด	()
	() หย่าร้าง	() หม้าย
๔. ความสัมพันธ์กับเด็กที่เข้ารับการบำบัด	() พ่อ/แม่	() พี่/น้อง
	() ปู่/ย่า	() ตา/ยาย

() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

๕. วุฒิการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี ()
ปริญญาตรี

() สูงกว่าปริญญาตรี () อื่นๆ (โปรด
ระบุ).....

๖. ท่านมีรายได้เฉลี่ยเดือน () ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ()
๑๐,๐๐๐ – ๑๕,๐๐๐ บาท

() ๑๕,๐๐๑- ๒๐,๐๐๐ บาท () ๒๐,๐๐๑
บาทขึ้นไป

๗. อาชีพปัจจุบันของท่าน () ไม่ได้ประกอบอาชีพ
() นักเรียนนักศึกษา ()
() รับจ้างทั่วไป ()
เกษตรกรกรรม ()
() ค้าขาย () อื่นๆ(โปรด

ระบุ).....

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศูนย์
บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเข้ารับการบำบัดรักษาของบุตร
หลานท่านตามรายการต่อไปนี้

ความเข้าใจของท่านมากที่สุด มีเกณฑ์ให้ท่านเลือกตอบ ๕
ระดับ ดังนี้

๕ หมายความว่า

๔ หมายความว่า

๓ หมายความว่า

๒ หมายความว่า

๑ หมายความว่า

ในระดับมากที่สุด

ในระดับมาก

ในระดับปานกลาง

ในระดับน้อย

ในระดับน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข ปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี	ระดับความคิดเห็น				
	ม าก ที่ ส ุด	ม าก	ป าน ก าลาง	น ้อย	น ้อย ที่ ส ุด
	๕	๔	๓	๒	๑
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน					
๑. ท่านเข้าร่วมประชุมวางแผน ดำเนินการของศูนย์บำบัด					
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความ คิดเห็นในการวางแผนจัดการของ					

ศูนย์บำบัด					
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการวางแผนดำเนินการของศูนย์บำบัด					
๔. ความเห็นของท่านได้รับการพิจารณาในที่ประชุมส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการของศูนย์บำบัด					
๕. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานจัดกิจกรรมระหว่างชุมชนกับศูนย์บำบัด					
๖. ท่านได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามที่ศูนย์บำบัดมอบหมาย					
๗. ท่านมีโอกาสนเสนอแนะวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์บำบัดในการประชุมแต่ละครั้ง					
๘. ท่านมีส่วนร่วมในการอธิบายให้ชุมชนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์บำบัด					
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ					
๙. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันของศูนย์บำบัด					
๑๐. ท่านมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมกับศูนย์บำบัด เช่น กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันเด็ก					
๑๑. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงาน หรือ อุปกรณ์ต่างๆในการทำกิจกรรมของศูนย์บำบัด					

๑๒. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของการป้องกัน ที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมของ ศูนย์บำบัด					
๑๓. ท่านได้ร่วมรณรงค์ในการบริจาค เงินให้แก่ศูนย์ บำบัด					
การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน					
๑๔. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมในการแก้ไขของศูนย์บำบัด					
๑๕. ท่านมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญของศูนย์ บำบัด					
๑๖. ท่านได้สละเวลาอย่างเต็มที่ใน การร่วมประชุม และร่วมมือกับทาง ศูนย์เพื่อสนับสนุนการแก้ไข					
๑๗. ท่านได้ร่วมเสนอแนะการแก้ไข ปัญหากับเจ้าหน้าที่คนอื่นๆของศูนย์ บำบัด					
๑๘. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล การส่งเสริมการแก้ไข อย่างสม่ำเสมอ					
ร่วมรับผลประโยชน์					
๑๙. เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านได้ ความรู้ความเข้าใจและสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ได้จากศูนย์บำบัด					

๒๐. เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีจากทางศูนย์บำบัด					
๒๑. เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านได้นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนและคนในครอบครัว					
๒๒. เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านช่วยสอดส่องดูแลบุตรหลานของท่านมิให้กลับไปเสพยาเสพติดอีก					
๒๓. เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านพึงพอใจต่อการได้รับประโยชน์จากศูนย์บำบัด					
การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล					
๒๔. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด					
๒๕. ท่านได้รับทราบสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด					
๒๖. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพในการบำบัดรักษาตามโครงการของศูนย์บำบัด					
๒๗. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการบำบัดรักษาของศูนย์บำบัด					
๒๘. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้าของศูนย์บำบัด					

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

๑. ด้านการร่วมตัดสินใจวางแผน
ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านการดำเนินการป้องกัน
ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

๓. ด้านการสนับสนุนส่งเสริมแก้ไข ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

๔. ด้านการติดตามประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค

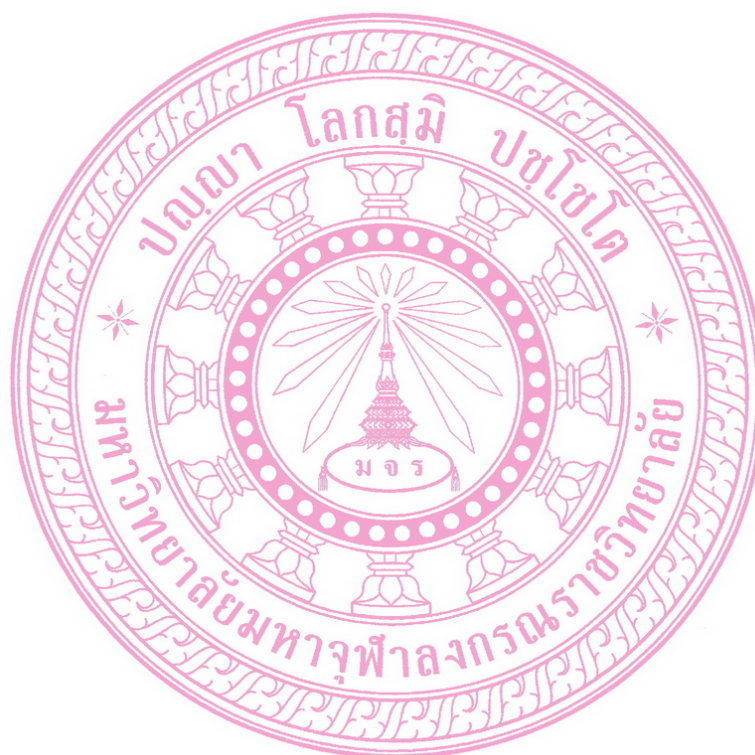
ข้อเสนอแนะ

๕. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

ปัญหา อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ขอขอบพระคุณที่ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด:
กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด
วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง :

๑. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผู้ดำเนินการวิจัยมีความประสงค์ให้ผู้ที่ได้รับสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยมิได้มีเจตนาที่จะทดสอบความรู้ความสามารถ ของผู้ตอบคำถามที่ได้สัมภาษณ์แต่อย่างใด ดังนั้นผู้ตอบไม่จำเป็นต้องตอบตามหลักวิชาการ โปรดกรุณาตอบตามความคิดเห็นโดยให้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงปรากฏในให้มากที่สุด

๑. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

๒. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์หรือหน่วยงานของท่าน และจะไม่มีเปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี และตรงกับความเห็นของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับและจะใช้สำหรับการทำวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด:
 กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด
 วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ นามสกุล

..... อายุ

ตำแหน่ง ผู้ให้สัมภาษณ์

.....

ผู้สัมภาษณ์ (ผู้วิจัย)

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก, บันทึกเสียง)

วันที่สัมภาษณ์ เดือน พ.ศ.

.....

ส ถ า น ที่ สัม ภ า ษ ณ์

.....

.....

**ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด: ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม อำเภอหนอง
หาน จังหวัดอุดรธานี**

สำหรับแนวทางสนทนาหรือสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก โดยมีการกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ ๕ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการร่วมตัดสินใจวางแผน

-ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจและวางแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร

๒. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ

-ท่านมีแนวทางในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างไร

๓. การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน

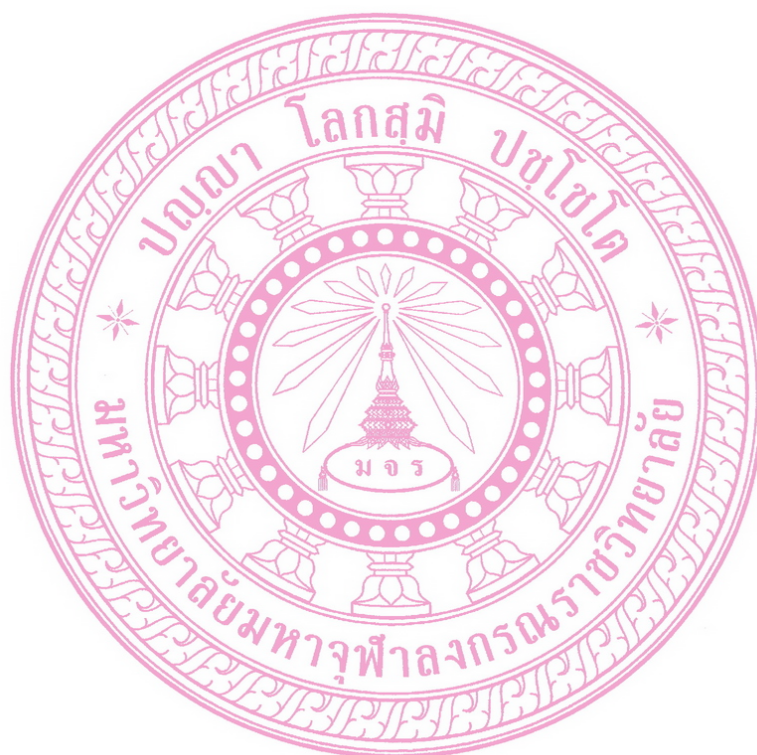
-ท่านมีแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนอย่างไร

๔. การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์

-ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนด้านใดบ้าง

๕. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

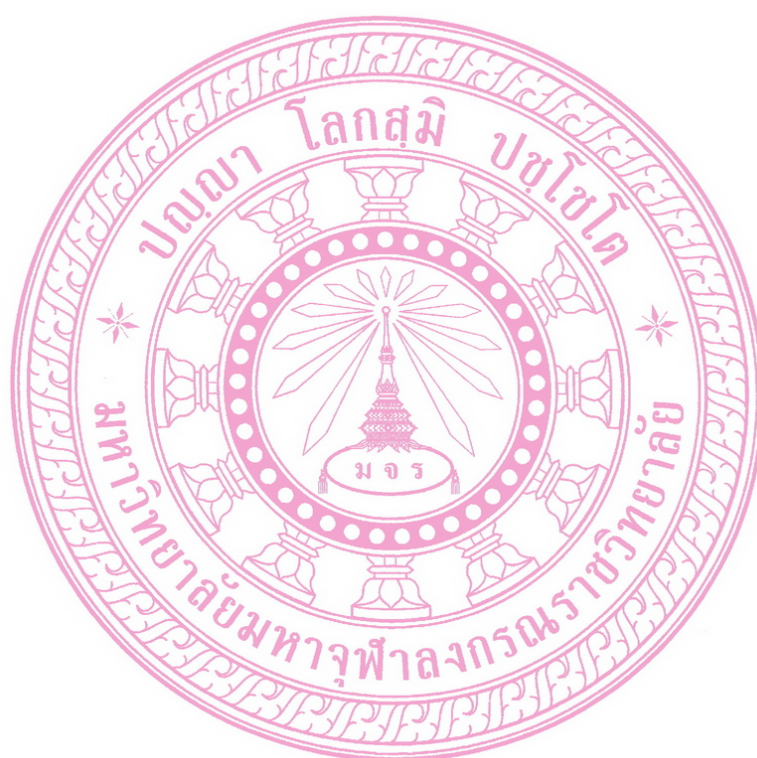
-ท่านมีนโยบายในการติดตามประเมินผลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนอย่างไร

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือขอความอนุเคราะห์
ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๕ ท่าน

๑) พระมหาสม กลยาโณ,ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระมหาอำนวย อัสการี,ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) อาจารย์ ดร.บัว พลรัมย์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) อาจารย์เดช ชูจันทร์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
เศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๕) อาจารย์ผดุง วรรณทอง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย
(การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการหาค่า I.O.C.)

(index of Item – Objective Congruence)

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด :

กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด

วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเข้ารับการบำบัดรักษาของบุตรหลานท่านตามรายการต่อไปนี้

ความเข้าใจของท่านมากที่สุด มีเกณฑ์ให้ท่านเลือกตอบ ๕ ระดับ ดังนี้

+๑ หมายความว่า	เห็นด้วยว่าข้อความสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	
๐ หมายความว่า	เห็นด้วยว่าข้อความสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	
-๑ หมายความว่า	เห็นด้วยว่าข้อความสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย	

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามเพื่อการ
วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด :
กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี

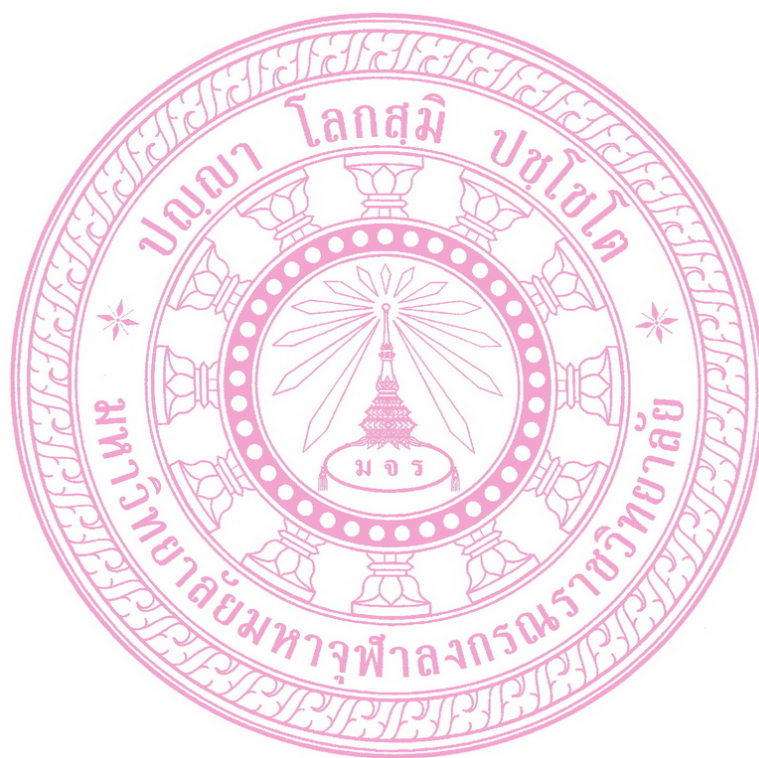
รายการ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่				สรุป/แปลงผล			
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลงผล
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน								
๑. ท่านเข้าร่วมประชุมวางแผนดำเนินการของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการวางแผนจัดการของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการวางแผนดำเนินการของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔. ความเห็นของท่านได้รับการพิจารณาในที่ประชุมส่วนร่วมในการดำเนินการตามโครงการของศูนย์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

๕. ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานจัดกิจกรรมระหว่างชุมชนกับศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๖. ท่านได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตามที่ศูนย์บำบัดได้มอบหมายให้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗. ท่านมีโอกาสดำเนินการตามคำแนะนำวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมของศูนย์บำบัดในการประชุม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘. ท่านมีส่วนร่วมในการอธิบายให้ชุมชนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ								
๙. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๐. ท่านมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมกับศูนย์บำบัด เช่น กิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันเด็ก	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๑. ท่านมีส่วนร่วมใน	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

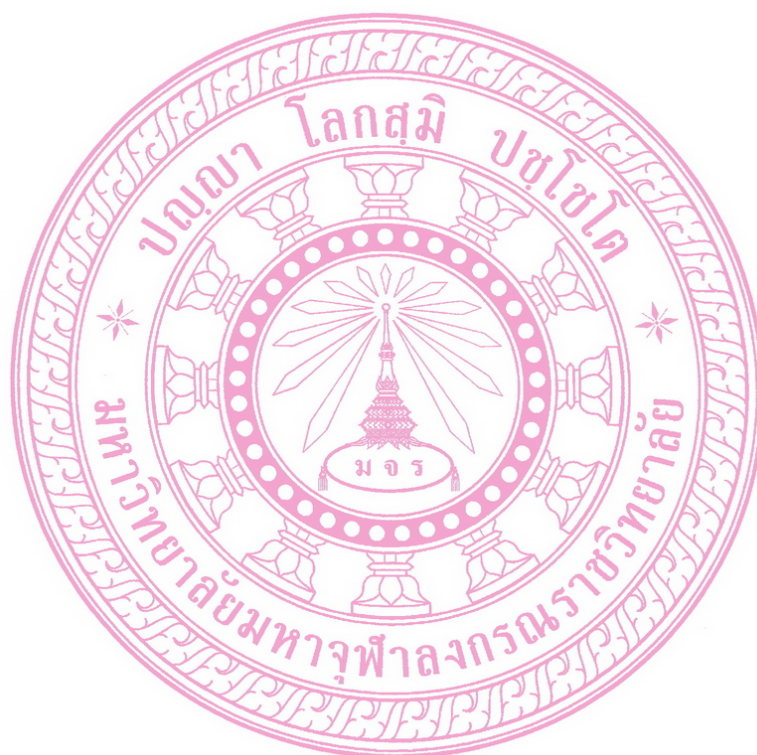
	การจัดเตรียมงาน หรือ อุปกรณ์ต่างๆในการทำ จัดกิจกรรมของศูนย์								
	๑๒. ท่านมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานของการ ป ี อ ง กั น ที่ ไ ต่ ร ับ มอบหมายจากที่ประชุม ของศูนย์	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
	๑๓. ท่านได้ร่วม รณรงค์ในการบริจาค เงินให้แก่ศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมในการ สนับสนุน								
	๑๔. ท่านมีส่วนร่วมใน การสนับสนุนส่งเสริม ในการแก้ไขของศูนย์ บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๑๕. ท่านมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ชุมชน ตระหนักถึงความสำคัญ ของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๑๖. ท่านได้สละเวลา อย่างเต็มที่ในการร่วม ประชุม และร่วมมือกับ ทางศูนย์เพื่อสนับสนุน การแก้ไข	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๑๗. ท่านได้ร่วม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

	เสนอแนะการแก้ไข ปัญหากับเจ้าหน้าที่คน อื่นๆของศูนย์								
	๑๘. ท่านมีส่วนร่วมใน การประเมินผลการ ส่งเสริมการแก้ไข อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
	ด้ า น ก า ร ร ับ ผลประโยชน์								
	๑๙. เมื่อเข้ามามีส่วน ร่วมท่านได้ความรู้ ความเข้าใจและ สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้จากศูนย์ บ้าง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒๐. เมื่อเข้ามามีส่วน ร่วมท่านมีการพัฒนา คุณภาพชีวิตที่ดีจาก ทางศูนย์บ้าง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒๑. เมื่อเข้ามามีส่วน ร่วมท่านได้นำความรู้ ไปพัฒนา ชุมชน และ คน ใน ครอบครัว	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
	๒๒. เมื่อเข้ามามีส่วน ร่วมท่านช่วยสอดส่อง ดูแลบุตรหลานของ ท่านมิให้กลับไปเสพยา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

	เสพติดอีก								
	๒๓. เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมท่านพึงพอใจต่อการได้รับประโยชน์จากศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล								ใช้ได้
	๒๔. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒๕. ท่านได้รับทราบสรุปผลการดำเนินงานของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
	๒๖. ท่านมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพในการบำบัดรักษาตามโครงการของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒๗. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามการบำบัดรักษาของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒๘. ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้าของศูนย์บำบัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

Item Statistics

		Mean	Std. Deviation	N
1.	a1	3.0000	.8108	30
2.	a2	3.2442	.7819	30
3.	a3	3.4147	.8993	30
4.	a4	3.3641	.9913	30
5.	a5	3.4562	.9570	30
6.	a6	3.5115	.9865	30
7.	a7	3.5714	.0478	30
8.	a8	3.6682	.0804	30
9.	b9	3.7189	.8161	30
10.	b10	3.5899	.7949	30
11.	b11	3.5622	.8751	30
12.	b12	3.5853	.9639	30
13.	b13	3.7604	.9367	30

14.	c14	4.0369	.7255	30
15.	c15	3.8479	.8388	30
16.	c16	3.7235	.9414	30
17.	c17	3.7281	.9788	30
18.	c18	3.7143	.9629	30
19.	d19	3.5853	.9493	30
20.	d20	3.3272	.9617	30
21.	d21	3.2765	.9799	30
22.	d22	3.3134	.0816	30
23.	d23	3.4654	.1055	30
24.	e24	4.2719	.6769	30
25.	e25	4.0461	.7684	30
26.	e26	4.1982	.7021	30
27.	e27	4.2857	.6746	30
28.	e28	4.5945	.5944	30

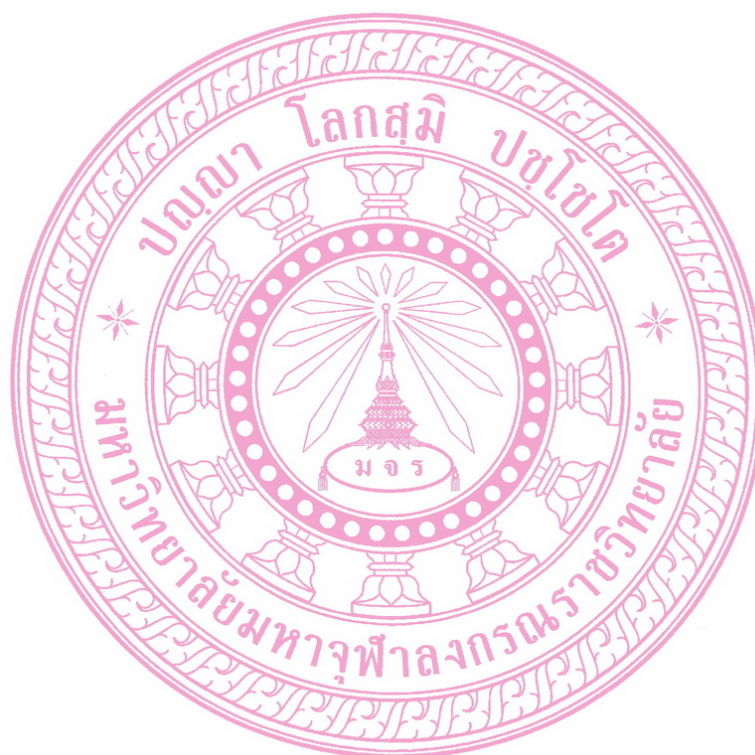
Reliability Statistics

Cronbach's Alpha = .860

N of Items = 28

N of

Cases = 30

ภาคผนวก ง.
ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่ม
ตัวอย่าง
ของ Krejcie and Morgan

ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง Krejcie and Morgan

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
10	10	220	140	1200	291
15	14	230	144	1300	297
20	19	240	148	1400	302
25	24	250	152	1500	306
30	28	260	155	1600	310
35	32	270	159	1700	313
40	36	280	162	1800	317
45	40	290	165	1900	320
50	44	300	169	2000	322
55	48	320	175	2200	327
60	52	340	181	2400	331
65	56	360	186	2600	335
70	59	380	191	2800	338
75	63	400	196	3000	341
80	66	420	201	3500	346
85	70	440	205	4000	351
90	73	460	210	4500	354
95	76	480	214	5000	357
100	80	500	217	6000	361
110	86	550	226	7000	364
120	92	600	234	8000	367
130	97	650	242	9000	368
140	103	700	248	10000	370
150	108	750	254	15000	375
160	113	800	260	20000	377
170	118	850	265	30000	379
180	123	900	269	40000	380
190	127	950	274	50000	381
200	132	1000	278	75000	382
210	136	1100	275	100000	384

ภาคผนวก จ.

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

พระครูสังฆรักษ์อำพล สุธีโร,ดร.
ประธานศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม

พระจรรณ ชิตวฑฒโน

เลขานุการศูนย์บำบัดยาเสพติดวัดศรีทรงธรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

นายเกียรติศักดิ์ ดวงพร
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม

นายสุนันท์ บุญใบ
หัวหน้าส่วนสวัสดิการสังคม ตำบลโพนงาม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

นายปรีชา เครือเจริญ
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโพนงาม

นางคำมูข สวรรณชมพู่
ข้าราชการบำนาญ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระอุทิศ อาสภจิตโต (สุขแสง)
เกิด	: วันอาทิตย์ที่ ๔ มีนาคม พ.ศ.
๒๕๓๒	
สถานที่เกิด	: ๒๕ หมู่ ๓ ต.ทุ่งทอง อ.เกษตร
วิสัย จ.ร้อยเอ็ด ๔๕๑๕๐	
การศึกษา	: ประถมศึกษา – โรงเรียนบ้าน
เขวาตะคลอง	
	: มัธยมศึกษาตอนต้น – โรงเรียนพระ
	ปริยัติธรรม ท้าปาจิกรวิทยา จ.
	มหาสารคาม
	: มัธยมศึกษาตอนปลาย – โรงเรียน
	บาลีเตรียมอุดมศึกษา
	จ. กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัย	: ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต
	(สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์)
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
	วิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.

๒๕๕๕

อุปสมบท

: วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ.

๒๕๕๒

สังกัด

: วัดอัมพวัน ถ.นครไชยศรี เขต

ดุสิต กรุงเทพมหานคร

ที่อยู่ปัจจุบัน

: วัดอัมพวัน ถ.นครไชย

ศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

: โทร. ๐๘๓ - ๐๓๙ - ๐๑๓๘

